

DEN NORSKE KIRKE
Sør-Hålogaland bispedømmeråd

MØTEINNKALLING

Sør-Hålogaland bispedømmeråd 2016 - 2019

Møtedato: 12.06.2019

DEN NORSKE KIRKE

Sør-Hålogaland bispedømmeråd

MØTEINNKALLING

Sør-Hålogaland bispedømmeråd 2016 - 2019

Dato: 12.06.2019 kl. 08:45 NB! Merk klokkeslett!
Sted: Bispegården
Arkivsak: 17/00547
Arkivkode: 421

Mulige forfall meldes snarest til oa865@kirken.no

Følgende har allerede meldt forfall:

- Margareth Ranberg, i hennes sted møter Ingolf Kvandahl
- Kristine Sandmæl, i hennes sted møter Gjøa Kristine Aanderaa

Åpningsord v/ Kristina Bjåstad.

SAKSLISTE

Godkjenning av innkalling og saksliste

[17/19](#) Godkjenning Innkalling og saksliste Sør-Hålogaland bispedømmeråd 12. juni 2019

Godkjenning av protokoll

[18/19](#) Godkjenning av protokoll Sør-Hålogaland bispedømmeråd 19. mars 2019

Tilsettingssaker

[19/19](#) Tilsetting av prost i Ofoten prosti (saksordf. Reimar Brun)
- *Unntatt offentlighet*

[20/19](#) Tilsetting av kapellan i Vesterålen prosti med særskilt tjenestested Hadsel sokn (saksordf. Kristine Bjørndal Fostervold)
- *Unntatt offentlighet*

Saker til behandling

[21/19](#) Ny bemanningsplan og struktur ved bispedømmekontoret (saksordf. Marit Hermstad)
- *Unntatt offentlighet*

[22/19](#) Revidert Plan for diakoni, høringssvar fra Sør-Hålogaland bispedømme.
(saksordf. Ola Smeplass)

[23/19](#) Møteplan Sør-Hålogaland bispedømmeråd første halvår 2020 (saksordf. Anne Jorid Gjertsen)

[24/19](#) Regnskapsrapport per 31. mai 2019 (saksordf. Marit Hermstad)

[25/19](#) Høring - ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester (saksordf. Gro Bergrabb)

Orienteringssaker

[26/19](#) Orienteringssaker Sør-Hålogaland bispedømmeråd 12. juni 2019

- Kirkevalg 2019 – Orientering om status v/ valgansvarlige
- Bemanningsoversikt presteskapet juni 2019 - Unntatt offentlighet

Referatsaker

[27/19](#) Referatsaker Sør-Hålogaland bispedømmeråd 12. juni 2019

- Aktuelt fra Kirkerådet
- Aktuelt fra Mellomkirkelig råd
- Aktuelt fra Samisk kirkeråd
- Aktuelt fra NND
- Aktuelt fra andre råd og utvalg der rådet er representert
- Biskopens kvarter

Bodø 05.06.2019

Marit Hermstad
Leder

Jan-Kjell Jonassen
Stiftsdirektør

DEN NORSKE KIRKE

Sør-Hålogaland bispedømmeråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Omar Paal Aardal	421	17/00545-99	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
17/19	Sør-Hålogaland bispedømmeråd 2016 - 2019	12.06.2019

Godkjenning Innkalling og saksliste Sør-Hålogaland bispedømmeråd 12. juni 2019

Vedlegg:

Møteinnkalling Sør-Hålogaland bispedømmeråd 12.06.2019

Saksorientering

Skriv inn teksten her.

Forslag til vedtak

Følgende saker behandles for lukkede dører:

- Sakene 19, 20 og 21/19
- Orienteringssak som gjelder bemanningsoversikt for presteskabet.

Innkalling og saksliste Sør-Hålogaland bispedømmeråd 12.06.2019 godkjennes.

DEN NORSKE KIRKE

Sør-Hålogaland bispedømmeråd

MØTEINNKALLING

Sør-Hålogaland bispedømmeråd 2016 - 2019

Dato: 12.06.2019 kl. 08:45 NB! Merk klokkeslett!
Sted: Bispegården
Arkivsak: 17/00547
Arkivkode: 421

Mulige forfall meldes snarest til oa865@kirken.no

Følgende har allerede meldt forfall:

- Margareth Ranberg, i hennes sted møter Ingolf Kvandahl
- Kristine Sandmæl, i hennes sted møter Gjøa Kristine Aanderaa

Åpningsord v/ Kristina Bjåstad.

SAKSLISTE

Godkjenning av innkalling og saksliste

[17/19](#) Godkjenning Innkalling og saksliste Sør-Hålogaland bispedømmeråd 12. juni 2019

Godkjenning av protokoll

[18/19](#) Godkjenning av protokoll Sør-Hålogaland bispedømmeråd 19. mars 2019

Tilsettingssaker

[19/19](#) Tilsetting av prost i Ofoten prosti (saksordf. Reimar Brun)
- *Unntatt offentlighet*

[20/19](#) Tilsetting av kapellan i Vesterålen prosti med særskilt tjenestested Hadsel sokn (saksordf. Kristine Bjørndal Fostervold)
- *Unntatt offentlighet*

Saker til behandling

[21/19](#) Ny bemanningsplan og struktur ved bispedømmekontoret (saksordf. Marit Hermstad)
- *Unntatt offentlighet*

[22/19](#) Revidert Plan for diakoni, høringssvar fra Sør-Hålogaland bispedømme.
(saksordf. Ola Smeplass)

[23/19](#) Møteplan Sør-Hålogaland bispedømmeråd første halvår 2020 (saksordf. Anne Jorid Gjertsen)

[24/19](#) Regnskapsrapport per 31. mai 2019 (saksordf. Marit Hermstad)

[25/19](#) Høring - ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester (saksordf. Gro Bergrabb)

Orienteringssaker

[26/19](#) Orienteringssaker Sør-Hålogaland bispedømmeråd 12. juni 2019

- Kirkevalg 2019 – Orientering om status v/ valgansvarlige
- Bemanningsoversikt presteskapet juni 2019 - Unntatt offentlighet

Referatsaker

[27/19](#) Referatsaker Sør-Hålogaland bispedømmeråd 12. juni 2019

- Aktuelt fra Kirkerådet
- Aktuelt fra Mellomkirkelig råd
- Aktuelt fra Samisk kirkeråd
- Aktuelt fra NND
- Aktuelt fra andre råd og utvalg der rådet er representert
- Biskopens kvarter

Bodø 05.06.2019

Marit Hermstad
Leder

Jan-Kjell Jonassen
Stiftsdirektør

DEN NORSKE KIRKE

Sør-Hålogaland bispedømmeråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Omar Paal Aardal	421	17/00545-100	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
18/19	Sør-Hålogaland bispedømmeråd 2016 - 2019	12.06.2019

Godkjenning av protokoll Sør-Hålogaland bispedømmeråd 19. mars 2019

Vedlegg:

Protokoll Sør-Hålogaland bispedømmeråd 19.03.2019

Saksorientering

Skriv inn teksten her.

Forslag til vedtak

Protokoll Sør-Hålogaland bispedømmeråd 19.03.2019 godkjennes

DEN NORSKE KIRKE

Sør-Hålogaland bispedømmeråd

MØTEPROTOKOLL

Sør-Hålogaland bispedømmeråd 2016 - 2019

Dato: 19.03.2019 kl. 8:45

Sted: Bispegården

Arkivsak: 17/00547

Tilstede: Marit Hermstad (Åpen folkekirke)
Kari Karstensen (Nominasjonsk. liste)
Ola Smeplass (Åpen folkekirke)
Reimar Brun (Nominasjonsk. liste)
Kristine Bjørndal Fostervold (Åpen folkekirke)
Ann-Helen F. Jusnes (biskop)
Kristine Sandmæl (geistlig repr.)
Gro Bergrabb (lek kirkelig tilsatt repr.)
Margareth Ranberg (samisk repr.)

Møtende varamedlemmer: Unny Nome Sivertsen (Nominasjonsk. liste)
Tanja Fatima Nyjordet (Åpen folkekirke)

Forfall: Anne Jorid Gjertsen (Nominasjonsk. liste)
Kristina Bjåstad (Åpen folkekirke)

Andre: Jan-Kjell Jonassen (stiftsdirektør)
Omar Paal Aardal (møtesekretær)
Brita Bye (rådgiver/saksbehandler) (til stede på sak 11 og 12/19)

SAKSLISTE

Godkjenning av innkalling og saksliste

[9/19](#) Godkjenning av innkalling og saksliste Sør-Hålogaland
bispedømmeråd 19.03.2019

Godkjenning av protokoll

[10/19](#) Godkjenning av protokoll Sør-Hålogaland bispedømmeråd 07.02.
2019

Saker til behandling

[11/19](#) Oppnevning av delegater til Samisk kirkelig valgmøte

[12/19](#) Økt tildeling til styrking av arbeidet med kirkens diakonale
samfunnsansvar i Sør-Hålogaland bispedømme

[13/19](#) Årsregnskap 2018

[14/19](#) Endelig tildelingsbrev 2019 - noen endringer på vedtatt budsjett sak
56/18

Orienteringssaker

[15/19](#) Orienteringssaker Sør-Hålogaland bispedømmeråd 19.03.2019

Referatsaker

[16/19](#) Referatsaker Sør-Hålogaland bispedømmeråd 19.03.2019

Godkjenning av innkalling og saksliste

9/19 Godkjenning av innkalling og saksliste Sør-Hålogaland bispedømmeråd 19.03.2019

Forslag til vedtak

Følgende saker behandles for lukkede dører: orienteringssakene som gjelder bemanningsoversikt for presteskapet og bispedømmekontoret.

Innkalling og saksliste Sør-Hålogaland bispedømmeråd 19.03.2019 godkjennes.

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Vedtak

Følgende saker behandles for lukkede dører: orienteringssakene som gjelder bemanningsoversikt for presteskapet og bispedømmekontoret.

Innkalling og saksliste Sør-Hålogaland bispedømmeråd 19.03.2019 godkjennes.

Godkjenning av protokoll

10/19 Godkjenning av protokoll Sør-Hålogaland bispedømmeråd 07.02. 2019

Forslag til vedtak

Protokoll Sør-Hålogaland bispedømmeråd 07.02.2019 godkjennes

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Vedtak

Protokoll Sør-Hålogaland bispedømmeråd 07.02.2019 godkjennes

Saker til behandling

11/19 Oppnevning av delegater til Samisk kirkelig valg møte

Forslag til vedtak

Sør- Hålogaland bispedømmeråd oppnevner følgende delegat til samisk kirkelig valg møte:

1. Kurt Solstrøm, kirkeverge Tysfjord
2. Sør-Hålogaland bispedømmeråd gir stiftsdirektør fullmakt til å videreføre prosessen for oppnevning inntil 4 personer og avklarer med Samisk kirkeråd om personer med sørsamisk og nordsamisk bakgrunn er valgbare.

Møtebehandling

Det ble orientert om at det har vært vanskelig å finne personer som kunne være delegater. Mange er spurt og har sagt nei. Dermed har det så langt ikke lyktes å få fram 4 forslag.

Etter at saksframlegget var ferdigstilt kom det en avklaring fra Samisk kirkeråd i form av en e-post. Der presiseres at både lulesamer, sørsamer og nordsamer kan velges så lenge de bor i Sør-Hålogaland bispedømme.

På bakgrunn av dette kom rådet fram til følgende omforente forslag til vedtak:

«1. Sør-Hålogaland bispedømmeråd oppnevner følgende delegater til samisk kirkelig valg møte:

- Kurt Solstrøm, Tysfjord
- Inga-Lill Sundset, Bodø
- Guri Lise Stavrum, Fauske

2. Sør-Hålogaland bispedømmeråd gir stiftsdirektør fullmakt til å videreføre prosessen for oppnevning av inntil 4 personer.»

Votering

Enstemmig

Vedtak

1. Sør-Hålogaland bispedømmeråd oppnevner følgende delegater til samisk kirkelig valg møte:

- Kurt Solstrøm, Tysfjord
- Inga-Lill Sundset, Bodø
- Guri Lise Stavrum, Fauske

2. Sør-Hålogaland bispedømmeråd gir stiftsdirektør fullmakt til å videreføre prosessen for oppnevning av inntil 4 personer

12/19 Økt tildeling til styrking av arbeidet med kirkens diakonale samfunnsansvar i Sør-Hålogaland bispedømme

Forslag til vedtak

Sør-Hålogaland bispedømmeråd øker andel diakonhemler med to fra 15 til 17. Det vil med dette være 17 diakonhemler og 17 katekethemler knyttet til tilskuddsordningen i vårt bispedømme.

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Vedtak

Sør-Hålogaland bispedømmeråd øker andel diakonhemler med to fra 15 til 17. Det vil med dette være 17 diakonhemler og 17 katekethemler knyttet til tilskuddsordningen i vårt bispedømme.

13/19 Årsregnskap 2018

Forslag til vedtak

Sør-Hålogaland bispedømmeråd godkjenner regnskap 2018 for budsjettgruppene 1A, 1B, 2 og OVF.

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Vedtak

Sør-Hålogaland bispedømmeråd godkjenner regnskap 2018 for budsjettgruppene 1A, 1B, 2 og OVF.

14/19 Endelig tildelingsbrev 2019 - noen endringer på vedtatt budsjett sak 56/18

Forslag til vedtak

Sør-Hålogaland bispedømmeråd tar endelig tildelingsbrev 2019 samt stiftsdirektørens endringer i budsjettet til orientering.

Møtebehandling**Votering**

Enstemmig

Vedtak

Sør-Hålogaland bispedømmeråd tar endelig tildelingsbrev 2019 samt stiftsdirektørens endringer i budsjettet til orientering.

Orienteringssaker

Saksnr.	Arkivsak	Tittel
15/19	17/00545-93	Orienteringssaker Sør-Hålogaland bispedømmeråd 19.03.2019 1. Bemanningsoversikt kontoret mars 2019 – <i>Unntatt offentlighet</i> 2. Bemanningsoversikt presteskapet mars 2019 – <i>Unntatt offentlighet</i> 3. Vedtak om oppnevning av samisk representant i nominasjonskomite 4. Leder orienterte om vedtak i arbeidsutvalget (AU) om at oppsatt møte i bispedømmerådet 2. mai 2019 går ut. Neste møte blir da 12. juni, med oppstart kl. 08.45

Til punkt 3. Stiftsdirektøren har fattet følgende vedtak på delegasjon fra bispedømmerådet: «Etter forslag fra Samisk kirkeråd oppnevnes Ingolf Kvandahl som samisk representant og Berit Moss som samisk vararepresentant i nominasjonskomiteen for valg av leke medlemmer til Sør-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet ved kirkevalget 2019.»

Vedtak

Orienteringssaker 19.03.2019 tas til orientering

Referatsaker

Saksnr.	Arkivsak	Tittel
16/19	17/00545-94	Referatsaker Sør-Hålogaland bispedømmeråd 19.03.2019 - Referat fra SKKB rådsmøte i Inari 2018 - Referat ressursgruppa for miljø forbruk og rettferd - Aktuelt fra Kirkerådet - Aktuelt fra Mellomkirkelig råd - Aktuelt fra Samisk kirkeråd - Aktuelt fra NND - Aktuelt fra andre råd og utvalg der rådet er representert - Biskopens kvarter

Vedtak

Referatsaker 19.03.2019 tas til orientering

Dette punktet på sakslisten er unntatt offentlighet.

Dette punktet på sakslisten er unntatt offentlighet.

Dette dokumentet er unntatt offentlighet.

Tittel: Ny bemanningsplan og struktur ved bispedømmekontoret

Tilgangskode: Unntatt offentlighet

Paragraf: Offl. § 23 første ledd

DEN NORSKE KIRKE

Sør-Hålogaland bispedømmeråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Brita Bye	700	19/01744-3	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
	Sør-Hålogaland bispedømmeråd 2016 - 2019	12.06.2019

Revidert Plan for diakoni, høringssvar fra Sør-Hålogaland bispedømme.

Vedlegg:

[360.607566]17_03450-15 Høringsbrev revidert Plan for diakoni 601252_378242_0

[360.607567]17_03450-15 Revidert Plan for diakoni til høring 601264_378242_0

plan_diakoni_2010_bokmaal2

Saksorientering

Gjeldende Plan for diakoni i Den norske kirke ble vedtatt av Kirkemøtet i 2007.

Det er nå behov for en revidering av planen for å få med endringer og behov som er tilpasset kirke og samfunn i dag.

Kirkerådet har derfor sendt ut planen på en begrenset høring – med tanke på kirkemøtebehandling våren 2020.

Bispedømmeråd og biskop er høringsinstans.

Kirkerådet har bedt om at det igangsettes et revideringsarbeid med de nasjonale sektorplanene for de forskjellige fagområdene. Disse planene skal kunne danne grunnlag for en helhetlig menighetsplan.

Plan for diakoni er den eldste av sektorplanene og skal revideres først.

Forslag til vedtak

Sør-Hålogalandbispedømmeråd takker for tilsendt høringsbrev for revidert Plan for diakoni.

Vi har erfart at den eksisterende Plan for diakoni er et nyttig redskap for menighetene når det gjelder å utvide perspektivet på hva diakoni er og kan være.

Planen er en viktig hjelp i arbeidet med å utarbeide lokale diakoniplaner.

For å tilpasse seg dagens situasjon i kirke og samfunn siden 2007, deler vi imidlertid ønsket om å få en revidert, oppdatert Plan for diakoni i Den norske kirke.

Høringssvaret er strukturert under de spørsmålene som er angitt i høringsbrevet. Det innebærer at innspillet vil veksle mellom overordnede perspektiver og språk- og formmessige detaljer.

Har utkastet til revidert Diakoniplan fått den nødvendige oppdatering?

- Det er klokt at den innarbeidede definisjonen og de fire temaområdene «Nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet» er beholdt og videreføres. Temaområdene er godt innarbeidet og fungerer i praksis. De fire temaområdene kan med fordel være mer synlig som en rød tråd gjennom dokumentet.
- Sør-Hålogaland bispedømmeråd mener de viktigste temaene er nevnt og beskrevet.

Er det vesentlige forhold som mangler?

Struktur:

- Vår viktigste tilbakemelding handler om strukturen i planen. Sør-Hålogaland bispedømmeråd synes at tanken bak «se-bedømme-handle» metoden er god, men opplever i mindre grad at det som er skrevet gjenspeiler ideen i praksis. Hvert av kapitlene har viktige diakonale elementer med, men slik vi ser det, illustrerer de ikke godt nok «se-bedømme-handle» som diakonal metode. Ettersom det er vanskelig å se innholdet i sammenheng med overskriftene, mister innholdsfortegnelsen litt av sin verdi og planen blir mindre oversiktlig. Det er krevende å beholde de fire temaområdene (nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet) som omfattende del av planen, samtidig som man også ønsker å organisere planen etter «se-bedømme-handle». For å lykkes med dette grepet, mener vi et grundig redigerings- og omskrivingsarbeid gjenstår.

Den eksisterende Plan for diakoni kan oppfattes vel så oversiktlig som forslag til revidert plan. For at revidert plan skal bli mer oversiktlig, foreslår vi å beholde inndelingen av planen slik den foreligger i dag.

Tidlig i planen kan man ha et kapittel som beskriver først de fire temaområdene, deretter metoden «se-bedømme-handle».

De fire temaområdene kan brukes som hovedkapitler i planen. Hvert av disse hovedkapitlene kan eventuelt organiseres etter en «se-bedømme-handle» -modell, om man ser dette som hensiktsmessig.

Innhold:

Vi savner tydeligere beskriving av noen forhold som er viktig i dag og den tiden vi går inn i:

- Kirkens møte med klimatrusselen og andre store miljøutfordringer: Her er alvoret nå langt større enn da den første utgaven ble skrevet, og planen kan med fordel få dette tydeligere fram. Spesielt *FNs bærekraftsmål* står sentralt i den perioden Plan for diakoni skal være gjeldende. Vi mener at FNs bærekraftsmål bør bli synligere i planen. Bærekraftsmålene synliggjør kristne verdier og diakonale utfordringer gjennom sitt hovedprinsipp om at ingen skal utelates. De mest sårbare menneskene må derfor prioriteres. Ekskluderte grupper som mennesker med nedsatt funksjonsevne, flyktninger, etniske og religiøse minoriteter, jenter og urfolk, er høyt representert blant de som fortsatt lever i fattigdom. Dette setter også diakoniplanen inn i et større globalt perspektiv.
- Vi mener det vil være viktig at det samiske perspektivet tas med i planen. Det snakkes om urfolk i planen s 16, men vi finner ikke at dette er godt nok i forhold til oppmerksomheten mot det samiske. Det bør vurderes om planen skal henvise til samisk strategiplan hvor diakoni innenfor samiske områder er behandlet spesielt.

Har dere konkrete innspill til kapitlene?

Kapittel 1:

- Introduksjon og bakgrunn for «Nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, kamp for rettferdig og vern om skaperverket» bør presenteres i dette kapitlet og synliggjøres som ramme. I forslaget blir temaområdene først presentert kort i kapittel 2. Temaområdene bør stå før presentasjonen av metoden «Se-bedømme-handle». Slik det fremstår nå synliggjøres ikke de fire temaområdene nok som ramme og «se-bedømme-handle» nok som metode gjennom dokumentet.

Kapittel 2:

- Et viktig oppdrag: «Ordet «diakoni» er hentet fra gresk, det språket som Det nye testamente først ble skrevet på. Ofte er det oversatt med «tjeneste», men opprinnelig betyr ordet «viktig oppdrag». Vi ønsker at det refereres til hvor «viktig oppdrag» er kommet fra- da det er «tjeneste» som i dag er innarbeidet oversettelse og bruk av ordet «diakoni».
- Avsnittet om vårt ansvar for og forhold til skaperverket ligger nå under «Skapt i Guds bilde». Sør-Hålogaland bispedømmeråd mener «Forholdet til skaperverket» (eller noe tilsvarende) bør være en egen underoverskrift.
- Det er viktig å fremheve det rettighetsbaserte i diakonien. Vi opplever likevel at en påstand som «Diakoniens egenart, uansett uttrykksform, er å være tros- og rettighetsbasert» (s.5) er snever. Sør-Hålogaland bispedømmeråd erfarer at diakonien i menighetene er mangfoldig. Mens noe er tydelig rettighetsbasert, skjer mye viktig diakoni også gjennom tiltak som besøkstjeneste, fellesskapsbyggende tiltak, eller palliativ omsorg. Vi tror det er viktig at de ulike diakonale aktørene kan gjenkjenne sin praksis som deler av en helhet, når de leser planen.

Kapittel 3:

- Vi mener overskriften «Klima» bør endres til «Klima og andre miljøspørsmål», ettersom også saker som reduksjon av biologisk mangfold, forsøpling, farlig og forurensende avfall vil utfordre oss som kirke i tiden som kommer.
- Under overskriften «Fattigdom» beskrives kun det lokale og nasjonale perspektivet. Sør-Hålogaland bispedømmeråd savner en setning om at den globale fattigdommen også er vårt ansvar.

Kapittel 4:

- God innledning til kapitlet.
- Gudstjenesteforankring: Det bør presiseres tydeligere at diakonien *forankres* i gudstjenesten framfor at det er en målsetting.
- Sør-Hålogaland bispedømmeråd setter pris på at temaet frivillighet har fått en tydelig plass i den reviderte planen.
- Ansvarsområder: Her mangler diakonen som leder av diakonitjenesten.

Kapittel 5:

Dette kapitlet er et viktig praktisk kapittel som bør gjennomarbeides bedre.

- Vi erfarer at planens oppbygging bidrar til at mye viktig innhold kommer sent i dokumentet. Eksempelvis gjelder dette gjensidighetstenkningen i diakonien. Begrepet «Gjensidighet» er et godt begrep innenfor diakonien som er vektlagt i nåværende diakoniplan. Gjensidighet skaper respekt og likeverdighet.

Vi ser gjerne at begrepet gjensidighet vies større plass, da dette er en grunnholdning innenfor kirkens diakoni.

- Noen av de innledende betraktningene om hvert av de fire virksomhetsområdene (nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet) flyttes til tidligere kapitler. Da vil man kunne beholde et tydeligere fokus på eksempler og det praktiske i dette handlingskapittelet.

Under «Lokal planlegging» bør det gis flere konkrete tips på hvordan man lager plan:

- Det bør tydeliggjøres bedre hvordan man praktisk jobber frem en plan: Hvem har ansvar for å utarbeide og hvem vedtar planen. Skal den sendes prost og biskop som kopi? Tidfesting for evaluering og revidering av plan.
- Denne planen skal gi inspirasjon og ideer til utarbeiding av lokal Plan for diakoni. Det er viktig at det legges ved et forslag på en enkel mal for utarbeiding av lokal plan. Denne bør også være rettet mot små menigheter uten diakon. Vi foreslår at denne malen inneholde de fire temaområdene (nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet) som hovedpunkter og med følgende underpunkter: Tiltak, målsetting, tid for gjennomføring, ansvarlig, ressurser, samarbeidspartnere, tid for evaluering, hvilken periode planen gjelder for.
- I dette kapittelet bør det sies noe om menighetsplan og hvordan diakoniplanen kan bygges opp som en sektorplan i en helhetlig menighetsplan
- Det bør tydeliggjøres hvordan man kan samkjøre diakoniplanarbeidet med menighetens øvrige planer og at aktivitetene gjenspeiler seg i de ulike planer. Betydningen av tverrfaglig arbeid i menigheten bør synliggjøres her.
- Vi ønsker at eksempler på tiltak er mer oversiktlig med konkrete tips - satt opp som kulepunkter
- Mange store og små menigheter har ikke diakon. Dette bør ivaretas i planen. Vi tror det er behov for å si noe om hvem som har ansvar for diakonitjenesten i menigheter uten diakon og hvordan en menighet uten diakon kan forholde seg til diakoniplanen.
- *Vern om skaperverket* handler naturligvis også om «vern om mennesket», og kan slik sett omfatte nærmest alle diakoniens områder. Likevel framstår det unaturlig og i strid med det vi erfarer som den etablerte bruken av begrepet, å beskrive temaer som vold og overgrep, helsefremmende tiltak, besøkstjeneste, kunst og kultur i dette kapitlet.

Har dere kommentarer til planens språk og tilgjengelighet?

- Generelt ønsker vi en mer oversiktlig plan med tydeligere overskrifter, flere kulepunkter og rammer. Planen har for mange ord – og kan virke uoversiktlig. En del gjentakelser kan med fordel tas vekk.
- Innholdsmessig er det en styrke at ulike forfattere har deltatt i skriveprosessen. I det avsluttende arbeidet er det derimot viktig at planen får en tydelig rød tråd, at språkføringen er relativt lik og at man unngår dubletter. Sør-Hålogaland bispedømmeråd tror det vil være nyttig at én person i neste fase går grundig gjennom språk, struktur og innhold og har et spesielt blikk på *helheten*.

Andre kommentarer:

- Sør-Hålogaland bispedømmeråd stiller spørsmål ved om vi kan se en forskyvning i planen fra diakonalt arbeid i menighet og lokalmiljø til et mer politisk og samfunnsmessig perspektiv.
- Sør-Hålogaland bispedømmeråd mener det vil være en fordel med en oppdatert diakoniplan som kan fungere som et arbeidsredskap i menighetene. Samtidig er det viktig at det er en plan som kan fungere som en sektorplan på lik linje med andre planer inn i en fremtidig menighetsplan.
- Sør-Hålogaland bispedømmeråd tror en godt oppdatert diakoniplanen vil være verdifull for menighetene og andre aktører, og ønsker lykke til videre i revideringsprosessen.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Mottakere i følge liste

Dato: 21.03.2019

Vår ref: 17/03450-15 sf623

Deres ref:

Høringsbrev revidert Plan for diakoni

Høringsfrist

20.juni 2019

Innledning

Gjeldende Plan for diakoni i Den norske kirke ble vedtatt av Kirkemøtet i 2007. Det har skjedd store endringer i både kirke og samfunn siden da, som gjør at planen trenger en revisjon. En revisjon synes særlig viktig i en sammenheng hvor politiske myndigheter bidrar offensivt med ressurser til styrking av diakonien i Den norske kirke.

I revidert plan synliggjøres trender ute i verden som preger de lokale, diakonale utfordringene på en annen måte enn tidligere. Frivilligheten har fått større plass i den reviderte utgaven. I løpet av de ti årene planen har eksistert, er det høstet mange erfaringer innen områdene *Vern om skaperverket* og *Kamp for rettferdighet*, noe som gjenspeiles i handlingsdelen av revidert plan.

Definisjonen med de fire virksomhetsområdene «nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, kamp for rettferdighet og vern om skaperverket» er beholdt. Ønsket om samhandling, både med de diakonale institusjonene, organisasjonene og andre offentlige og frivillige instanser videreføres.

Den diakonale arbeidsmetoden *se-bedømme-handle* er brukt som et grep i selve planen. Dette har medført endrede overskrifter, men strukturen i revidert plan er den samme som i gjeldende plan.

Målet er å legge til rette for at det diakonale arbeidet skal ha en solid plattform samtidig som det kan være i dynamisk samspill med utfordringene som til enhver tid er aktuelle. Det vil derfor lages tekster som legges på nettet som vil omtale mer utfyllende områder for praktisk handling som ikke finner plass i planen eller bare nevnes kortfattet der.

Det har vært satt av god tid til arbeidet med revisjonen for å sikre en bred og involverende prosess fra bredden i de diakonale fagmiljøene.

Plan for diakoni som sektorplan i menighetens helhetsplan

Kirkerådet har bedt om at det blir igangsatt et arbeid for at de nasjonale sektorplanene for de forskjellige fagområdene kan danne grunnlag for en helhetlig menighetsplan. Det skal utvikles maler og digitale verktøy som letter dette arbeidet i menighetene og bidra til at de ulike arbeidsfelt ses i sammenheng lokalt. På nasjonalt nivå vil det være behov for oppdaterte sektorplaner som grunnlag for menighetenes arbeid. Nåværende plan for diakoni er den eldste av disse sektorplanene.

Målgruppe for Plan for diakoni

Diakoniplanen har et *bredt nedslagsfelt* og henvender seg til ulike målgrupper. Planen skal både kunne motivere diakoner på mastergradsnivå og samtidig være anvendelig for diakoniutvalg i menigheter uten tilgang til formell diakonal kompetanse. Den skal være nyttig for ansatte i menigheten, og hjelpe menighetsrådet i dets lovpålagte planarbeid. Språket skal kommunisere med samarbeidspartnere innen offentlig omsorg og med frivillige organisasjoner. Planen skal også kunne være med å gi inspirasjon til ledere og ansatte med særskilt diakonalt utviklingsansvar i de diakonale organisasjonene og institusjonene.

Det vil derfor legges til rette for introduksjoner eller kortversjoner tilpasset ulike målgrupper der erfaringen viser at det er nødvendig.

Proessen videre

Utkastet til revidert plan sendes ut på en begrenset høring til utvalgte høringsinstanser på digitalt skjema via høringsportalen på nettsiden www.kirken.no 1.april 2019. Bispedømmekontorene bes om å utfordre 3-5 menigheter hver, 1-2 proster hver og kirkeverger fra områder i hele landet og fra små og store fellesråd.

Etter høringsfristen 20.juni bearbeides dokumentet ytterligere før det fremmes for Kirkerådet desember 2019 med tanke på kirkemøtebehandling våren 2020.

Vedlagt er utkast til revidert plan.

Spørsmål Kirkerådet ønsker svar på fra høringsinstansene:

- Har utkastet til revidert Diakoniplan fått den nødvendige oppdatering?
- Er det vesentlige forhold som mangler?
- Har dere konkrete innspill til de ulike kapitlene?
- Har dere kommentarer til planens språk og tilgjengelighet?
- Andre kommentarer

Med vennlig hilsen

Ingrid Vad Nilsen
direktør

Kristine Aksøy
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Vedlegg:
Revidert Plan for diakoni til høring

Høringsinstanser:

Bispedømmerådene

Biskopene

VID vitenskapelige høyskole

MF vitenskapelig høyskole

Det teologiske fakultet, Universitetet i Oslo

Det norske Diakonforbund

Presteforeningen

TeoLOgene

Creo (tidligere Musikernes fellesorganisasjon)

Kirkelig undervisningsforbund

Kirkelig Ressurssenter

Diakonilederm tet: Diakonhjemmet, Kirkens nødhjelp, Kirkens Bymisjon,

Kirkens SOS, Haraldsplass, Diakonissehuset Lovisenberg, Blå Kors, Lukasstiftelsen,

Betanien Bergen, Modum Bad Diakonova, Kirkens familievern, Crux, Signo og Digni

Utvalgte menigheter i Den norske kirke

Utvalgte proster i Den norske kirke

Utvalgte kirkeverger i Den norske kirke

I tillegg ligger revidert Plan for diakoni til åpen høring via h ringsportalen til www.kirken.no

Utkast til revidert

KR 30.1/19

Plan for diakoni i Den norske kirke

Innhold:

1 Innledning	s.2
2 Troen som grunnleggende drivkraft for kirkens diakoni	s.3
3 Se	s.5
Samfunnstrekk som utfordrer en diakonal kirke	
4 Bedømme	s.7
Det vi har sett i troens og håpets perspektiv	
-Diakonal strategiutvikling	
-Frivilligheten som utgangspunkt	
-Ressurser i kirken og i diakonale organisasjoner	
-Samhandling og særpreg	
5 Handle	s.10
Fornyhet diakonal innsats	
-Lokal planlegging	
-Planens struktur	
-Nestekjærlighet	
-Inkluderende fellesskap	
-Vern om skaperverket	
Klima, arts mangfold og bærekraftig utvikling	
Menneskeverd, helse, etiske spørsmål og trygge arenaer	
-Kamp for rettferdighet	

1 Innledning

Hva er diakoni?

Den norske kirke definerer diakoni slik:

Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og uttrykkes gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet.

Plan for diakoni i Den norske kirke peker på de mange mulighetene for håp, liv og utvikling som ligger i den diakonale tjenesten. Gjensidighet og respekt for hverandres verdighet er et grunnleggende utgangspunkt. Visjonen for diakonien i Den norske kirke er «Guds kjærlighet til alle mennesker og alt det skapte, virkeliggjort gjennom liv og tjeneste». Diakonien har et særlig ansvar der få eller ingen bryr seg. Urettferdighet, utenforskap, lidelse og ondskap må aldri få overskygge vissheten om Guds godhet og kjærlighet. Vi er alle invitert til å være med på det godes side.

Hovedformålet med diakoniplanen er at den skal være retningsgivende for den diakonale tenkningen og utformingen av diakonien i Den norske kirke. Den er en rammeplan som gir menighetene hjelp til å utarbeide lokale diakoniplaner. Denne planen er en revidert versjon av planen som ble vedtatt av Kirkemøtet i 2007 (KM 06/07).

Se-bedømme-handle er en mye brukt metode i diakonalt arbeid, særlig internasjonalt. Se handler om å analysere samfunnet vi er en del av og de tiltakene som gjøres med aktuelle utfordringer.

Bedømme er en fase hvor vi vurderer kartleggingen ut fra kristen tro og teologi, samt de ressursene vi har. Ut fra dette gjør vi våre valg og prioriteringer. Deretter setter vi i verk *handlinger*, før vi etter hvert evaluerer og gjentar prosessen med å se, bedømme og handle. Disposisjonen for denne planen er lagt opp ut fra denne arbeidsmetoden.

Ansvar i menigheten ligger hos menighetsrådet og eventuelt diakoniutvalget, ansatte og frivillige, har alle et ansvar for at kirken fungerer som en tjenende kirke. I menigheter med ansatt diakon, leder diakonen det diakonale arbeidet. Med ansatt diakon utvikles diakonien gjerne mer, for eksempel i samarbeid med ulike aktører utenfor menigheten. «Diakonien er et hovedaspekt ved kirkens oppdrag og må gjennomsyre hele kirkens liv», sa Kirkemøtet da Diakoniplanen ble vedtatt i 2007. Økt diakonal kompetanse hos både ansatte og frivillige er derfor et mål.

De diakonale organisasjonene og institusjonene er en del av kirkens diakoni. De utøver et viktig og spesialisert diakonalt arbeid og utgjør en stor ressurs i folkekirken. Samarbeid gir mange muligheter. Selv om denne planen i hovedsak retter seg mot diakonal virksomhet i lokalmenigheten, er det et ønske at også institusjonene og organisasjonene vil finne mye av interesse i planen og at gjensidig samarbeid kan styrkes.

Kirkenes Verdensråd, Det Lutherske Verdensforbund og FN er blant flere sentrale inspirasjonskilder til kirkens diakonale arbeid. «Ingen skal utelates» er det sentrale prinsippet i FNs bærekraftsmål fram mot 2030. Prinsippet fanger opp essensen i alt diakonalt arbeid.

2 Troen som grunnleggende drivkraft for kirkens diakoni

Ord og handling

Utsagnet om at diakoni er «evangeliet i handling» viser til selve kjernen i kristentroen, nemlig budskapet om Jesus Kristus. Gjennom det han sa og gjorde, brakte Jesus frelse og nytt liv til verden. For kirken blir troen den grunnleggende drivkraften og begrunnelsen for diakonien. Bibelens budskap er frigjørende og på den måten motiverer det til diakonale handlinger. Diakonale handlinger forstås som et uttrykk for Guds omsorg og gode vilje for hele skaperverket, og framfor alt for mennesker som «strever og har tungt å bære» (Matteus 11,28). Kirkens forståelse av diakoni er inspirert av den bibelske tradisjonen. Fortellingene som illustrerer det dobbelte kjærlighetsbudet om å «elske nesten som seg selv», er eksempler til inspirasjon. Sitatet finner vi i Lukas 10,25-37 i teksten om den barmhjertige samaritan. I Matteus kapittel 25, vers 31-46 sier Jesus: «Det dere gjorde mot en av mine minste, gjorde dere mot meg.» Det samme gjelder utsagnene om fellesskapet Jesus innbød til, fellesskap som motiverer til inkluderende praksis og gjensidig omsorg.

Et viktig oppdrag

Ordet «diakoni» er hentet fra gresk, det språket som Det nye testamentet først ble skrevet på. Ofte er det oversatt med «tjeneste», men opprinnelig betyr ordet «et viktig oppdrag». Oppdragsgiveren er Jesus Kristus og det gir oppdraget mening og innhold. Paulus forstår «diakoni» som: «en hellig tjeneste Kristus har kalt ham til.» Samtidig finner diakonien sitt forbilde i Jesu tjeneste, han som kom «ikke for å la seg tjene, men for selv å tjene» (Markus 10,45). Jesu helhetlige tjeneste, hans nærvær i menneskers hverdag med omsorg for syke og utstøtte, hans myndige forsvar av den enkeltes verdighet og rett til å tilhøre fellesskapet, vil alltid motivere til etterfølgelse. Det gjelder både menigheten som fellesskap og den enkeltes liv som kristen. Når Den norske kirke forstår seg selv som en tjenende kirke, omfatter dette både nestekjærlighet, bygging av inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet. Diakonien er et kjennetegn på og en integrert del av oppdraget å være i kirke i verden.

Både omsorg og protest

Slik mennesker i møtet med Jesus fikk bekreftet sitt menneskeverd, skal også diakonien kjempe for likeverd, solidaritet og rettferdighet og den skal avsløre og stå imot holdninger som tillater fordommer og marginalisering. Dette kan framstilles som diakoniens profetiske oppdrag. Det krever en kritisk og modig diakoni som våger å stille seg på de svake og utsattes side på samme måte som profetene i Det gamle testamente tok de fattige og undertrykte parti. Dette gjorde de ofte i oppgjør med religiøse og politiske myndigheter. Også i vår tid kan det være nødvendig at diakonien inntar en advokat-rolle i forsvaret av mennesker som er fratatt sine rettigheter. Og det kan være aktuelt både innad i kirken og i det offentlige rom, både lokalt og globalt.

Skapt i Guds bilde

Det kristne menneskesynet har utgangspunkt i at vi er skapt i Guds bilde. På den ene side innebærer det en anerkjennelse av ethvert menneskes verdighet, med unike gaver og evner. På den annen side rommer det en bekreftelse av relasjonene vi er en del av – relasjonen til oss selv, hverandre, jorda og Gud. Vi er til i kraft av hverandre og kalt til gode fellesskap. Ingen kan helt og holdent leve av seg selv eller for seg selv. Vi er skapt til å tjene hverandre og til å ha omsorg for hverandre og forvalte jorda til

felles beste. Skaperen bekrefter vårt menneskeverd ved å holde oss fast i disse relasjonene og forpliktelsene de innebærer.

Diakonien har som mål å bekrefte dette menneskesynet: at vi er både unike og relasjonelle vesener, kalt til å være medmennesker, medborgere og medvandrere – i gjensidig omsorg og til gjensidig velsignelse for hverandre.

I en tid der hele skaperverket er truet av menneskers framferd er kirken tydelig på at det diakonale oppdraget også gjelder relasjonene til våre medmennesker og til medskapninger, og at vi skal bruke våre gaver og evner i forvalteroppdraget for hele jorden: Vi skal dyrke og passe Edens hage (1. Mosebok 2,15).

Gud som skaper, forsoner og livgiver

Forståelsen av diakoni som kall og tjeneste er knyttet til flere teologiske motiver, utover det som Det nye testamente beskriver som diakoni. I første rekke gjelder dette troen på Den treenige Gud. I perspektivet fra troens første artikkel om Gud som skaper blir diakonien inspirert av Guds omsorg for alt som er skapt og oppdraget å være gode forvaltere av den verden vi er en del av. Evnen til å gjøre det gode er en mulighet som er nedlagt i alle mennesker (Romerne 2,14). Det motiverer kirkens diakoni til engasjement for å fremme menneskeverd, rettferd og fred, og bidra til vern om skaperverket.

I perspektivet av troens andre artikkel utfordres diakonien av fortellingene om Jesus: han virket i det offentlige rom, i folks hverdag, der helbredet han syke og viste omsorg. Troen på Jesus Kristus vitner om Guds nådige nærvær midt iblant oss og reiser oss opp til disippelskap og tjeneste for Gud og vår neste. Hos det mennesket som tror på Kristus, vil troen alltid være virksom i kjærlighet (Galaterne 5,6). I dåpen får vi del i Kristus og blir en del av den verdensvide kirke. Alle døpte er kalt til å virkeliggjøre medmenneskelig omsorg i sine liv. Som Kristus elsker oss, skal vi elske hverandre og utøve omsorg for hverandre.

Den tredje trosartikkelen peker også i samme retning: Når disiplene på pinsedag mottok Den hellige ånd, ble de myndiggjort til å gå ut fra stengte rom og i ord og handling vitne om Guds storverk. Troen på Den hellige ånd oppmuntrer kirken og enkeltmennesker til å ha tillit til Guds kraft – som reiser opp og utrunder til tjeneste, som gir løfte om håp og framtid, og som åpner vei til forvandling, forsoning og fred.

Kirke i dagens samfunn

Troen på den treenige Gud bidrar til at diakonien holder fast på sammenhengen mellom å være del av et trosfellesskap og kallet til tjeneste i verden. Dette gjelder den enkelte kristnes kall, gjerne framstilt som den alminnelige diakoni, oppgaven vi alle har som gode og ansvarlige medborgere. Samtidig gjelder det kirkens kall i verden. Diakonien er en grunntone i utfoldelsen av oppdraget å være kirke i dagens samfunn.

Rollen som folkekirke gir Den norske kirke et særlig ansvar som samfunnsaktør; gjennom ord og handling ønsker kirken å fremme solidarisk engasjement og bidra til gode ordninger i det offentlige rom.

Allmenn diakoni som utøves i menigheter og spesialisert diakoni som utøves på institusjoner og organisasjoner, er begge synlige uttrykk for kirkens tro og kall i verden. De representerer ulike måter å organisere diakonien på og bekrefter mangfoldet av handlingsmuligheter, i engasjement for å virkeliggjøre de verdiene og målene diakonien søker å fremme.

I vår tid er det særlig viktig å bekrefte båndene mellom menighets- og institusjonsdiakoni. Det vil styrke kraften i det diakonale engasjement, samtidig vil det tydeliggjøre kirkens rolle som samfunnsaktør og bidra til gode fellesskapsordninger.

Rettferd og fred

Diakonien egenart, uansett uttrykksform, er å være tros- og rettighetsbasert. Troen forblir en grunnleggende drivkraft i alt det diakonien søker å virkeliggjøre, som motivasjon, som visjon, som verdigrunnlag og som tolkningsramme. På samme måte søker diakonien å virkeliggjøre den bibelske visjonen om rettferd og fred, i erkjennelsen av at menneskets verdighet bare kan ivaretas når gode og rettferdige ordninger i samfunnet sikrer lik adgang til fellesgoder og beskytter mot urett.

Diakonien søker derfor å bekrefte behovet vi alle har for å være hele mennesker i alle relasjoner vi er satt i, og samtidig bidra til å bygge gode og inkluderende fellesskap.

3 Se

Samfunnstrekk som særlig utfordrer en diakonal kirke

Kirken er en del av samfunnet lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Derfor er diakonien alltid i en samfunnsmessig kontekst. Det første leddet i metoden «se-bedømme-handle» dreier seg om *å se*, det vil si å foreta en analyse. Når kirken *ser*, er det med utgangspunkt i troen på Gud som ser og som bryr seg om alle mennesker og alt det skapte. Når kirken *handler*, er det med utgangspunkt i troen på Gud som gjenoppretter. Gud har nedfelt i alle mennesker en allmenn etisk impuls som aktiveres når relasjoner brytes, livet trues og mennesker ekskluderes. En verden i endring utfordrer kirken til kontinuerlig å se behovene slik de defineres av menneskene som eier dem.

Norge er en rik nasjon i en verden preget av fattigdom. Vi er i en særstilling basert på vår tilgang til og foredling av fossilt brensel kombinert med forvaltningen av oljeformuen og vår sosiale fordelingspolitikk. Dette påvirker vårt blikk på verden og hvordan vi forstår vår samtid.

Klima

Klimakrisen er akutt ifølge FNs klimapanel. Konsekvensene blir tydeligere og skaper frykt og usikkerhet hos mange, mens omstillingen til bærekraftig produksjon og forbruk går sakte. Samtidig svekkes det biologiske mangfoldet svært raskt. Urfolk og andre som lever nært naturen merker disse endringene for natur og miljø først og sterkest, men endringene berører oss alle. Folk i fattigdom rammes alltid hardest.

Økt ulikhet

Rike land betaler en urimelig lav pris for mat og klær på bekostning av mennesker, dyr og natur. Markedskrefter og fordelingspolitikk opprettholder en struktur hvor profitt, komfort og luksusvarer forbeholdes de få i stedet for fordeling av basisvarer til de mange.

I Norge har vi tradisjonelt hatt relativt stor likhet mellom sosiale grupper, men det er tegn som tyder på at ulikheten øker. Ulikhet kan forårsake sosial konflikt og utfordre tilliten mellom grupper i samfunnet. Dersom Norges fremtidige økonomiske vekst ikke følges av effektive omfordelingsmekanismer, vil vi i fremtiden se økt fattigdom, utenforskap og svekket sosial tillit.

Migrasjon

Det har aldri vært flere mennesker på flukt fra krig, konflikter og klimaendringer enn nå. Mangel på arbeid har ført til økt mobilitet verden over. Press på menneskerettighetene, økt fremmedfrykt,

polarisering, ekstremisme og rasisme skjer parallelt med endrede migrasjonsmønstre internasjonalt, også i Norge. Nye politiske partier er på fremmarsj i kjølvannet av en økende nasjonalisme.

Arbeidsliv

Hardere økonomiske tider i Europa og et internasjonalt arbeidsliv i endring merkes i Norge. I jakten på en lønn å leve av har kontinuerlig mobilitet blitt en forutsetning for mange europeeres livsgrunnlag. Slik migrasjon fører med seg nye sosiale utfordringer. Det vokser fram et uformelt arbeidsmarked preget av gråsoner. Når arbeidsforholdet opphører eller arbeidstakeren trenger sosial bistand eller helsehjelp, faller de utenfor velferdsstaten. I tillegg mangler de effektivt rettsvern når de rammes av utnyttning eller annen arbeidsrelatert kriminalitet.

Fattigdom

Det er en åpenbar sammenheng mellom arbeidsliv og fattigdom. I Norge vokser stadig flere barn opp i familier med vedvarende lav inntekt. Inntektssituasjon påvirker barnas psykososiale helse, blant annet ved at disse barna i mindre grad deltar i sosiale aktiviteter. Barna har en større risiko for selv å bli fattige som voksne. Barnefattigdom kan derfor føre til eksklusjon og utenforskap hele livet.

Utenforskap

Utenforskap preger også et økende antall ungdom som opplever maktesløshet i møte med livet. Mange dropper ut av skolen og taper i arbeidslivet. For noen fører dette til et liv i varig uførhet. Forbrukerkulturens fokus på ytre vellykkethet skaper sårbarhet hos folk i alle aldre. Jakten på bekreftelse og anerkjennelse fører til mobbing, særlig i sosiale medier. Mobbing forsterker opplevelsen av utenforskap, og det rammer særlig mennesker med nedsatt funksjonsevne, minoriteter og urfolk.

Utenforskap fører til flere selvmord. Hvert år dør det ti ganger flere mennesker av selvmord enn i trafikkulykker. Tilhørighet gir folk trygghet og identitet. For mange er fellesskap og samhandling på nett viktig, men det kan også skape overfladiskhet og større avstand. Mange opplever at hverdagen tappes for anledninger til å møtes ansikt til ansikt.

Ensomhet og digitalisering

Undersøkelser viser at et økende antall mennesker sier de føler seg ensomme og ikke har en fortrolig venn. Ensomhet medfører også en helserisiko som reduserer levealder. For psykisk langtidssyke mennesker som trenger hjelp og oppfølging over lengre tid kan tidsbegrensningen i behandlingstilbudene være problematisk.

Den eldre generasjonen kan være særlig sårbar i et stadig mer teknologisk og digitalisert samfunn, og samtidig åpner ny teknologi for flere kontaktformer via telefon og internett, anonym krisetjeneste døgnet rundt og velferdsteknologi.

Stadig færre arbeidstakere vil i framtiden ta seg av et økende antall mennesker som er utenfor arbeidslivet. Andelen vil forbli høy og er noe av årsaken til myndighetenes satsning på folkehelsearbeid.

Religion og livsynsmangfold

Økt religiøst mangfold i Norge skaper både muligheter og utfordringer. Økt økumenisk samarbeid er en positiv ressurs samtidig som det utfordrer det enkelte kirkesamfunn til bevissthet rundt sin egenart.

Religiøst motivert trakassering og terror har skapt et nødvendig fokus på religiøse radikaliseringsmekanismer i Norge. Kirken har erfaring og kompetanse til å møte mennesker som beveger seg mellom sunn og usunn religionsutøvelse.

På tvers av religionene utvikles nye dialogmuligheter som vektlegger gjensidig respekt for hverandres ståsteder. I møte med andres tro kalles kristne til tydelighet på egen tro. I denne rammen utfordres kirken i arbeidet med å fremme livsynsåpenhet og toleranse.

4 Bedømme

Å tolke samfunnstrekk i lys av troen

Å *bedømme* betyr å tolke det man har sett ut fra kristen identitet og kristen tro. Samspillet mellom samfunnsanalyse og teologisk refleksjon gir en viktig tverrfaglig tilnærming for kirkens diakoni. Samfunnsanalysen hjelper oss med å få fram fakta. Når vi *bedømmer*, tolker vi hvordan vi kan møte utfordringene vi har sett, ut fra Guds ord og troen på Gud som skaper, forsoner og livgiver. Vi tror at Gud har skapt oss i sitt bilde og kalt oss til gode fellesskap. Hva betyr det i vårt møte med jaget etter vellykkethet som sliter mennesker ut? Hvordan bidrar vi, med kristen tro og identitet, som en støtte for livsmestring og myndiggjøring? Når vi bedømmer, gjør vi også en selvkritisk vurdering av egne fellesskap og diakonale tiltak. Gode spørsmål kan være:

- Hvordan kan det vi ser og analyserer utfordre oss til tiltak som bidrar til å oppfylle menighetens diakonale oppdrag?
- Hva slags diakonal innsats kan være et relevant svar? Er det, med en profetisk stemme, å ta til orde mot urettferdighet? Eller er det med gode, lokale omsorgstiltak?

Den grunnleggende teologiske refleksjonen finnes under diakoniplanens kapittel to. Nedenfor beskrives andre viktige sider ved den kristne identiteten som det er naturlig å trekke inn i arbeidet med å *bedømme*.

Diakonal strategiutvikling

Viktige spor

Gjennom hele kirkens historie har diakonien vært tegn på håp og forandring i en verden full av konflikter. Det er nok å nevne apartheid i Sør-Afrika og flyktningkrisen i de senere år, som eksempler. Kirken har ikke løst problemene, men diakonal tenkning og handling har betydd noe for samfunnets håndtering av slike utfordringer.

Gudstjenesteforankring

Det er en målsetting at det i våre gudstjenester forkynnes om diakonale utfordringer og om menighetens diakonale ansvar. Slik bygges sammenhengen mellom tro og handling. Diakonien må gjennomsyre gudstjenesten og alt som skjer rundt den.

Kirkelige handlinger

I dagliglivet møter kirken mennesket der de er, enten de er sørgende eller feirer store familiedager. Den diakonale verdien av kirkens møter med mennesker som døper sine barn, konfirmeres eller gifter seg i kirken, må ikke undervurderes. De kirkelig ansatte har et viktig ansvar her.

Diakonien som kontaktflate

Diakoni er handlende og gir rom for et mangfold av tjenester. Gjennom uken viser kirken en synlig interesse for enkeltmenneskets liv og engasjement for den verden vi lever i. Det skjer når frivillige og kirkelige ansatte legger til rette for små og store diakonale arrangementer og møteplasser, og har hverdagssamtaler om livets utfordringer og muligheter. Gjennom trosopplæringstilbudene og konfirmasjonstiden kan barn og unge møte en kirke som bryr seg.

Frivilligheten som utgangspunkt

I kirken utøves en stor innsats gjennom frivillig tjeneste. Mange lever sitt liv i trofast tjeneste med troen som drivkraft. Diakonien er i sentrum av menighetens frivillighet. Dette betyr ikke at all frivillig innsats i kirken skal skje på det diakonale feltet, men frivilligheten er kirkens store mulighet til å sette troens armer og bein i bevegelse. Lønnet arbeidskraft er avgjørende for å sikre stabilitet og faglig kvalitet. Dette er særlig viktig i en tid når frivilligheten endrer seg fra trofast tjeneste til mer kortvarige og definerte kontrakter.

I menigheten er den samlede erfaringen stor. Alle kan noe og dette må gis verdi ved at hvert menneske myndiggjøres. Det skjer gjennom medvirkning i utviklingen av tjenesteoppgavene. Kallet til tjeneste må konkretiseres og tilpasses individuelt.

- For noen handler dette om å bruke sin yrkeskompetanse ulønnet på fritiden eller i pensjonistlivet.
- For andre handler det om å bli rekruttert til tjenesteoppgaver man kan vokse inn i gjennom opplæring og veiledning.
- Noen oppgaver skal først og fremst gi den frivillige en opplevelse av mestring og meningsfull hverdag.
- En vesentlig del av menighetslemmenes diakonale innsats skjer uten at det er organisert innenfor den formelle menighetsstrukturen. Aktiviteten springer ut av enkeltpersoners eller gruppers frie initiativ. Denne delen av diakonien må verdsettes og gis sin naturlige plass i menighetens diakonale liv.

Ressurser i kirken og i diakonale organisasjoner

Verdier og mennesker

Kirkens viktigste ressurs ligger i troen, i verdiene og i menneskesynet som tjenesten tuftes på. Med frivilligheten som rygggrad har kirken mye å spille på i utforming av en aktiv diakoni.

Spesialkompetanse

Diakonen er ved sin vigsling gitt ansvaret å lede menighetens diakonale arbeid. Med sin fagkompetanse er diakonen rustet til å medvirke til et godt tverrfaglig samarbeid og skape rom for en mangfoldig frivillighet.

Ansvarsområder

- *Menighetsrådet* har ansvar for at diakonien innarbeides og utvikles i soknet. (Kirkeloven § 9). I menigheter med eget diakoniutvalg, har dette en viktig rolle. Utvalget oppnevnes av menighetsrådet.
- *Menighetens ansatte* er alle sentrale i menighetens diakoni og den samlede kompetanse vil gi diakonien både bredde og dybde. Tverrfaglig samarbeid er derfor nødvendig.
- *Fellesrådet* har som regel arbeidsgiveransvar og forvalter dermed de ansatte som en viktig ressurs innenfor diakonal virksomhet. Gjennom sitt ansvar for overordnede mål og planer, har fellesrådet også fokus på kirkens diakoni. (Kirkeloven § 14)
- *Bispedømmerådet* har ansvar for at diakonien innarbeides i menighetene i samsvar med de nasjonale strategiene. Bispedømmerådet fordeler midler til stillinger i diakoni.
- *Kirkerådet og Kirkemøtet* forbereder og beslutter strategier for det diakonale arbeidet på nasjonalt nivå.
- *De diakonale institusjonene* har en særlig kompetanse på sine felt og kan bidra på ulike måter.

Samhandling og særpreg

Kirken i det offentlige rom

Hele verden angår Gud. Spørsmålet blir derfor ikke *om* kirken skal engasjere seg i det offentlige rom, men på hvilken måte. Kirkens deltagelse i det offentlige rom gjelder både uttalelser og deltakelse i debatter, diakonale institusjoner og organisasjoners arbeid og menighetens aktive rolle i lokalsamfunnet. Diakonien er solidaritet og myndiggjøring, tålmodighet og utholdenhet.

Samhandling og samskaping

I mange spørsmål kan ulike miljøer sammen få til mye mer enn hver for seg. På det diakonale området står kirken svært ofte sammen med mange andre som ønsker det samme.

Det er viktig å *identifisere aktuelle samarbeidspartnere*, slik at ikke ulike miljøer utfører dobbeltarbeid der de sammen kunne fått til dobbelt så mye.

Det offentlige velferdstilbudet finnes i ulike former overalt i Norge. Diakonien kan med fordel være offensiv i samhandling og samskaping med offentlige instanser og organer. Ideell innsats er nødvendig for å sikre god velferd i de kommende tiår. God kontakt med NAV på lokalplanet vil kunne gi økt kvalitet i omsorgen når offentlige ressurser kobles med ideell frivillighet.

Næringslivssamarbeid

På samme måte bør kirkens diakoni søke kontakt med det lokale næringsliv. Dette handler ikke bare om å be om finansiell støtte til kirkens diakoni. Erfarings- og kompetanseutveksling kan gi nye idéer og kraft i diakoniutviklingen. Gode felles tiltak kan oppstå til alles beste, for eksempel ved diakoni på kjøpesenteret.

Diakonale miljøer og institusjoner

I mange menigheter finnes andre diakonale miljøer og institusjoner. Flere av disse kan med fordel knyttes sterkere sammen i god samhandling og arbeidsfordeling. En helhetlig diakoni krever en planlegging der diakonale organisasjoner samtaler med kirken både sentralt og på lokalplanet.

Alle gode krefter

Noen ganger er det viktig at kirken setter seg i førersetet på veien mot gode måloppnåelser. Andre ganger er det andre miljøer som har den største kompetansen og energien til å oppnå det man ønsker. Da er det naturlig at kirken slutter seg til og stiller seg skulder ved skulder med andre som vil det samme, uavhengig av livssynsmessig eller politisk ståsted.

5 Handle

Å *handle* er det tredje leddet i metoden «se-bedømme-handle». Det betyr at man setter ut i handling det man har sett og bedømt, og så prioritert. Hver handling evalueres. I evalueringen reflekterer man over handlingen, noe som kan gjøre at man viderefører, utvikler eller avslutter noe for å gi rom for nye praksiser. På den måten blir prosessen «se-bedømme-handle» sirkulær.

Lokal planlegging

Når man skal bevege seg fra en overordnet samfunnsanalyse og teologiske momenter til en lokal plan, kan følgende spørsmål være en hjelp til å «se – bedømme - handle» lokalt.

1) Hvor er *de diakonale utfordringene*?

Hvor er nøden? Hvordan kan vi omsette nestekjærligheten i konkret omsorg, helst sammen med de det gjelder? Hvem er utestengt fra fellesskap med andre? Hvor finnes det urettferdighet vi kan gjøre noe med? Hvordan kan vi medvirke til en bærekraftig utvikling? Hvilke globale utfordringer kan vi gjøre noe med lokalt?

2) Hvor er *ressursene*?

Hvor finnes engasjementet? Hvem har tid? Hva ligger det til rette for? Hvem kan vi samarbeide med? Hvordan rekruttere og følge opp frivillige medarbeidere?

3) Hvordan skal vi *prioritere*?

Hva er kirkens oppgave? Hvilke oppgaver kaller særlig på den kirkelige diakoni? Hvor har vi *et særlig ansvar*, hvor blir lite eller ingenting gjort? Hva kan gjøres på lokalplan, og hva har kirkens ledelse ansvar for? Hva er diakonale organisasjoners oppgave, hva er andres oppgave? Hva gjør vi sammen?

Å bruke tid på å reflektere over disse spørsmålene i menighetsråd, diakoniutvalg og staber gir hjelp til å *prioritere* det viktigste og utvikle et arbeid i takt med samfunnets behov og menighetens ressurser. Målet er at de diakonale handlingene når dit behovet er størst.

Den lokale planens struktur**Målgrupper**

Diakonien omfatter både barn, unge, voksne og eldre. De ulike målgruppene må være i planens fokus. Noen ganger handler det om ulike *livsfaser*, andre ganger om ulike *livssituasjoner*. Dermed kan det være aktuelt å dele inn noe etter alder, men like gjerne etter andre typer hensyn som hvilke typer utfordringer, eller hva slags fellesskap enkeltmennesker har behov for.

Nivåer

Samtidig handler også dette om ulike nivåer. Noe arbeid må innrettes mot *enkeltindividet*. Det kan handle om å bli sett av en nabo, og det kan handle om kanalisering til miljøer med spesialkompetanse innenfor det området den aktuelle enkeltpersonen trenger hjelp med.

Andre ganger er det viktig å bryte individualiseringer i en mer *kollektiv tilnærming*. Man kan styrkes ved å møte mennesker som er i gjenkjennbare livssituasjoner, som for eksempel i sorggrupper.

Diakonien må også ha et samfunnsperspektiv – lokalt, nasjonalt og globalt.

En diakoniplan må være opptatt av *lokalsamfunnet*, de utfordringer og handlingsrom som finnes - og de allianser kirkens diakoni bør være en del av for å styrke lokalsamfunnet. Kirken har et sentralt fokus på menneskeverd, likeverd og bærekraftig utvikling. Kontinuerlig menneskerettighetsarbeid har som mål å virkeliggjøre disse verdiene. Det samme har arbeid for religiøst og kulturelt mangfold eller engasjement for urfolks rettigheter, for å nevne noen områder spesielt.

Lokal handling må utfordres av *global bevissthet*. Enhver menighet må se lenger enn sine egne grenser. Mange diakonale utfordringer er grenseoverskridende og direkte forbundet med globale prosesser, som problemstillinger knyttet til klima, migrasjon/flyktninger, urfolk og fattigdom.

Organisering av en lokal plan

Hver menighet må sørge for å ha engasjement på alle de fire områdene *nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet*. Hvor i planen det er skrevet ned, er underordnet. Et tiltak kan ofte ha elementer av alle de fire virksomhetsområdene.

Nestekjærlighet

Mennesker er gjensidig avhengige av hverandre. Gjennom hele livsløpet trenger vi å bli møtt med nestekjærlighet og barmhjertighet. Fra fødselen av er livet vårt avhengig av andres omsorg. Nestekjærlighet handler om menneskets grunnleggende behov, både for å kunne bli ivaretatt og for å ivareta andre. Mennesker skal ikke defineres ensidig som mottaker eller giver fordi alle mennesker i løpet av livet både trenger hjelp og kan gi hjelp. Den nestekjærlige omsorgen er å møte den andre med en visshet om at «det kunne vært meg».

Nestekjærlighet i praksis handler både om små, enkle handlinger og om store, krevende tiltak. Det handler både om møter med naboen eller den fremmede på bussen og om hvordan man som ansatt møter pasienten i en spesialisert institusjon. Hvordan kan vi møte hverandre slik at den andres verdighet blir bekreftet? Hvordan se og anerkjenne hverandre ut fra en visshet om at vi alle er likestilte overfor Gud?

Behovet for omsorg kan oppstå i alle livsfaser og i utallige livssituasjoner. En viktig oppgave diakonien har, er å koble behovet med ressursene. Ofte er mulighetene der man minst venter det. Å bidra til livsmestring er et sentralt anliggende, både i trosopplæringen og i alt diakonalt arbeid. Andre sentrale dimensjoner er å bygge tillitsfulle relasjoner, styrke håp og myndiggjøre mennesker.

Ulike arbeidsformer

Nestekjærlighet kommer til uttrykk gjennom holdninger og handlinger. Den utfolder seg i mellommenneskelige møter i hverdagen, i frivillig tjeneste og i de ansattes daglige virke. Tiltakene

kan være rettet mot enkeltmennesker og miljøer, det kan skje i grupper og ha nedslagsfelt både i menigheten og i lokalsamfunnet.

Ofte vil den nestekjærlige omsorgen utveksles fra individ til individ. Andre ganger er det mer hensiktsmessig å møtes i gruppe og ikke bare arbeide individuelt med utfordringene. Som menighet er det viktig at man løfter blikket til lokalsamfunnsnivå for se hvilke utfordringer som finnes der når det gjelder behov for nestekjærlig omsorg. Det kan på sin side føre til arbeid for inkluderende fellesskap og kamp for rettferdighet.

Nestekjærlighet er feltet for de diakonale institusjonene og organisasjonene samtidig som de utfører sitt arbeid også som vern om skaperverket og i kamp for rettferdighet.

Nestekjærlig omsorg handler også om å se behov som befinner seg utenfor landets grenser som berører oss som nasjon og kirke. Det globale er blitt lokalt. Her ligger det utfordringer til oss, både som enkeltmennesker, som menighet og institusjon. Samarbeid med misjonsorganisasjonene, Kirkens Nødhjelp og andre kristne og humanitære organisasjoner er aktuelt under dette punktet.

En annen viktig arbeidsform er å legge til rette for stillhet og bare det *å være*. I en hverdag fylt av stimuli og krav til prestasjon er det nødvendig for mennesker å få hvile, være i stillhet uten krav, puste ut. Det er heller ikke alltid mulig å endre vanskelige livssituasjoner. Av og til er det diakoniens oppgave å være til stede, hjelpe et menneske å leve med sin smerte, selv tåle den andres lidelse og gå et stykke vei sammen med den andre.

Eksempler på tiltak

I kapittel tre i diakoniplanen pekes det på mange samfunnstrekk som kaller på konkret nestekjærlig handling. Tradisjonelle diakonale tiltak som besøkstjeneste, avlastningstiltak for pårørende, følgetjenester til lege, butikk og arrangementer er fortsatt aktuelt. Leksehjelp, vennekontakt for flyktninger og migranter og ulike former for måltidsfellesskap er gode tiltak.

Kampanjer kan være en god arbeidsform. De kan brukes både internt i menigheten og utad i lokalsamfunnet med tema om å se sin neste, samt å våge å handle. En stadig påminnelse om alles ansvar for å handle når vår neste trenger støtte, bidrar til å skape et varmere samfunn.

Medvandrere

En sentral side ved kirkens nestekjærlige omsorg er å være medvandrere ved sorg og livskriser og yte profesjonell samtalehjelp og sjelesorg. Forbønn, både i det fortrolige rommet og i gudstjenesten kan styrkes og fornyes. Rekruttering av frivillige fra menigheten som kan gjøre tjeneste i Kirkens SOS gir en nyttig kompetansebygging også i menigheten.

Samarbeid med institusjoner

Diakonale institusjoner med tiltak innen helse/sykehus, selvmordsproblematikk, rus, kriminalitet, barnevern er alle uttrykk for kristen nestekjærlighet. Frivillig tjeneste innenfor deres arbeidsfelt, kan være et aktuelt samarbeidsområde.

Inkluderende fellesskap

Gode fellesskap gir alle mulighet til både å yte og til å ta imot. De har plass til mangfoldet og sørger for at ingen faller utenfor. Opplevelsen av tilhørighet gir styrke i livets mange faser. Grunnleggende i kristen tro er at mennesket er skapt til fellesskap. Å styrke båndene mellom mennesker og å knytte nye bånd der forhold er gått i stykker, er en diakonal utfordring. Diakonale fellesskap henter

overskudd fra mangfoldet av mennesker og ulike livserfaringer og er en motvekt mot et sorteringssamfunn som dyrker fram enkeltindivider. Det handler om å åpne opp og gi like rettigheter. Dette understrekes av oppfordringen i FNs bærekraftsmål om at alle skal med.

Den diakonale holdningen i møte med andre må bevisstgjøres og trenes opp. Det kan være krevende å møtes når man har ulik personlighet, ulik kultur eller ulik funksjonsevne. Alle som er med i et inkluderende fellesskap må søke å møte hverandre med respekt og åpenhet.

Ulike arbeidsformer

Menighetens kartlegging vil omfatte enkeltpersoner, grupper og samfunnsinstitusjoner. Man må både se på behovene og på ressursene hos de det gjelder. Hvordan kan de selv være med å formulere behov og ønsker og utvikle eventuelle tiltak? Globale spørsmål vil også angå våre lokale fellesskap. Kanskje kan menigheten lære av andre kulturer om inkluderende fellesskap.

Arbeidsformen kan være både oppsøkende og gjestfri. Diakonale tiltak kan utføres både av ansatte og frivillige, og det er et mål at de ulike fellesskapene i menigheten er inkluderende. Videre er det en oppgave for menigheten å styrke fellesskap og nettverk generelt i lokalsamfunnet.

Gode spørsmål i en planleggingsfase kan være:

- Hvem mangler fellesskap, hvem faller utenfor i vårt lokalmiljø? Er eksisterende fellesskap åpne og inkluderende? Blir mennesker eller grupper stående isolert på grunn av fysiske funksjonshemninger eller psykiske lidelser? Skaper etnisk bakgrunn, kjønn, seksuell legning, alder, utviklingshemming, språk eller sosial posisjon, økonomi og klær avstand? Hva med mennesker som lever på institusjon, er de isolert fra lokalmiljøet? Mennesker med tvil, i opposisjon eller med annen livsførsel enn den sosialt aksepterte, finnes det fellesskap for dem?

Eksempler på tiltak

Gudstjenesten er menighetens hovedsamling. Lokale tiltak både før, under og etter gudstjenesten er viktig for at den kan oppleves som et inkluderende fellesskap. Universell utforming og annen tilrettelegging må være selvsagt. Kirkens korarbeid er et eksempel på en sentral arena for inkluderende fellesskap og helsefremmende arbeid.

Den digitale hverdagen kan inspirere til samtaler med barn og unge om grenser på nettet, både for å ta vare på seg selv og andre. Trygge voksenpersoner kan med fordel være aktive som motstemmer og verdiaktører på nettet. Samhandling med skole, frivilligsentral kan være nyttig, likeså å orientere seg om ulike ressurser som samfunnet og organisasjoner bidrar med. Eldre kan ha behov for ulike former for datastøtte og tiltak som «Seniornett».

Fremmedfrykt og polarisering skader både enkeltmennesker og samfunnet. Menigheten kan invitere til eller opprette forskjellige fellesarenaer som åpner for tillit og fellesskap som for eksempel grupper med utgangspunkt i ulike interesser eller ulike kafe-typer. Samhandling er aktuelt med andre tros- og livssynssamfunn, frivillige organisasjoner, flyktningekoordinator og misjonsorganisasjonene.

Ungdom som opplever utenforskap må selv være med og foreslå tiltak. Eksempler kan være klubber av ulike slag, natteravn/dagravn, treffsted/kafebord på kjøpesentre, oppsøkende arbeid. Samarbeid med diakonale organisasjoner om diakonalt entreprenørskap som for eksempel *Forandringshus* er aktuelt. Menighetens fellesskap for barn og unge skal være inkluderende og gi grunnlag for livsmestring, og de må tåle de unges liv og livserfaringer. Mennesker utenfor arbeidslivet kan tilbys arenaer for arbeidstrening, for eksempel i forbindelse med gjenbruksbutikk, kafé eller i frivillig arbeid. Motvirke aldersdiskriminering av gamle kan skje ved å utfordre fordommer og stereotyper. Samhandling er aktuelt med politi, skole, NAV, organisasjoner og næringsliv.

Den økende sosiale forskjellen i samfunnet kaller både på kamp for rettferdighet og konkrete praktiske tiltak. Når menigheten arrangerer turer og lignende, må man vurdere spørsmål om egenandel og utstyr, og sikre at ikke økonomi hindrer noen i å delta. Man kan selv organisere eller støtte opp om andres tiltak for bytte-dager og lignende.

Steder for å møtes på tvers av generasjonene kan gi mye fellesskap, for eksempel unge møter eldre, hvor babysang, barneklubb eller konfirmanter og ungdom møter eldre på institusjoner.

Vern om skaperverket

Vern om skaperverket favner alt Gud har skapt – jorden og hele det økologiske samspillet med planter, dyr og mennesker, vannets og stoffenes kretsløp og klimaets skiftninger gjennom årstidene. I Salme 24,1 står det: «For jorden og alt som fyller den, hører Herren til.» Vern om skaperverket dreier seg derfor om hele skaperverket, både jorden og menneskene.

Klima, arts mangfold og bærekraftig utvikling

Det er viktig at hele kirken og menighetene fortløpende arbeider med den bibelske forståelsen av Guds skaperverk, og mennesket som en del av det, gitt et særskilt forvalteransvar. Som kristne håper vi ikke bare på menneskehetens frelse, men på hele skaperverkets forløsning.

Både den enkelte, menigheten og hele kirken kan aktivt bidra til et oppbrudd fra forbrukersamfunnet til en livsstil som fremmer balanse og helhet. Her åpner det seg mange samarbeidsmuligheter med både enkeltmennesker, organisasjoner og myndigheter.

Ulike arbeidsformer

Kirkens oppdrag overfor klima- og miljøspørsmål kan sies å være tredelt:

- Å være en profetisk røst i samfunnet. Det vil si å være kritisk og modig i forsvaret av mennesker og alt det skapte, både innad i kirken og i det offentlige rom, jf kapittel to.
- Å være konsekvent og selvkritisk overfor disse spørsmålene i sin egen hverdag og praksis.
- Å bidra med kreativitet og glede i å finne bærekraftige løsninger for den enkeltes og samfunnets reelle behov, preget av nøysomhet, takknemlighet og ydmykhet.

Her er det mange muligheter for gode samarbeidsrelasjoner og fora. Erfaringene er mange, fra samarbeid innen det økumeniske feltet, med andre tros- og livssynsorganisasjoner, miljø- og fagorganisasjoner og mange andre. Spesielt viktig er det å samarbeide med barne- og ungdomsorganisasjonene, for eksempel i forbindelse med trosopplæringen.

Eksempler på tiltak

Som menighet er det mange muligheter for egne kreative valg med utgangspunkt i lokalsamfunnets utfordringer, ressurser og muligheter, samt kirkens mange egne kilder for bidrag i dette arbeidet. Å etablere seg som, og vedlikeholde tiltakene i, «Grønn menighet» er bare ett av mange tiltak. Fra pilegrimstradisjonen kan man hente verdier som oppbrudd, enkel livsførsel, langsomhet, stillhet, bekymringsløshet og vilje til å dele. Fastetidens muligheter kan vektlegges. Forsakelse kan relateres direkte til nestekjærlighet. Dyrking av mat og grønne hager i menighetens regi er samtidig en velegnet arena både for barns engasjement og for integrering av fremmede. Naturen er for mange et godt sted for undring, hvile og glede over skaperverket. Trosopplæringen utfordrer barn og unge og deres familier til forandring når det gjelder forbruk, miljø og rettferd. Forandringene kan styrkes gjennom gudstjenesteliv og liturgisk språk, som for eksempel å feire *Skaperverkets dag* i

gudstjenesten. Forkynnelse gir grunnleggende kristen innsikt og inspirasjon. Uten at det skal føre til verdensflukt, kan kirken fokusere på håp; håpet om Guds skapermakt og om at Jesus kommer igjen for å gjøre alle ting nye.

Menneskeverd og etiske spørsmål

Kirken må holde fram *menneskeverdet*, både som en del av sitt engasjement for Guds skaperverk og som en motvekt mot ensidig fokus på konkurranse og vellykkethet. Store problemstillinger gis ofte en overflatisk og ensidig framstilling i media. Tematikk som sorteringssamfunnet, gradert menneskeverd, abort og aktiv dødshjelp og mange etiske problemstillinger omkring bioteknologiens mange muligheter, handler også om vern av skaperverket.

Arbeidsformer og eksempler

Et viktig bidrag fra kirkens side kan være å legge til rette for åpne samtaler hvor man søker å belyse hvor sammensatte problemstillinger. Menigheten kan også jobbe med disse emnene både gjennom etisk refleksjon og sjelesorg, og ved praktiske omsorgsoppgaver, for eksempel barnevaks- og støttekontaktordninger. Samarbeid med andre instanser og organisasjoner kan være nyttig i mye av dette.

Trygge arenaer

Krenkes et medmenneske, krenkes Gud. Derfor står kirkene sammen mot vold og seksuelle overgrep. Frivillige medarbeidere og mennesker som mottar diakonale tjenester, skal være trygge. Kirkelig ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep har mange ressurser å tilby på dette feltet.

Forebygging av uønskede hendelser må ha høy prioritet, og det er viktig at det er kjente prosedyrer for håndtering av eventuelle saker som skulle oppstå. Alle kirkelig ansatte må ha kompetanse om dette.

Helse og kultur

Mange av kirkens aktiviteter er i seg selv *helsefremmende*, også de kulturelle. Det er det viktig å være klar over og å identifisere. De fleste av tiltakene under *inkluderende fellesskap* vil være helsefremmende når de fungerer etter sin intensjon. I tillegg kommer de helserelaterte samarbeidsområdene mange menigheter har med institusjoner og kommunalt helsearbeid. Sist, men ikke minst, ser man at elementer som håp og tilhørighet, mening og opplevelse av å være akseptert av Gud, i seg selv er helsefremmende.

Arbeidsformer

Dette kan dreie seg om allmenne tiltak som besøktjeneste, avlastning, sosiale tiltak, kunst og kultur, og mer spesialiserte tiltak som sjelesorg og deltakelse i kommunens palliative team eller psykososiale kriseteam.

Kamp for rettferdighet

Alle mennesker har rett til å leve et verdig liv. Vi kan ikke stille oss likegyldige til mennesker som kjemper for livet. I denne kampen må vi stå på rettferdighetens og solidaritetens side sammen med de som kjemper.

Menneskerettighetene er et verktøy i kampen for menneskers verdighet, frihet og rettferdighet. De forplikter først og fremst stater, men både kirken og enhver kristen har en moralsk forpliktelse. Som kirke har vi derfor en oppgave i å arbeide med rettferdighet og menneskerettigheter i et globalt så

vel som lokalt, perspektiv. Dette gjelder utfordringer knyttet til klimaendringer, migrasjon, fattigdom, menneskehandel, barnerettigheter, krig og undertrykkelse, fattigdom, teknologisk utvikling, med mer. Retten til å utøve sitt tros- og livssyn er en kjerneoppgave i diakonien. Fysisk tilrettelegging og universell tilrettelegging er en selvfølge.

Diakonien visjon strekker seg lenger enn det som menneskerettighetene tilbyr. Ingen kan med menneskerettighetene i hånd kreve å bli en del av et inkluderende fellesskap eller å oppleve medmenneskelig omsorg og kjærlighet, mens dette er mål for det diakonale arbeidet.

Gjennom ansattes og frivilliges arbeid og gjennom dem som selv oppsøker kirkene, kommer menighetene ofte i direkte kontakt med mennesker som opplever urett eller har fått sitt menneskeverd krenket. Dette kan føre til ulike tiltak avhengig av den aktuelle situasjonen.

Vi er en del av den verdensvide kirke. Store organisasjoner som Kirkenes Verdensråd og Det Lutherske Verdensforbund arbeider mye med disse temaene på et globalt nivå. Kirkeledere og biskoper fremmer gjerne slike temaer i det offentlige rom og kan på den måten være med og inspirere til lokal praksis. Diakonale institusjoner og organisasjoner vil ofte kjempe for rettferdighet ved å gjøre oppmerksom på urettferdighet som krever politisk handling.

Urfolk og nasjonale minoriteters rett til eget språk, historie, kulturelle uttrykk, næringsvirksomhet og medbestemmelse må være sentralt, også i kirkens diakonale arbeid. ILO konvensjonen nr. 169 om urfolk og stammefolk og FNs erklæring om urfolks rettigheter (UNDIRP), er viktig internasjonale lovtekster.

Ulike arbeidsformer

Å arbeide rettighetsbasert vil si å ta utgangspunkt i hvilke rettigheter et menneske eller en gruppe har, og så bidra til at den som har ansvaret, pliktbereren, oppfyller dette. Det er for eksempel kommunens ansvar å kartlegge behovene hos en tjenestemottaker når det gjelder personens behov for bistand til sin trosutøvelse. Kommunen har ansvaret, men menigheten skal bidra i samarbeidet om tilrettelegging.

Problemstillingene kan komme tett på i menigheten og lokalsamfunnet. Det kan gjelde klimaspørsmål, spørsmål om arbeid til papirløse, inkluderende arbeidsplasser som trues av nedleggelse og annet.

Medborgerskap er blitt et viktig begrep innen diakonien og en metode som brukes både i kirke, misjonsorganisasjoner og samfunn. Medborgerskap bidrar til at borgere får være aktive og deltakende i plan- og beslutningsprosesser – både på person- og systemnivå. For menighetene kan det være aktuelt å skaffe seg kunnskap og ferdigheter i å fremme aktivt medborgerskap innen felt som for eksempel folkehelse. Det er også aktuelt å samarbeide med noen som har kompetanse på temaet.

For en menighet er det også naturlig å være opptatt av global rettferdighet som ikke har synlige konsekvenser i eget miljø.

Eksempler på tiltak

Eksempel på tiltak er gudstjenestearbeid med temadager om menneskerettigheter: nord/sør-søndag, søndag for de forfulgte, freds- og menneskerettighetsdagen. Global uke, administrert av Norges kristne Råd, legger til rette for lokalmenigheters mulighet til å synliggjøre at vi er en del av et globalt fellesskap som vil møte urett med handling.

Kamp for rettferdighet internasjonalt kan gi seg uttrykk i engasjement i kampanjer og prosjekter initiert av for eksempel misjonsorganisasjonene, Kirkens Nødhjelp, Amnesty og andre. I Kirkens Nødhjelps fasteaksjon forenes diakoni og trosopplæring i en tjenesteaksjon, som også er en del av

trosopplæringsplanen. Stadig flere menigheter inkluderer foreldre i planlegging og gjennomføring på en måte som gjør at den i større grad blir hele menighetens aksjon. Hele den lokale folkekirken er på bena for en rettferdig verden i fastetiden. Arbeid mot moderne slaveri kan dreie seg om aksjoner for å synliggjøre problemene, men også hjelp til en kritisk analyse av hvordan våre egne valg bidrar til at andre underbetales. Kjennskap til enkeltmenneskers historier kan føre til solidaritetsaksjoner eller til at noen helt enkelt er en medvandrer og bisitter hos NAV, advokat eller andre instanser. Andre helt lokale tiltak kan dreie seg om lokale aksjoner for trafiksikkerhet, bevaring av tilrettelagte arbeidsplasser eller lignende.

Mange av tiltakene innen *vern om skaperverket* vil ofte også handle om kamp for rettferdighet, blant annet kan varer merket rettferdig handel med fordel prioriteres.

Barnerettighetene kan gis fokus i menighetene ved at man lytter til barn og arbeider sammen med dem, ikke bare for dem, at det arbeides for trygge rom for barn og unge og at de er aktivt med i arbeidet for klimarettferdighet. Ansatte og frivillige må få økt kunnskap om barns rettigheter.

Fornytt diakonal innsats

Denne planen forutsetter at det lages lokale planer og at det på bakgrunn av disse skjer en videreutvikling av diakonien i menighetene. En utvikling er nødvendig for at kirken som samfunnsaktør skal kunne møte stadig nye generasjoner med spørsmålet Jesus stiller i Lukas kapittel 18 vers 41: «Hva vil du jeg skal gjøre for deg?»

Plan for diakoni

DEN NORSKE KIRKE
Kirkerådet

Plan for diakoni i Den norske kirke

ISBN: 978-82-7545-072-0

© Kirkerådet, Den norske kirke

Bestilles fra
Kirkerådets materiellekspedisjon
(se materiellkatalog på www.kirken.no)
E-post: materiell@kirken.no

Kirkerådet
Postboks 799 Sentrum
0106 Oslo
Tlf 23 08 12 00
Faks 23 08 12 01

Opplag: BM 6.000, 2/2008 - 1.000, 2/2010 - 500, 11/2015
Finnes også på nettet på www.kirken.no

Produksjon: Kirkerådets kommunikasjonsavdeling
Trykk: Oslo digitaltrykk

Foto: <http://www.colourbox.com>

Plan for diakoni i Den norske kirke

INNLEDNING OG SAMMENDRAG.....	s 7
DIAKONIENS TEOLOGISKE GRUNNLAG.....	s 9
EN DIAKONAL KIRKE.....	s 11
Et oppdrag med ulike arbeidsformer	
Diakonien i den samfunnsmessige sammenheng	
DIAKONALE UTFORDRINGER I PRAKSIS, -LOKALE PLANER.....	s 15
Nestekjærlighet	
Inkluderende fellesskap	
Vern om skaperverket	
Kamp for rettferdighet	
KONSEKVENSER.....	s 25
VEDLEGG.....	s 26
Plan og ledelse	
Diagrammer som synliggjør virksomhet og målgrupper	
Forslag til momenter i en lokal diakoniplan	
Ressurser og kontaktadresser på nettet	
Kirkemøtets vedtak	
Nye planer i kirken	

Slik livsforhold og kulturelle uttrykk er i forandring, slik er også kirken i en kontinuerlig utviklingsprosess. Nye tider medfører nye utfordringer og nye muligheter. Nå pågår flere store reformprosesser i Den norske kirke. Forholdet mellom kirken og staten er i endring, og en revisjon av gjeldende gudstjenesteordning er under arbeid.

Det har vært arbeidet med revisjon av retningsgivende planer for menighetens virksomhet på viktige områder. Denne planen for diakoni ble vedtatt av Kirkemøtet i november 2007. Plan for kirkemusikk ble vedtatt året etter og i 2009 fikk kirken en samlet Plan for trosopplæring. Kirkemøtet har også bedt om at det utarbeides en Plan for Samisk kirkeliv.

En rullerende Strategiplan for Den norske kirke vedtas også av Kirkemøtet. Den er retningsgivende for prioriteringer og tilnærming til arbeidet lokalt, regionalt og sentralt. (Se mer om nye planer i Den norske kirke bak i dette heftet).

Den norske kirkes visjon er å v re en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke. Plan for diakoni handler i særlig grad om den tjenende folkekirken. Hovedformålet med

denne planen er at den skal være retningsgivende for den diakonale tenkning og utforming av diakonien i Den norske kirke. Planen er en rammeplan som gir menighetene hjelp til å utarbeide lokale diakoniplaner.

Diakonien kommer til uttrykk på ulike måter: Gjennom enkeltmennesker, ved den organiserte diakonien i menighetene, gjennom institusjoner og organisasjoner nasjonalt og globalt. Dette har Kirkemøtet ønsket å ta på alvor gjennom denne planen. Håpet er at hele mangfoldet av diakoniens utøvere kan ha glede av og finne inspirasjon i å lese den.

Det har vært arbeidet med planen over en toårsperiode. En arbeidsgruppe har vært sentral i dette arbeidet. Gruppen, hvor noen var med i to år, andre i ett år, har bestått av Kari Jordheim, Asbjørn Finnbakk, Sigrid Hurum Flaata, Olav L gdene, Marit Halvorsen Hougsnæs, Hilde Hem, Kristin Fæhn, Olav Fanuelen og Guro Hellgren.

Oslo, februar 2010

Jens-Petter Johnsen
Direktør i Kirkerådet

Visjonen for Den norske kirkes diakonale tjeneste

Guds kjærlighet til alle mennesker og alt det skapte, virkeliggjort gjennom liv og tjeneste.

INNLEDNING OG SAMMENDRAG

Den første delen av denne planen, kapittel 1-3, vektlegger den grunnlagstenkningen om diakonien som etter hvert har vunnet fram i Den norske kirke. Den underslår likevel ikke de mange variasjoner og tradisjoner som til sammen utgjør en berikende helhet. Den andre delen, kapittel 4-6, peker på oppgaver og arbeidsmetoder i praksis. Her er føringene for hvordan man kan lage egne planer og legge til rette for det lokale arbeidet.

“Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og uttrykkes gjennom nestekjærighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet.

Denne definisjonen gir uttrykk for en ønsket retning for diakonien i årene framover.

De konkrete, lokale planer må bygges på disse momentene og lages med utgangspunkt i lokale behov, ressurser og samarbeidsmuligheter og sees i sammenheng med menighetens samlede strategiarbeid.

Diakonien er en tjeneste for medmennesket og skaperverket og en tjeneste for Gud. Denne helhetstenkningen har konsekvenser også for gudstjenestelivet og for opplæring i kristen tro.

Alle utfordres til et hverdagsliv i tjeneste. Det gjelder alle aldersgrupper. Diakonien er både en grunntone i alle forhold i menigheten, og den konkretiseres i egne tiltak.

Diakonien har et spesielt ansvar der få eller ingen bryr seg. Gjensidighet og respekt for hverandres verdighet er grunnleggende.

Globaliseringen utfordrer diakonien spesielt. Kulturelt og etnisk mangfold gjenspeiles i menighetens liv. Mennesker som lider angår oss, om de befinner seg i umiddelbar nærhet eller i andre land. Vern om skaperverket handler om et globalt og et lokalt ansvar. Alt dette avspeiles i de lokale diakoniplaner.

De diakonale utfordringene sammenfattes her i nestekjærighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet.

kapittel 1

Samarbeid er nødvendig og gir store muligheter. Det anbefales å søke samarbeid innen kirken, mellom andre kristne kirker og i forhold til organisasjoner og institusjoner, offentlige instanser og også med grupper fra andre religioner.

Det er viktig å tenke helhetlig om diakonien idet man ser lokalmenighetens diakonale arbeid og den spesialiserte tjenesten ved diakoniinstitusjoner og -organisasjoner i sammenheng.

Alle utfordres til et hverdagsliv i tjeneste.

DIAKONIENS TEOLOGISKE GRUNNLAG

”Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og uttrykkes gjennom nestekjærighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet.

Den norske kirke forstår seg selv som en tjenende kirke. Diakonien er et kjennetegn ved kirkens samlede oppdrag. Den preger fellesskapet og den enkeltes liv.

Det teologiske utgangspunktet for diakonien finnes i det oppdraget Gud har gitt kirken og som kommer til uttrykk i vår samlede kristne tro.

Det er en sentral side av det kristne menneskesynet at vi som mennesker er skapt i Guds bilde til å være medmennesker. Vi er utlevert til hverandre og vi er avhengige av hverandre og alt annet som lever. Ingen kan helt og holdent leve av seg selv eller for seg selv. Vi er skapt til å tjene hverandre, til å ha omsorg for hverandre. Samtidig er hele skaperverket avhengig av at menneskene tar sitt forvalteransvar på alvor. Med utgangspunkt i troen på Gud har vi ansvar for verden.

Evne til å gjøre det gode er en mulighet som er nedlagt i alle mennesker (Rom 2.14). Hos det mennesket som tror på Kristus, vil troen være virksom i kjærighet (Gal.5.6). I dåpen får vi del i Kristus og blir en del av den verdensvide kirken. Alle døpte er kalt til å virkeliggjøre medmenneskelig omsorg i sine liv, - ”å være et våpen for det som er rett” (Rom 6.13). Som Kristus elsker oss skal vi elske hverandre og utøve omsorg for hverandre som medmennesker.

Den Hellige Ånd gir tro og veiledning til et liv i fellesskap og tjeneste. Ånden gir styrke i motgang, utholdenhet i tjenesten og håp for morgendagen.

Diakoni er både å være og å gjøre. Diakoni er en del av det å være et troende menneske. Slik som Kristus gav seg selv for oss, skal vi gi vårt liv til andre (1. Joh. 3.16). Det er å være preget av barmhjertighet (Luk 6.36). Diakonien er forankret i og forenet med Guds forsoningsverk i Kristus. ”For i ham ville Gud la hele sin fylde ta bolig, og ved ham ville Gud forsone alt med seg selv, det som er på jorden og det som er i himmelen, da han skapte fred ved hans blod på korset.” (Kol.1.19-20).

Å gjøre troen virksom i handling, betyr å spørre på ny og på ny: Hvem er min neste? (Luk. 10.29-37; fortellingen om den barmhjertige samaritan.). Det er også å stille seg til disposisjon, både som fellesskap og enkeltperson, og spørre: ”Hva vil du jeg skal gjøre for deg”? (Luk. 18:41) og å oppsøke marginaliserte, syke, sultne, tørste og isolerte (Mat. 25:35ff).

Ut fra dette grunnlaget, kan følgende sies:

Nestekjærighet omfatter alle sider ved mennesket. Det er perioder i livet hvor man har evne og mulighet til å gi, andre ganger trenger man selv å få. Gjensidighet er et nøkkelord.

kapittel 2

Livsbedingungen er ulike, noen har det vanskeligere enn andre. Mulighetene for endring er forskjellige. Omsorg og nestekjærlighet bygger på gjensidighet, likeverd og respekt for den andres integritet.

Inkluderende fellesskap er et viktig uttrykk for kirkens medmenneskelige omsorg. Dette fellesskapet beskrives i Bibelen som en kropp med mange ulike lemmer og funksjoner (1. Kor. 12). I dette fellesskapet møtes mennesker av begge kjønn med ulike funksjonsevner, ulik kultur og etnisk bakgrunn. I et inkluderende fellesskap skal den enkelte både se og bli sett. Der gis gjensidig trøst og hjelp, der frigjøres nye krefter og nytt håp.

Vern om skaperverket er en del av Guds forvalteroppdrag og innebærer et ansvar for å bevare hele skaperverkets integritet. I dag er det synlig at skaperverket, mange dyre- og plantearter og hele økosystemer, trues på forskjellige måter gjennom menneskelig aktivitet og grådig ressursbruk. En forståelse av mennesket som herre og hersker over naturen må korrigeres. Kirken trenger å styrke forståelsen av mennesket som avhengig av alle dets relasjoner - til Gud, til medmennesket, til seg selv og til resten av skaperverket. Her kan vi hente inspirasjon blant annet fra den samiske og keltiske tradisjon. Målet er glede og takknemlighet over tilhørigheten til skaperverkets økologiske fellesskap. Dette fører til tydelig tale i samfunnet og til konkret handling i eget liv.

Kampen for rettferdighet innebærer å stille seg ved siden av medmennesket, ikke som passiv tilskuer, men i aktivt engasjement. Mennesket lever i og er avhengig av samfunnsmessige strukturer. Verdensomspennende systemer er med på å bestemme den enkeltes liv. Det er derfor nødvendig å klargjøre årsakene til menneskelig nød og lidelse, arbeide for å endre forhold som opprettholder nødtilstander og skape nye livsmuligheter. Å vise solidaritet er å ta opp kampen og arbeide for rettferdighet og fred.

I et inkluderende fellesskap skal den enkelte både se og bli sett.

EN DIAKONAL KIRKE

3.1 ET OPPDRAG MED ULIKE ARBEIDSFORMER

Diakonien har vært en del av kirkens vesen gjennom hele dens historie. Organisering og former har skiftet, men en omsorgstjeneste har blitt ivaretatt i alle epoker. Den protestantiske fornyelsen av diakonien på 1800-tallet ble utgangspunktet for det diakonale arbeidet som finnes i dag.

Denne diakonale virksomhet utgjør i Norge et stort mangfold på mange plan og i mange sammenhenger. Det arbeidet som skjer i Den norske kirke er en del av denne større helheten.

Generelt gir diakonien seg utslag i en *allmenn diakoni* slik denne kommer til uttrykk i de mange situasjoner i hverdags- og menighetslivet. Den enkelte og fellesskapet utfordres når medmennesker møter små og store kriser, og gjennom livet vil alle komme i situasjoner der de trenger andre.

Diakonien gir seg også uttrykk i det *organiserte arbeid diakoner og diakoniarbeidere utfører* på vegne av menigheten overfor utsatte enkeltmennesker og grupper. Retningslinjer for dette arbeidet trekkes opp av menighetsråd og fellesråd, men diakonen leder menighetens diakonitjeneste og har medansvar for å rekruttere, utruste og veilede frivillige medarbeidere. Diakonen har også en særlig kompetanse til å ivareta det faglige ansvaret for en målrettet virksomhet, der frivillige og ansatte sammen gjør fellesskap, omsorg og solidaritet levende.

kapittel 3

Gjennom livet vil alle komme i situasjoner der de trenger andre.

Til sist gir den seg også utslag i den mer *spesialiserte diakoni* som finner sted i de mange diakoninstitusjoner og diakonior-

ganisasjoner som nasjonalt og internasjonalt driver sin virksomhet innenfor rammen av Den norske kirkes bekjennelse. En betydelig del av dette er hva man kan definere som *internasjonal diakoni*. Den spesial-iserte diakonien kommer til uttrykk der en menighet selv eller i samarbeid med andre menigheter eier og driver diakonale institusjoner. Men også de mer selvstendige diakonale institusjonene eller organisasjonene definerer sin tilknytning til kirken, både gjennom formelle bestemmelser og ved praktisk samarbeid og utveksling på menighetsplan. Den spesialiserte diakonien handler på vegne av menighetene der det er behov for særlig kunnskap og erfaring. I sin tur kan institusjonene og organisasjonene bringe verdifulle impulser og kunnskap tilbake til lokalmenigheten. I et mer komplekst samfunn har også den spesialiserte diakonien særlige forutsetninger for på kirkens vegne å være talerør for dem som kjemper for rett og rettferdighet.

Også den *internasjonale diakoni* tar utgangspunkt i den lokale menigheten. De diakonale utfordringene over landegrensene har engasjert menigheter og diakonale institusjoner og organisasjoner gjennom ulike misjons- og bistandsprosjekter. Mange menigheter har knyttet vennskapsbånd med menigheter på tvers av landegrensene.

Diakoni er imidlertid ikke bare tiltak og aktiviteter. Den utgjør også en *dimensjon* som kommer til uttrykk gjennom gudstjenestefeiringen, forkynnelsen, trosopplæringen og barne- og ungdomsarbeid.

3.2 DIAKONIEN I DEN SAMFUNNSMESSIGE SAMMENHENG

Diakoni skjer alltid i en samfunnsmessig kontekst fordi kirken er en del av samfunnet lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Kirken i vårt land er både et trosfellesskap og en del av den offentlige forvaltning. Det er nødvendig å ha et avklart forhold både til diakoniens muligheter og begrensninger og til dens egenart. Hva betyr diakoni i dagens samfunn? Skal den være et alternativ til det som gjøres av det offentlige, et supplement eller skal diakonien ta på seg å erstatte offentlige tiltak? Hvordan blir diakonien påvirket av samhandlingen med det offentlige?

Det som preger samfunnet i vår tid i Norge, er velstand og rikdom for folk flest, men også grupper som lever i *relativ fattigdom*. Gjennom *globaliseringen* blir gapet mellom den rike og fattige del av verden stadig synligere. Dette representerer en stor etisk og diakonal utfordring for verdens kirker. Vi lever i en kultur som trenger forsoning i mange av de grunnleggende forholdene i livet. Dette gjelder også i vår forvaltning av skaperverket. Hverdagslivet vårt er for mange preget av det *flerkulturelle og interreligiøse nærvær*. Utviklingen innen *media* muliggjør nye sosialiseringsformer og medfører mer komplekse kommunikasjonsmønstre enn tidligere. Internett bidrar til å knytte bånd mellom mennesker, men kan samtidig gi tilgang til miljøer og kontakter som kan ha negativ innflytelse. En dominerende *forbrukerkultur* forsøker å fortelle oss at kjøp av materielle ting kan fylle vårt behov for mening.

Selvrealisering er et sentralt og viktig anliggende for mange og stimulerer en utvikling i retning av en nyåndelighet som også er en utfordring for ulike deler av kirken. I årene som kommer, *vil befolkningen i Norge bli eldre*; det vil bli prosentvis færre arbeidsføre til å holde velferdssamfunnet ved lag.

Det overordnede perspektivet må være at kirkens diakoni står sammen med alle mennesker av god vilje i arbeidet med å ivareta de grunnleggende verdiene i samfunnet. Dette innebærer utstrakt samarbeid og en samordning av ulike tjenester. Kirken er på en særlig måte kalt til å møte de åndelige eller religiøse behovene som ligger innvevd i menneskers nød og smerte. Med bakgrunn i den innsikt og den erfaring som møtet med enkeltmenneskers og gruppers livssituasjon har gitt, har kirken et ansvar for å være pådriver i forhold til de lokale myndighetene innen helse- og sosialsektoren. Menighetene har særlige muligheter i lokalmiljøet ved de bånd som er knyttet mellom kirke og folk. Gjennom de kirkelige handlinger kommer kirkens ansatte i nærkontakt med flertallet i befolkningen. Gjennom dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd kommer man i berøring med mange ulike livsskjebner som utfordrer til diakonalt nærvær og engasjement.

Norge er bygd på territoriet til to folk - samer og nordmenn, jfr. Grunnloven §110A. Fornorskingen av samene har skapt dype sår som enda ikke er helet. Kirkens rolle i denne historien utfordrer til et forsoningsarbeid som synliggjør og ivaretar det samiske mangfoldet. Samenes rett til eget språk,

kapittel 3

historie, kulturelle uttrykk, næringsvirksomhet og medbestemmelse må også være sentralt for kirkens diakonale arbeid. Diakonien har en viktig rolle i å skape rom for og styrke samisk identitet ved å ta på alvor samenes virkelighetsforståelse og liv.

Det er også andre grupper i det norske samfunnet som bærer på en historie preget av sår i forhold til Den norske kirke. Arbeidet med forsoning med taterne er ett eksempel. Andre nødvendige forsoningsprosesser kaller også på kirkens engasjement.

Gapet mellom den rike og den fattige del av verden blir stadig synligere.

DIAKONALE UTFORDRINGER I PRAKSIS, - LOKALT PLANARBEID

Dette kapitlet peker på de diakonale utfordringene i dagens samfunn. De beskrives ut fra strukturen i diakonidefinisjonen som danner fire arbeidsområder hvor menighetene spesielt skal ha sin oppmerksomhet.

Disse områdene er:

”Nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet”.

Ofte kan de gli over i hverandre, og det viktige er ikke hvor i en plan et tiltak beskrives. Det viktige er at utfordringene fra alle arbeidsområdene blir vurdert. Arbeidsområdene angår både barn, unge, voksne og eldre. Det ligger en sterk motivasjon for arbeidet i visjonen; “Guds kjærlighet til alle mennesker og alt det skapte, virkeliggjort gjennom liv og tjeneste.”

Ulike ansvarsnivå

- Menighetsrådet har ansvar for at diakonien innarbeides og utvikles i soknet. (Kirkeloven § 9)
- Fellesrådet har ofte arbeidsgiveransvar og forvalter dermed en viktig ressurs innenfor den diakonale virksomhet. Gjennom sitt ansvar for overordnede mål og planer, har fellesrådet også fokus på kirkens diakoni. (Kirkeloven § 14)
- Bispedømmerådet har ansvar for at diakonien innarbeides i menighetene i samsvar med de nasjonale strategiene. Bispedømmerådet fordeler statlig tilskudd til stillinger i diakoni.

- Kirkerådet og Kirkemøtet forbereder og beslutter strategier for det diakonale arbeidet på nasjonalt nivå.
- Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd har ansvar for spesielle områder og oppgaver. Det samme har mange organisasjoner og institusjoner som arbeider innenfor diakonien.

Tverrgående perspektiv

Følgende tverrgående perspektiv er med i alt arbeid innenfor Den norske kirke og må prege lokalt planarbeid:

- Menneskeverd og menneskerettigheter
- Kjønn og likestilling
- Kulturelt mangfold og urfolks rettigheter
- Kontakt og samarbeid med andre kirker
- Tilrettelegging for, og inkludering av mennesker med fysiske funksjonshemninger og mennesker med utviklingshemninger
- Rekruttering og frivillighet

kapittel 4

To strategiske spørsmål

Lokale planer må ta utgangspunkt i de lokale forholdene. Derfor er det viktig å stille følgende spørsmål:

1. Hvor er de diakonale *utfordringene*?

Utfyllende kan det spørres: Hvordan kan vi uttrykke nestekjærligheten konkret? Hvem er utestengt fra fellesskap med andre? Hvor er nøden? Hvilke globale utfordringer kan vi gjøre noe med lokalt? Hva er kirkens oppgave? Hva er andres oppgave?

2. Hvor er *ressursene*?

Utfyllende kan det spørres: Hvor finnes engasjementet? Hvem har tid? Hva ligger det til rette for? Hvem kan vi samarbeide med? Hvem kan rekrutteres som frivillige medarbeidere?

Å bruke tid på å reflektere over disse spørsmålene i menighetsråd, diakoniutvalg og staver gir hjelp til å prioritere det viktigste og utvikle et arbeid i takt med menighetens behov og ressurser, se vedlegg.

4.1 NESTEKJÆRLIGHET

Mennesker er gjensidig avhengige av hverandre. Gjennom hele livsløpet trenger vi å bli møtt med nestekjærlighet og barmhjertighet. Nestekjærlighet i praksis handler både om små, enkle handlinger og om store, krevende tiltak. Barmhjertigheten ydmyker ikke mottageren, men ivaretar den andres verdighet.

Gjenkjennelsen; ”det kunne vært meg”, er viktig, likeså gjensidigheten.

Målsetting

1. Den lokale menigheten har et omsorgsarbeid rettet mot lokale utfordringer.
2. Kirke og menighet inspirerer til et liv i nestekjærlighet.

I arbeid med lokale planer kan man spørre:

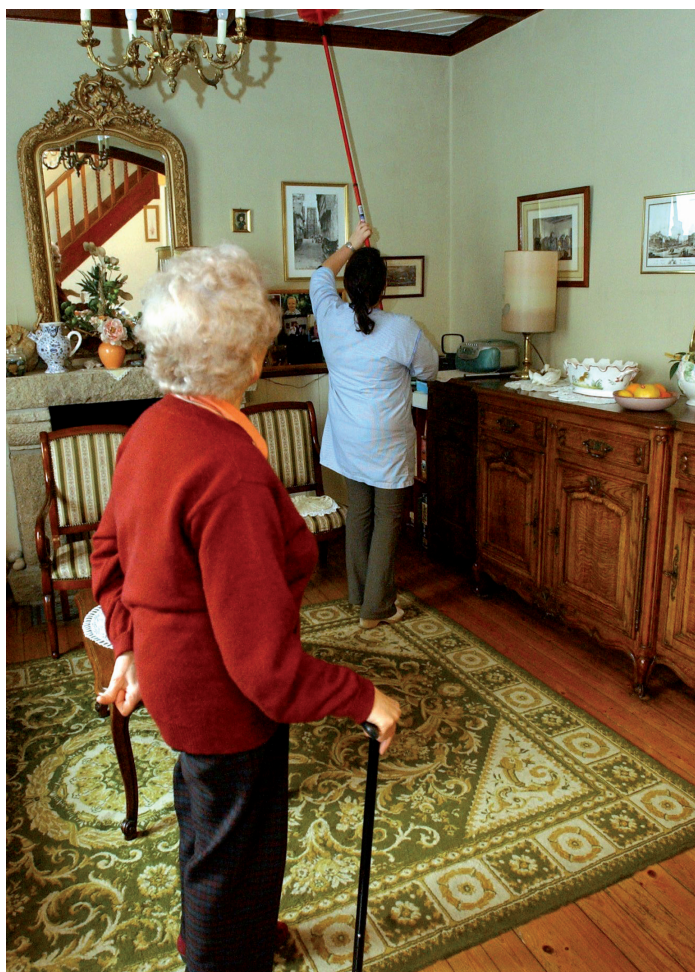
- Hvem er vår neste i vårt lokalmiljø?
 - Oppmuntrer vi hverandre til å vise nestekjærlighet?
- Er vår lokale menighet og våre samlinger preget av nestekjærlighet? Hvordan kan holdninger påvirkes?

Viktige arbeidsområder

Hvem er vår neste?

Alle mennesker trenger å bli møtt med nestekjærlighet både i glede og i sorg. I krisesituasjoner og vanskelige perioder er behovet for nestekjærlighet og barmhjertighet ekstra stort. Her har vi et ansvar både som enkelt-mennesker og som menighetsfellesskap. Mennesker lider blant annet på grunn av mobbing, sykdom, sorg, rusproblemer, HIV og aids, fattigdom og kriminalitet. Ofte vil det kreves spesialkompetanse og spesiell organisering i tillegg til det vi kan yte på det mellommenneskelige plan.

kapittel 4

Hvem er min neste i mitt lokalmiljø?

Familien er en sårbar størrelse. Barn og unge blir ekstra utsatt når omsorgspersoner har problem. De mange samlivsbruddene er også et tegn på at mange strever. Det er et spesielt ansvar både å drive støttende og forebyggende familiearbeid og å møte de problemer mange opplever etter et samlivsbrudd.

Endringer i tilbudet fra det offentlige gir nye utfordringer i lokalmiljøet. For eksempel kan desentralisering og kortere liggetid ved de fleste typer institusjoner utfordre oss som medmennesker i lokalmiljøet med besøks-, handle- og følgetjenester, gjerne i samarbeid med frivillighetssentraler. Når det etter hvert blir mer vanlig at mennesker dør utenfor sykehus, vil de lokale behov for kvalifisert sjelesorgsarbeid ved livets slutt bli større. Menighetsrådet bør ha planer for hvordan man vil at syke og døende skal bli møtt.

I alle menigheter må det foreligge lokale planer til bruk ved ulykker og kriser og ved overgrepssaker. Slike planer samordnes med bispedømmets planer som også vil være ressurser i dette arbeidet.

Samarbeid mellom institusjon og lokal menighet blir stadig mer aktuelt i disse ulike sammenhengene, for eksempel Kirkens bymisjon, Kirkens sosialtjeneste, Kirkens familievern og offentlige og frivillige instanser.

Det er ikke alltid mulig å endre vanskelige livssituasjoner. Av og til er diakoniens oppgave å være til stede, hjelpe et men-

kapittel 4

neske til å leve med sin smerte, selv tåle den andres lidelse og gå et stykke vei sammen med den andre.

Nestekjærlighet kan læres!

Selv om vi er skapt til nestekjærlighet, lever vi det ikke alltid ut. Vi må læres opp til det, trene på det og inspireres til det.

”Det diakonale blikk” som ser en situasjon og gjør noe i forhold til den, må oppmuntres og fremelskes. Ved å sette navn på det som hindrer oss i å gjøre praktisk nestekjærlighet (for eksempel usikkerhet, frykt, egoisme, likegyldighet, forakt), kan vi lettere gjøre noe med det.

I de lokale planer sies det noe om hvordan dette kan gjøres, for eksempel ved å ha fokus på forkynnelsen slik at nestekjærlighet jevnlig er tema i prekenen og i andakter for alle aldersgrupper. Videre kan det arrangeres kurs og aksjoner med ulike innfallsvinklinger. De lokale planene for trosopplæring kan ha konkrete mål for de ulike fasene når det gjelder både kunnskap og handling innenfor dette feltet. Det kan legges til rette for artikler og reportasjer i menighetsblad og lokalavis om det gode naboskap og lignende.

Sjelesorg, forbønn og stillhetsarbeid

Sjelesorg er sentralt i kirkens diakoni. Mange mennesker ønsker en mulighet til samtale om eksistensielle spørsmål i livet. Særlig unge mennesker stilles i dag overfor utrolig mange valg. Kan diakonien gi muligheter for en rådgivingstjeneste, gjerne for unge, med hjelp og støtte i vanskelige valgsituasjoner? Tilbud

om sjelesorg kan styrkes lokalt samtidig som det rekrutteres til tjeneste i Kirkens SOS. Kirkens åndelige veiledning kan utvikles og gjøres kjent. Både den individuelle forbønn i det fortrolige rom og den offisielle forbønn i gudstjenesten kan styrkes og fornyes. Egne forbønnsgrupper kan etableres.

Mange mennesker har et økende behov for stillhet, hvile og langsomhet. Dette kan møtes ved retreat, stille rom, gatekappell, åpne kirker, spesielle gudstjenester (eks liturgier fra Taizè), pilegrimsvandring med mer.

4.2 INKLUDERENDE FELLESSKAP

Tradisjonelle relasjonsmønstre og fellesskapsformer er i endring innenfor alle aldersgrupper. Ensomhet og mangel på tilhørighet rammer mange. Samtidig etableres det nye fellesskapsformer, blant annet gjennom internett. Dette gjenspeiles også i de kirkelige fellesskap. Grunnleggende i kristen tro er at mennesket er skapt til fellesskap. Å styrke båndene mellom mennesker og knytte nye bånd der forhold er gått i stykker, er en diakonal utfordring. Gode fellesskap gir alle mulighet til både å yte og å ta i mot. De har plass til mangfoldet og sørger for at ingen faller utenfor.

Målsetting

1. Menighetens fellesskap er åpne og inkluderende
2. Menigheten deltar aktivt med å styrke fellesskap og nettverk generelt i lokalsamfunn.

I arbeid med lokale planer kan man spørre:

- Hvem mangler fellesskap, hvem faller utenfor i vårt lokalmiljø? Er eksisterende fellesskap åpne og inkluderende? Blir mennesker eller grupper stående isolert på grunn av fysiske funksjonshemninger eller psykiske lidelser? Skaper etnisk bakgrunn, kjønn, seksuell legning, alder, utviklingshemning, språk eller sosial posisjon, økonomi og klær avstand?
- Hva med mennesker som lever på institusjon, er de isolert fra lokalmiljøet? Mennesker med tvil, i opposisjon eller med annen livsførsel enn den sosialt aksepterte, finnes det fellesskap for dem?
- Hva er til hinder for fellesskap, og hvordan kan vi gjøre noe med disse hindringene? Dreier det seg om utilgjengelige lokaler og geografisk avstand, eller vaner, holdninger, manglende kunnskap og frykt for det ukjente?

Store fellesskap kan løfte og gi inspirasjon. Gudstjenester, gjestebud, stevner og leirer kan være eksempler. Ved å arrangere felles fester i tilknytning til dåp, konfirmasjon og bryllup, kan man minske belastningene både i familier med dårlig råd og med splittelser og konflikter. Slike fester er alkoholfrie og forebygger mot vonde rusopplevelser.

Fellesskapene vi bygger kan være med på å styrke familiene og være steder både for å etablere nye vennskap og for å ta med venner.

Barn, unge, voksne og eldre kan trenge sine egne fellesskap. Samtidig må det legges til rette for fellesskap på tvers av generasjonene.

For unge mennesker er vennskap spesielt viktig.

Viktige arbeidsområder

Fellesskapsbygging

Fellesskap kan bygges på ulike måter. Arbeids- og interessefellesskap, nabofellesskap og selvhjelpsgrupper er eksempler. Gruppevirksomhet har store variasjonsmuligheter som sorggrupper, forbønnsgrupper, tvil og trogrupper eller husfellesskap der mennesker møter hverandre for å dele evangeliet, for å gi og ta i mot omsorg og rekruttere nye. Internett kan være et kommunikasjonstorg, for eksempel ved å etablere chattersider etter leirer og minnebøker ved dødsfall.

kapittel 4

For unge mennesker er vennskap spesielt viktig. Utfordringen blir å finne en god balanse mellom de virtuelle fellesskapene og møtene ansikt til ansikt. Trosopplæringen kan legge til rette slik at barn og unge opplever vennskap og finner sin plass i menighetens fellesskap.

Majoritetsbefolkningen og mennesker med ikke-vestlig bakgrunn har ofte lite kontakt med hverandre. I tillegg har Norge en lengre historie med flere folk og kulturer i landet. Dette er en virkelighet som i lange perioder ikke har vært anerkjent. Alle må kunne ha sin plass i fellesskapet uten å miste sin etniske eller kulturelle identitet. Den enkelte og menigheten berikes når det gis rom for et levende mangfold med respekt for hverandre, for eksempel ved felles middager, kulturkvelder og internasjonale fester. Religionsdialog kan være en vei til større forståelse.

Vennsks- og kulturkontakter gir mulighet til å bygge vennskap og gjensidig og likeverdig utveksling på tvers av landegrensene.

Det må arbeides systematisk med å legge til rette forholdene slik at mennesker med funksjonshemninger kan delta på like linje med andre.

Gudstjeneste, forkynnelse og kirkekunst

I gudstjenesten knyttes fellesskapet mellom Gud og mennesker sammen. Før, under og etter en gudstjeneste gis det mange muligheter for delaktighet, for å se og bli sett, for å gi

plass til mangfoldet. For å kunne være en aktiv deltaker, vil flere ha behov for en ledsager. Det er et diakonalt anliggende å legge til rette for livgivende møter med Kristus. Gudstjenesten kan gi gjenkjennelse av eget liv, både i det som sies og ved bruk av symboler og handlinger.

Forkynnelsen kan styrke og bekrefte mennesket, bidra til forsoning, frigjøring, tro og håp. Forkynnelsen kan gjerne være dristig i sin utfordring til tjeneste og medmenneskelig omsorg. Kirkemusikk og kirkekunst er til hjelp både i sorg og glede. Kor- og konsertvirksomhet er sterke bidragsytere i fellesskapsbyggende arbeid.

Forsoningsarbeid

Noen ganger er fellesskapet så ødelagt at forsoning er nødvendig. Gud har gitt oss forsoningens tjeneste, forsoningens diakoni (2. Kor.5.18). Dypest sett handler dette om menneskets forsoning med Gud, en forsoning Kristus har lagt til rette for.

Forsoningsarbeid, der det er mulig, er en viktig utfordring for kirken og menighetene. I en del sammenhenger vil kirken ha en tillit som er en forutsetning i slikt arbeid. Forsoning kan gjelde forhold i enkeltmenneskers liv, mellom grupper i et lokalmiljø eller i forhold mellom etniske grupper og land eller i forhold til skaperverket. Dette er et felt som er i utvikling og hvor det er viktig å få tilført kunnskap og ferdigheter.

Fellesskap mellom kirkesamfunn

Diakonien er et fellesanliggende i økumenisk sammenheng med praktisk handling som det viktigste kjennetegn. Derfor ligger det her spesielt godt til rette for økumenisk samarbeid og menighetene har en særlig mulighet til å søke felleskirkelige løsninger på diakonale utfordringer.

4.3 VERN OM SKAPERVERKET

Vern om skaperverket favner alt Gud har skapt, jorden med planter, dyr og mennesker, havet og luften og hele det økologiske samspill. "For jorden og alt som fyller den, hører Herren til." (1. Kor.10.26). Det gjelder også vårt eget forbruk og vår livsstil.

Målsetting

1. Kirke og menighet arbeider med den bibelske forståelsen av Guds skaperverk og mennesket som en del av det.
2. Menigheten og den enkelte bidrar aktivt og konkret til en positiv livsstil som fremmer balanse og helhet.

I arbeidet med lokale planer kan man spørre:

- Hvordan legge til rette slik at bibelstudium, gudstjenester og andaktsliv også får et fokus på vern om skaperverket? Hvordan kan dette forme våre liv og våre holdninger?
- Hvordan kan vi i ord og handling fremme alternativ til forbrukersamfunnets idealer og livsstil, og bidra til en bærekraftig forvaltning av skaperverket?

Viktige arbeidsområder***Kirkens oppdrag overfor miljøspørsmål er tredelt:***

- Å være en profetisk røst i samfunnet.
- Å være konsekvent og selvkritisk overfor disse spørsmål i sin egen hverdag og praksis.
- Å bidra med kreativitet og oppfinnsomhet i å finne bærekraftige løsninger for den enkeltes og samfunnets reelle behov.

Her er det viktig med samarbeid, både med kirkelige nettverk f.eks Kirkelig nettverk for miljø, forbruk og rettferd, og andre aktuelle aktører. Spesielt kan det være viktig å samarbeide med barn og unge. Speiderorganisasjonene og Changemaker har dette som en del av sitt spesialområde.

I de lokale planer kan man oppmuntre til oppgjør med en livsstil preget av overforbruk. Diakonien kan peke på lokalmiljøets muligheter. Fra pilegrimstradisjonen kan man hente verdier som oppbrudd, enkel livsførsel, langsomhet, stillhet, bekymringsløshet og vilje til å dele. Forsakelse og vilje til å gi avkall kan relateres direkte til nestekjærlighet. Naturen er for mange et godt sted for undring, søken og hvile. Gudstjenesteliv og liturgisk språk gir mulighet til å løfte hverdagens utfordringer også på dette området. Gleden over skaperverket med dets økologiske mangfold og sammenheng kan få utfolde seg. Fastetidens muligheter kan vektlegges og Skaperverkets dag feires i gudstjenesten. Uten at det skal føre til verdensflukt, kan det også fokuseres på håp; håpet om Guds skapermakt og om at Jesus kommer igjen for å gjøre alle ting nye.

kapittel 4

Rent konkret kan det vurderes om menighetskontoret skal søke om Miljøfyrtårnsertifisering. Det kan samarbeides med ulike instanser og grupper om aksjoner og menigheten kan knytte seg til Kirkelig nettverk for miljø, forbruk og rettferd. Ved å øke miljøbevisstheten omkring arrangementer kan det bli en selvfølge med organisert vennskapskjøring og redusert bruk av engangsservise og lignende.

Menneskelivet er også Guds skaperverk

Menneskelivet og menneskeverdet skal vernes fra livet begynner til det ender. Kirken må derfor være en kritisk røst i forhold til dagens abortpraksis, kjempe mot sorteringssamfunnet og aktiv dødshjelp, og engasjere seg i de store etiske problemstillingene som bioteknologien reiser. I tillegg møter diakonien de konkrete utfordringene fra disse områdene på det mellommenneskelige plan. Det finnes organisasjoner som arbeider spesielt med dette. Menigheten lokalt kan jobbe med disse emnene gjennom etisk refleksjon, sjelesorg og praktiske omsorgsoppgaver, for eksempel barnevaks- og støttekontaktordninger.

Miljøspørsmålene utfordrer kirkens diakonale virksomhet.

4.4 KAMP FOR RETTFERDIGHET

Alle mennesker har rett til å leve et menneskeverdig liv. Vi kan ikke stille oss likegyldige til mennesker som kjemper for livet. I denne kampen må vi stå på rettferdighetens og solidaritetens side sammen med dem.

Som kirke er vi utfordret til å arbeide med rettferdighet og menneskerettigheter i et globalt så vel som lokalt perspektiv. Dette gjelder utfordringer knyttet til globaliseringen, internasjonal handel, illegitim gjeld, fattigdom, krig, fred og forso-ning, den teknologiske utviklingen, med mer.

Målsetting

1. Kirke og menighet engasjerer seg i rettferdig fordeling av verdens ressurser.
2. Kirke og menighet står opp for mennesker som får sitt menneskeverd krenket.

I arbeidet med lokale planer kan man spørre:

- Hvordan kan vi bidra til å sette urett på samfunnets dagsorden?
- Hvordan kan vi kjempe mot det som truer menneskers liv, helse og menneskeverd?

Viktige arbeidsområder

Rettferdig fordeling av verdens ressurser

Kirkemøtet har satt fokus på etisk handel, urbefolk-nings-

spørsmål, gjeldssanering, klimaspørsmål, miljø- og ressursbevissthet. De lokale planer bør avspeile dette og hvordan det kan arbeides både lokalt og globalt.

Pengestøtte kan gis gjennom ulike former for giver-tjenester, ofringer osv. Mikrokreditt er en bærekraftig form for hjelp hvor mennesker får billige lån for å sette i gang virksomheter som i neste omgang kan gi inntekt til å klare å forsørge seg selv og familien. Konfirmantene og flere grupper og generasjoner i menigheten kan arbeide sammen om fasteaksjonen som Kirkens Nødhjelp arrangerer hvert år. Det kan også være naturlig å delta i andre aksjoner som samler inn penger til humanitært arbeid, for eksempel TV-aksjonen.

Gudstjeneste- og liturgifeltet har mange muligheter. Det er utviklet materiell som setter fokus på rikdommens og fattigdommens realiteter, for eksempel i opplegg for Nord-sør-søndag, Freds- og menneskerettighetssøndag og Verdens aidsdag.

Videre finnes det undervisningsopplegg, sanger, kurs og program som tar sikte på å skape engasjement for global rettferdighet. Det er mange av misjons- og bistandsorganisasjonene som har laget gode opplegg for ulike aldersgrupper og samarbeid blir en selvfølge.

En kan satse på å bruke kaffe og te og andre varer som er merket rettferdig handel (Fairtrade).

kapittel 4

Stå opp for mennesker som får sitt menneskeverd krenket

Å kjempe for rettferdighet dreier seg også om å engasjere seg i samfunnsdebatten lokalt når vi ser at menneskeverdet blir krenket. Hvordan kan vi si ifra når vi ser barn og ungdom som lider fordi de blir oversett, eldre som er redde for å bli alene og glemt, eller andre som blir stigmatisert og ekskludert i samfunnet?

Det hevdes at fattige i et velferdssamfunn påføres skam og nederlagsfølelse. Møte mennesker imellom kan virke frigjørende, men de kan også understreke forskjellene. Derfor er det vesentlig at menigheten reflekterer over egen praksis i kontakten med mennesker i vanskelige livssituasjoner. Stenger menigheten mennesker ute fordi de ikke kan betale for seg eller yte gjengjeld i kjente former?

Lokalmenigheten kan også engasjere seg i menneskerettighets-spørsmål i globalt perspektiv. Det finnes eksempler på hvordan menigheter har deltatt i underskriftskampanjer (som "Slett U-lands-gjelda") eller aksjoner gjennom Amnesty International.

Både som enkeltpersoner og som fellesskap har vi ansvar for å melde fra ved mistanke om vold og overgrep: Mange barn, kvinner og eldre er utsatt for vold. Mye vold skjer skjult innenfor familien og under påvirkning av rus. Mobbing skjer blant barn og unge (også via mobiltelefon og internett) og blant voksne. Seksuelle overgrep skjer i kirkelige miljø så vel som ellers i samfunnet.

Å bekjempe vold betyr også å arbeide med holdninger. Det må drives forebyggende arbeid, blant annet ved aktivt å fremme alkoholfrie soner. Her kan det ligge til rette for lokalt samarbeid med politi, skole, uteseksjon, barnevern og familievern, bymisjon og andre organisasjoner.

Mobbing av barn og unge skjer også via internett.

KONSEKVENSER

Denne planen forutsetter at det lages lokale planer og at det på bakgrunn av disse skjer en videreutvikling av diakonien i menighetene. Diakoni handler om å være og å gjøre, det er det planene skal medvirke til.

En kartlegging av diakonalt arbeid i Den norske kirke har vist at det å ha en diakon både styrker menighetens diakonale arbeid og styrker samarbeidsrelasjonene til det offentlige. Både tradisjonelle soknediakonstillinger samt andre stillinger, som f.eks prostidiakonstillinger er viktige. Det er et mål at alle menigheter enten skal ha diakonistilling eller tilgang på diakonal kompetanse. For å nå et slikt mål, kreves det et betydelig løft i antall stillinger.

Noen av de virksomhetsområdene som denne planen omhandler, kan være nye og uprøvde i mange menigheter. Til en del av dette arbeidet finnes det *gode håndbøker og andre hjelpemidler*. Til andre områder må det utarbeides nytt materiale og legges opp til kurs og utdanning. Det bør også legges til rette for forsøk og prosjekt som kan bidra til en videreutvikling på områdene. Her kan nevnes områder som diakoni og ungdom, utvikling av samspillstrategier for lokalmenighet og diakonale organisasjoner og institusjoner, gudstjenestearbeid og diakoni, hvordan engasjere flere menn innen diakonien,- med flere.

Det diakonale arbeidet synliggjøres i menighetens budsjetter. Mange av de virksomhetsområdene og tiltakene som foreslås i denne planen krever ikke store økonomiske ressurser. En viktig utgiftspost vil være at det settes av penger til kursing og veiledning av ledere (både ansatte og frivillige). Større og mer omfattende diakonale tiltak vil kunne kreve økonomiske tilskudd. Ved opprettelse av stillinger vil det bli spørsmål om ulike ordninger for finansiering.

PLAN OG LEDELSE

1. Lokalt planarbeid

De hovedområdene for diakonalt arbeid som er beskrevet i denne planen, er tenkt som retningsgivende for menighetens diakonale arbeid. Det er likevel en forutsetning at den enkelte menighet bearbeider, konkretiserer og ikke minst tilpasser disse oppgavene ut fra lokale behov og forutsetninger. Det er vesentlig å foreta en prioritering innenfor hvert felt.

2. Ansvarsforhold på lokalt plan

Menighetsrådet kan styre det diakonale arbeidet direkte, eller opprette et diakoniutvalg som har diakonien som sitt spesielle ansvarsområde.

Ad hoc-utvalg kan nedsettes når det skal arbeides med avgrensede saker.

Kirkens ansatte bidrar til å realisere at diakonien innarbeides og utvikles i hele menighetens liv gjennom sin kompetanse og sitt arbeidsforhold.

Diakonen er nøkkelperson, både år det gjelder å rekruttere og å følge opp frivillige. Han/hun har ansvar for å lede menighetens diakonale engasjement og bidra til at planer og prioriteringer settes ut i livet. Diakonstillingene kan ha navn som antyder arbeidsområde og/eller kompetanse, for eksempel: soknediakon, institusjonsdiakon, prostidiakon, barne- og ungdomsdiakon, sykehusdiakon.

Diakoniarbeideren, besøkslederen og andre stillinger har et mer avgrenset arbeidsområde.

Presten skal i følge sin tjenesteordning (§2) forvalte Ord og sakrament slik at kristen tro og kristent liv fremmes. Prestens arbeid vil i stor grad ha en diakonal dimensjon.

Kateketens diakonale ansvar tydeliggjøres både gjennom trosopplæring og konfirmantarbeid og generelt barne- og ungdomsarbeid.

Barne- og ungdomsarbeidere har et betydelig diakonalt ansvar i sitt møte med barn, ungdom og deres familier.

Kantoren bidrar til både fellesskapsbygging (kor, med-virkning rundt gudstjenesten) og omsorg og lindring (begravelser, Alle helgens dag).

Kontorpersonalet står ofte for det første og viktige møte når folk henvender seg til kirken.

Daglig leder/kirkeverge er nøkkelperson både i forhold til organisering av frivillig arbeid, i forhold til samarbeidet med kommunen og gjennom saksforberedelser for planvedtak i menighetsråd/kirkelig fellesråd.

Kirketjener, gravferdspersonale og øvrige tjenestegrupper i kirken møter mennesker i ulike sammenhenger – og der de er, har de en viktig diakonal oppgave som representanter for kirken.

3. Samarbeid

Det er helt nødvendig at en lokal plan for diakoni sees i sammenheng med menighetens strategi og at den, sammen med andre lokale planer, inngår i en helhetlig menighetsplan.

Aktuelle samarbeidspartnere er: Menighetens ulike grupper, andre kirkesamfunn, diakonale institusjoner, ideelle organisasjoner og kommunens virksomhet innen helse, sosial, skole osv. En del diakonale oppgaver løses best innenfor rammen av et fellesrådsområde, et prosti eller et bispedømme.

Det er en sentral oppgave for kirkens diakonale planarbeid å bekrefte og fremelske gode og byggende krefter i lokalmiljøet – både i egne rekker og i møte med samarbeidspartnere. Kirkens diakonale verdier er ikke mindre verd om det er kommunen eller Lions Club som realiserer dem.

4. Spørsmålsguide til lokal diakoniplan

Når det skal utarbeides en lokal plan, kan man ta for seg de fire arbeidsområdene i kapittel 4 og stille følgende spørsmål:

Hva er situasjonen?

- Hva er den aktuelle situasjon i menighet og lokalmiljø?
- Hvilke holdninger er det som preger miljøene?
- Hva finnes av diakonale tiltak i menigheten?
- Er det nye utfordringer som kaller på innsats?
- Hvilke menneskelige og økonomiske ressurser finnes?

Hva ønsker vi å oppnå med diakonale tiltak?

Disse målene bør kunne være slik at vi etterpå kan svare på om vi nådde målet, om vi lyktes med det vi ville og ønsket.

Hvilke tiltak skal vi satse på?

Hvem ønsker vi å nå med tiltakene?

- Enkeltmennesker
- Grupper (bl.a. ulike aldersgrupper)
- Institusjoner
- Samfunnsområder

Hvem kan være samarbeidspartnere?

- Trosopplæringsutvalg
- Gudstjenesteutvalg
- Andre grupper/foreninger i menigheten
- Andre menigheter i kommunen/fellesrådet
- Institusjoner i kommunen
- Nasjonale eller regionale diakonale institusjoner
- Andre kirkesamfunn, tros- og livssynssamfunn
- Humanitære foreninger/frivillige organisasjoner
- Kommunen: Etater innen helse, omsorg, oppvekst
- Prostinivå/bispedømme
- Nasjonale organisasjoner
- Sentralkirkelige organer
- KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon

Hvem vil få ansvaret for de aktuelle tiltak?

- Menighetsrådet
- Kirkelig fellesråd
- Fellesrådsansatte (diakon/diakonimedarbeider mfl)
- Frivillige medarbeidere
- Prestetjenesten (må avklares med prost/sokneprest)

Vurdering

Når et tiltak er gjennomført, eller ved avslutningen av året, bør de ansvarlige for tiltakene gjennomgå og vurdere dem i forhold til det som var målsettingen med tiltaket.

5. Fra visjon til handling

Jo flere som bidrar til å skape den lokale diakoniplanen, jo flere har i utgangspunktet et eierforhold til den. Diakoniplanen er et verktøy for hele menigheten og må være tilgjengelig for alle. Samtaler om hva den innebærer i praksis, føres i alle grupper.

DIAGRAMMER SOM SYNLIGGJØR VIRKSOMHET OG MÅLGRUPPER

Nedenfor finnes to diagrammer med rubrikker for de fire områdene som nevnes i definisjonen av diakoni. Det første diagrammet gir en oversikt over det som allerede finnes av diakonal virksomhet i menigheten.

Det andre kan vise hvordan områdene kan og bør komme til uttrykk overfor de ulike aldersgruppene/målgruppene i menigheten.

Legg gjerne til flere linjer.

Områder	Nestekjærlighet	Inkluderende fellesskap	Vern om skaperverket	Kamp for rettferdighet
Arbeidsfelt				
Gudstj. og kirkelige handl.				
Trosopplæring, barne- og ungd.arb.				
Kirkemusikalsk arb.				
Kirkekontor og kirkegård				

Områder	Nestekjærlighet	Inkluderende fellesskap	Vern om skaperverket	Kamp for rettferdighet
Målgruppe				
Barn og unge				
Voksne og familier				
Eldre				
Alle i menigheten				

FORSLAG TIL MOMENTER I EN LOKAL DIAKONIPLAN

NESTEKJÆRLIGHET

Tiltak:
Målsetting:
Tid for gjennomføring:
Tid for evaluering:
Ressurser (penger/lokaler/mennesker):
Samarbeid med:
Ansvarlig:

INKLUDERENDE FELLESSKAP

Tiltak:
Målsetting:
Tid for gjennomføring:
Tid for evaluering:
Ressurser (penger/lokaler/mennesker):
Samarbeid med:
Ansvarlig:

VERN OM SKAPERVERKET

Tiltak:
Målsetting:
Tid for gjennomføring:
Tid for evaluering:
Ressurser (penger/lokaler/mennesker):
Samarbeid med:
Ansvarlig:

KAMP FOR RETTFERDIGHET

Tiltak:
Målsetting:
Tid for gjennomføring:
Tid for evaluering:
Ressurser (penger/lokaler/mennesker):
Samarbeid med:
Ansvarlig:

Diakoniplanen er foreslått av diakoniutvalgsmøte: (dato)
Vedtatt av menighetsrådet: (dato)
Oversendt kirkelig fellesråd: (dato)

*Skjema til utarbeidelse av lokal diakoniplan og helhetlig
menighetsplan kan lastes ned fra www.kirken.no*

RESSURSER OG KONTAKTADRESSER PÅ NETTET

Under www.kirken.no finnes hjelpstoff til diakoniplanen. Her finnes oversikt over diakonale institusjoner og organisasjoner og en oppdatert liste med lenker til ressurser på nettet.

Man kan også finne oversikt over publikasjoner fra Kirkerådets materiellekspedisjon.

Under "Tema" finner man emner som er aktuelle i diakonien.

KIRKEMØTETS VEDTAK

Kirkemøtet 2007 vedtok Plan for diakoni (KM-sak 06/07). Her er det enstemmige vedtaket:

1. Kyrkjemøtet vedtek den framlagde Plan for diakoni i Den norske kyrkja. Planen skal gjelde frå 01.01.08.
2. Diakoni er kyrkja si omsorgsteneste. Den er evangeliet i handling og blir uttrykt gjennom nestekjærleik, inkluderande fellesskap, vern om skaparverket og kampen for rettferd. Guds kjærleik til alle menneske og alt det skapte blir verkeleggjort gjennom liv og teneste. Som menneske er vi ein del av eit av fellesskap og avhengige av kvarandre. Utfordringa er både lokal og global.
3. Diakonien er eit hovudaspekt ved kyrkja sitt oppdrag og må gjennomsyre heile kyrkja sitt liv. Det er ei viktig hending for kyrkja at vi nå får ein ny diakoniplan til bruk i kyrkjelydane og i kyrkja som heilskap.
4. Diakoniplanen skal vere ein reiskap for kyrkjelydane, også for dei som ikkje har diakon eller spesielt tilsette for å drive diakonalt arbeid. Sokneråda må sjå på planen som verkemiddel i høve til den visjonen kyrkja har om å vere ei tenande folkekyrkje.
5. Kyrkjemøtet oppmodar kyrkjelydane og fellesråda til å arbeide saman med kommunar og bydelar for å skape rom og ressursar for lokalt diakonalt arbeid.
6. Det er eit mål at alle kyrkjelydar anten skal ha diakonstilling eller tilgang på diakonal kompetanse. For å nå eit slikt mål blir det kravd eit stort lyft i talet på stillingar.
7. Kyrkjerådet og bispedømeråda har eit særleg ansvar for å inspirere, vegleie og leggje til rette for det lokale arbeidet. Prioritering av diakoni må inn i det sentrale budsjettarbeidet.

NYE PLANER I KIRKEN

Innledning

Kirken forvalter et to tusen år gammelt budskap. Kristendommen har en over tusenårig historie i vårt land og er innvevd i historien til både det norske og det samiske folk, om enn på ulik måte. Kristen tro og tradisjon er gjennom ulike kulturuttrykk ført videre fra generasjon til generasjon i en pågående prosess. Gjennom dette lar det opprinnelige og bestandige seg avspeile i det tids- og stedsbundne. Slik er Gud til en hver tid å finne for det enkelte mennesket og i menighetens fellesskap, der Ordet forkynnes og sakramentene forvaltes.

Oversikt

Slik livsforhold og kulturelle uttrykk er i forandring, slik er også kirken i en kontinuerlig utviklingsprosess. Nye tider medfører nye utfordringer og nye muligheter. Nå, ved begynnelsen av det 21. århundret, pågår flere store reformprosesser i Den norske kirke.

Forholdet mellom kirken og staten er i endring, og en revisjon av gjeldende gudstjenesteordning utarbeides. Kirkemøtet vedtok i 2008 Plan for kirkemusikk. Året etter ble Plan for trosopplæring vedtatt av Kirkemøtet. Kirkemøtet har også bedt om at det utarbeides en Plan for Samisk kirkeliv. Visjonsdokument og rullerende oversikt over satsingsområder for Den norske kirke vedtas også av Kirkemøtet. Dette er retningsgivende for prioriteringer og tilnærming til arbeidet lokalt, regionalt og sentralt.

Formell forankring

Liturgi som norsk lov

Ved kronprinsregentens resolusjon av 26.10.1990 ble kongens myndighet etter grunnloven § 16 til å fastsette liturgier for bruk i Den norske kirke delegert til Kirkemøtet. Ved samme resolusjon fikk Kirkemøtet også delegert myndigheten til å fastsette tekstrekker og pretekster. I 2006 ble myndigheten til å godkjenne alle gudstjenestelige bøker i Den norske kirke delegert til Kirkemøtet. Det gjelder blant annet myndighet til å godkjenne salmebok til bruk i Den norske kirke

Planer og programmer

Kirkemøtet har mandat til å fastsette retningsgivende planer for bl.a. kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk (kl § 24b). Menighetsrådene i Den norske kirke har ansvar for at kirkelig undervisning, kirkemusikk og diakoni innarbeides og utvikles i soknet (kl § 9 - 2. ledd).

De sentrale planene er å forstå som rammer for menighetsrådets virksomhet. Planlegging, tilrettelegging og gjennomføring må skje innenfor rammen av den sentrale planens bestemmelser og retningslinjer. Menighetenes planer må være tilpasset menighetens rammefaktorer.

Planforståelse

De sentrale planene som Kirkemøtet vedtar fastsetter mål for de ulike områdene, gir oversikt over innsatsområder, beskriver faglig innhold og gir forslag på ulike arbeidsmåter (metoder). For at disse planene skal kunne operasjonaliseres, må menighetsrådet fortolke målene og planlegge sin virksomhet slik at

målene kan nås. Planene må videre sees som virkemidler i forhold til kirkens visjon:

I Kristus, nær livet

- en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke.

Nye muligheter

Det nye planverket er arbeidsredskaper som gir menigheten nye muligheter til å utvikle og fornye sin virksomhet. Sammen med gudstjenestereformen representerer planene kjerneområder som til sammen er konstituerende for menighetens liv og virke. Det er en forutsetning at arbeidet med den enkelte planen og planene som helhet skjer i dette helhetsperspektivet.

Slik den enkelte planen må ses i forhold til de andre, må de nye planene også ses i forhold til lokale planprosesser og den enkelte menighetens erfaring med gudstjenestearbeid, diakoni og trosopplæring. Det er en forutsetning at planarbeidet reflekterer behov på stedet, kultur og egenart. Forholdene er forskjellige fra sted til sted. Menighetene er involvert i de pågående reformprosessene på ulike måter og i ulik grad. Noen har både diakon, kateket og kantor, mens andre har problemer selv med å få ansatt en prest. En del steder er det lett å mobilisere til frivillig innsats, andre steder er det tyngre. For at ikke virksomheten i menighetene skal bli fragmentert er det nødvendig at de ulike planene sees i sammenheng. Planene må være et ledd i en samlet strategisk tenking rundt menighetsutvikling.

De nye planene gir fornyede muligheter til å nå lenger ut.

De angår hele menigheten, både menighetsråd, ansatte og frivillige arbeidslag. En helhetlig tilnærming til planarbeidet forutsetter at flest mulig blir involvert i systematisk og kreativ jobbing.

For alle menigheter vil det være en utfordring å utvikle og ta vare på det enkelte planområdets egenart, samtidig som en tenker helhetlig. Å se helheten, men samtidig våge å prioritere, kan være like vanskelig som det er nødvendig.

Planarbeidet anbefales fulgt opp av et enkelt rapporteringsredskap. "Stadig bedre" er et elektronisk verktøy for kvalitets-sikring. Dette utvikles også i forhold til det diakonale arbeidet (Se www.ka.no)

Til sammen er planarbeid og rapportering gode hjelpemidler som høyner bevisstheten, gir rom for faglig refleksjon og viser hvor det er behov for eventuelle endringer. Skriftliggjøring kan gi hjelp til å gjøre taus kunnskap tilgjengelig.

Framtidsperspektiv

Både sentralt og lokalt står kirken overfor et kontinuerlig fornyelsesarbeid med stor vekt på å innarbeide planene lokalt.

Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og uttrykkes gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet.

Plan for diakoni i Den norske kirke bygger på denne definisjonen av den diakonale tjenesten. Helhetstenkingen bak definisjonen har konsekvenser for vårt hverdagsliv, for gudstjenestelivet og for opplæring i kristen tro.

Alle utfordres til et hverdagsliv i tjeneste. Det gjelder alle aldersgrupper. Diakonien er både en grunntone i alle forhold i menigheten, og den konkretiseres i egne tiltak. Diakonien har et spesielt ansvar der få eller ingen bryr seg. Gjensidighet og respekt for hverandres verdighet er grunnleggende.

Globaliseringen utfordrer diakonien spesielt. Kulturelt og etnisk mangfold gjenspeiles i menighetens liv. Mennesker som lider angår oss, om de befinner seg i umiddelbar nærhet eller i andre land. Vern om skaperverket handler om et globalt og et lokalt ansvar. Alt dette avspeiles i de lokale diakoniplanene.

Mer himmel på jorda

ISBN: 78-82-7545-072-0

DEN NORSKE KIRKE

Sør-Hålogaland bispedømmeråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Omar Paal Aardal	421	17/00545-103	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
23/19	Sør-Hålogaland bispedømmeråd 2016 - 2019	12.06.2019

Møteplan Sør-Hålogaland bispedømmeråd første halvår 2020

Saksorientering

Det vurderes som hensiktsmessig å være tidlig ute med planlegging av neste års møter i rådet. Ettersom det er et nyvalgt råd som skal møtes foreslås i denne omgang bare å sette opp møteplan for første halvår.

Det tas sikte på å gjennomføre opplæring av det nye rådet i januar. Gerd Karin Røsæg fra Kirkerådet er aktuell foreleser/kursholder. Hun har opplyst at hun kan stille i uke 4/19. Biskopen har også foreslått at det kan holdes en gudstjeneste i Domkirken der det nye bispedømmerådet presenteres, og biskopen holder sin årstale. Det kan være en kveldsgudstjeneste samme dag som møtet eller dagen før. Forespørsel om dette er sendt til Domkirken og en avventer svar om hvilken dag som passer best.

I forbindelse med behandling av budsjett for 2017 (sak 20/17) ble det gjort følgende vedtak: «Antall bispedømmerådsmøter settes til maks. 7 med virkning fra 2017.»

I nedenstående forslag til datoer for bispedømmerådets møter er det forsøkt tatt hensyn til diverse andre møter og arrangement:

- Kirkemøtet: 22.-28. april
- Bispemøtet: 10.-14. februar, 18.-19. mai
- Kirkerådet: 30.-31. januar, 26.-27. mars, 4.-5. juni
- Mellomkirkelig råd: 10.-11. mars
- Samisk kirkeråd: 18.-19. mars (i Bodø)
- Visitaser: 28.jan-2. febr., 24.-29. mars, 4.-10. mai
- Prostemøter: 25.-26 februar, 12.-13. mai

Forslaget er ment som et utgangspunkt med muligheter for endringer.

Forslag til vedtak

Sør-Hålogaland bispedømmeråd vedtar følgende møteplan for første halvår 2020:

- En dag i løpet av uke 4 (opplæring + gudstjeneste)

- Mandag 16.- tirsdag 17. mars (forberedelse til Kirkemøtet)
- Evt. et møte i tilknytning til Kirkemøtet 22.-28. april ?
- Onsdag 17. juni

DEN NORSKE KIRKE

Sør-Hålogaland bispedømmeråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Jan-Kjell Jonassen	112	18/03131-17	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
23/19	Sør-Hålogaland bispedømmeråd 2016 - 2019	12.06.2019

Regnskapsrapport per 31. mai 2019

Vedlegg:

Regnskapsrapport per mai 2019.

Saksorientering

Innledning

Stiftsdirektør har i sak om budsjett 2019 (sak 56/18) antydnet at det kunne være behov for en revidering av budsjettet i løpet av året. Slik stiftsdirektør vurderer det er det ikke behov for revidering av budsjettet utover det som ble gjort av endringer i sak 14/19 som bispedømmerådet hadde til behandling i forrige møte.

Sammendrag

Per mai 2019 er det for budsjettgruppe 1A (presteskaptet og kontoret) regnskapsført 36,1 mill. kr, noe som er et mindreforbruk på 3,5 mill. kr i forhold til budsjett. Tilsvarende for budsjettgruppe 1B (tilskudd til trosopplæring, diakoni/undervisning og kirkemusikk) er det regnskapsført 15,8 mill. kr, som betyr et mindreforbruk i forhold til budsjett på 0,5 mill. kr. Når det gjelder Ovf-midlene, er disse planlagt utbetalt i juni måned og er ikke inkludert i regnskapstallene per mai måned.

Tildeling

Sør-Hålogaland bispedømmerådet behandlet endelig tildelingsbrev fra Kirkerådet i sak 14/19 den 19. mars 2019. Siden dette har bispedømmerådene mottatt første korrigerende tildelingsbrev fra Kirkerådet, datert 29. mars 2019. Sør-Hålogaland bispedømmerådet fikk i første korrigerende tildelingsbrev tildelt kr 632 296 til gjennomføringen av Kirkevalget 2019. Inkludert i dette er kr 100 000 i listestøtte til Nominasjonskomiteens liste 2019, samt kr 9 000 i informasjonsstøtte til nominasjonskomiteene. I tillegg ble Sør-Hålogaland bispedømmeråd i endelig tildelingsbrev ved en feil tildelt kr 93 000 for mye til regnskapsmessige avskrivninger. Dette er rettet opp i det korrigerende tildelingsbrevet. Totalt har Sør-Hålogaland en budsjetttramme på kr 117 483 000. Av dette gjelder kr 83 923 budsjettgruppe 1A (presteskaptet og kontoret) mens budsjettgruppe 1B (tilskudd til trosopplæring, diakoni/undervisning og kirkemusikk) har en ramme på kr 33 028 000. Ovf-midlene utgjør kr 532 000 i 2019. I 2018 mottok Sør-Hålogaland bispedømmeråd kr 100 000 fra Mellomkirkelig råd over budsjettgruppe 2 (støtte til internasjonale og økumeniske organisasjoner) til SKKB-samarbeidet. Sør-Hålogaland bispedømmeråd har per mai 2019 ikke mottatt tilsvarende tildeling for inneværende budsjettår.

Når det gjelder det regnskapsmessige mindreforbruket fra 2018 på kr 767 000 er dette foreløpig holdt utenfor tildelingen fra Kirkerådet og det jobbes med muligheten av at tilsvarende beløp plasseres på en balansekonto i regnskapet og kan disponeres ved behov.

Stiftsdirektørens vurdering er at dette beløpet ikke tas inn årets regnskap, da bispedømmerådet per mai 2019 ser ut til å få et betydelig mindreforbruk ved årets slutt.

Regnskapsforklaring budsjetgruppe 1A, presteskapet og kontoret

Per 31. mai er det regnskapsført 36,1 mill. kr. Av dette utgjør presteskapet og biskopen 29,8 mill. kr, kontoret 6,1 mill. kr, samt bispedømmerådet og ungdomsrådet 0,2 mill. kr. I forhold til årsbudsjettet på 83,9 mill. kr utgjør dette 43 prosent, samt et periodisert mindreforbruk per mai på 3,5 mill. kr. Mindreforbruket knyttet til lønn og vakante stillinger i presteskap og ved bispedømmekontoret utgjør 2,7 mill. kr. Inkludert i dette er merinntekter på 0,46 mill. kr fra sykepengerefusjoner. Mindreforbruket er for høyt på denne tiden av året, selv om man vet at kostnader knyttet til ferieavvikling vil føre til periodevis merforbruk. Mindreforbruket er et synlig tegn på at vi ikke greier å fylle ledige stillinger med fast ansatte eller med vikar. Det er fortsatt en viktig jobb å få fylt ledige stillinger med kvalifisert personale, men det blir viktigere og viktigere med utgangspunkt i den krevende rekrutteringssituasjonen, å få tilsatt «egnede folk» inn i stillingene. Her må stiftsdirektør med sin stab samt prostene i større grad lete etter gode alternativer, når kvalifisert personell ikke er mulig å skaffe. 2019 er litt spesielt da det ved bispedømmekontoret er lav bemanning i forhold til budsjett. Hovedårsaken er gjennomført effektivisering av merkantile funksjoner som gjør at bemanningen på kontoret for tiden er lavere i forhold til dagens bemanningsplan og budsjett. Bemanningen skal ned og vi vil i løpet av året få et fratrekk i bevilgningen på ca. 600-tusen som vil komme til fratrekk. Det vises for øvrig til sak om ny bemanningsplan og struktur ved bispedømmerådet som behandles i samme bispedømmerådsmøte.

Ordinære driftskostnader har et mindreforbruk i forhold til budsjett per mai på 0,7 mill. kr og gjelder hovedsakelig møter, flyttegodtgjørelser og utgifter til vikarboliger. Dette er samtidig en type utgifter der bildet kan endre seg mot slutten av året. Når det gjelder tilskuddene til prostesekretærene (2,3 mil. kr) med unntak av Vesterålen prosti som har vakanse, samt husleien for kontoret og bispegården (0,9 mill. kr), stiftsdagene (0,7 mill. kr) og fengselsprest (0,5) mill. kr, er disse periodisert i budsjettet eller avsatt i regnskapet og gir derfor ikke utslag på det periodiserte mindreforbruket. Det samme gjelder refusjoner til studentprest fra NORD universitet og refusjon til SMM-rådgiver fra misjonsorganisasjonene/Ovf-tilskudd. Når det gjelder reisebudsjettet, så er dette i balanse per mai måned.

Tabellen under viser ulike tiltak og budsjettmessige prioriteringer skilt ut på prosjektnummer, samt status for disse i forhold til periodisert budsjett og årsbudsjettet:

Prosjekt	Regn HIÅ	HIÅ bud.	Avvik	Årsbudsjett	%
1001010 - Prostemidler	9 000	31 250	22 250	75 000	12
1001020 - Regional etterutdanning (REU)	104 085	104 165	80	250 000	42
1001030 - Arbeidsveiledning (ABV)	32 662	104 165	71 503	250 000	13
1001040 - Veien til prestetjeneste (VTP)	12 343	12 500	157	30 000	41
1001050 - Stiftsdager	291 165	291 665	500	700 000	42
1001270 - Stabsutvikling/konflikthåndtering	648	41 665	41 017	100 000	1
1002070 - Visitas	25 494	25 000	-494	60 000	42
1003010 - Kirkevalg	98 104	75 000	-23 104	632 000	16
1003030 - HMS- vernetjeneste	33 196	62 500	29 304	150 000	22

Når det gjelder stiftsdagene er det kun regnskapsført periodiserte avsetninger så langt og det er forventet at mesteparten av utgiftene påløper i oktober i forbindelse med reiser, overnatting og møtelokaler. For kirkevalget er hoveddelen av utgiftene budsjetttert på september måned.

Regnskapsforklaring budsjetgruppe 1B, diakoni, undervisning og kirkemusikk

Årets ramme er på 33,0 mill. kr. Per mai måned er det regnskapsført 15,8 mill. kr og utbetaling av tilskudd er gjennomført per første halvår. Unntaket er to fellesråd, men der utbetalingene er regnskapsmessig avsatt og vil bli ekspedert så snart bispedømmerådet mottar nødvendige regnskapsrapporter. Per første halvår er det et regnskapsmessig mindreforbruk for budsjetgruppe 1B på 0,5 mill. kr. og dette gjelder hovedsakelig tilskudd til trosopplæring. Det forventes likevel at hele rammen til budsjetgruppe 1B benyttes innen

utgangen av året.

Regnskapsforklaring OVF-midler

Årets ramme for tildeling fra OVF er kr 532 000, samme som årene 2015-2018. Tildelingen forventes saksbehandlet og utbetalt i juni i henhold til periodisert budsjett.

Forslag til vedtak

Sør-Hålogaland bispedømmeråd tar regnskapsrapporten per 31. mai 2019 til etterretning.

Faktisk mot budsjett

Rapport: GL 32 A4 NO, Periode til: Mai/2019, Enhet: Beløp, Budsjettvariant: Budsjett 2019 rev 1, Koststed : 300 - Sør-Hålogaland, Rapport: Driftsrapport - uten tilskudd

Powered by Xledger

Foreløpige tall

Beløp er avrundet

	Valgte perioder				Hittil i år				År	
	Faktisk	Budsjett	Avvik	%	Faktisk	Budsjett	Avvik	%	Budsjett DP	%
30xx - Salgsinntekt avgiftspliktig (varer og tjene										
31xx - Salgsinntekt avgiftsfri (varer og tjenester	-30 030		-30 030		-32 430		-32 430			
34xx - Tilskudd fra stat, fylker, kommuner,stiftel	-5 781	-2 500	-3 281	131,2	-36 031	-12 500	-23 531	188,2	-802 800	4,5
3xxx - Andre inntekter	-8 238	-3 333	-4 905	147,2	-24 172	-16 665	-7 507	45,0	-300 000	8,1
Sum inntekter	-44 049	-5 833	-38 216	655,2	-92 633	-29 165	-63 468	217,6	-1 102 800	8,4
46xx - Tilskudd menigheter og fellesråd		10 834	-10 834	-100,0	27 700	54 170	-26 470	-48,9	130 000	21,3
Sum tilskudd mv		10 834	-10 834	-100,0	27 700	54 170	-26 470	-48,9	130 000	21,3
500x - Faste stillinger (inkl. tillegg mm)	5 599 564	6 174 018	-574 453	-9,3	29 103 954	31 444 514	-2 340 560	-7,4	67 358 565	43,2
5005 - Diverse tillegg	177 073	162 083	14 990	9,2	787 783	810 417	-22 633	-2,8	1 757 981	44,8
51xx - Midlertidige stillinger, ekstrahjelp, honor	214 702		214 702		929 510		929 510			
52xx - Fordeler i arbeidsforhold										
53xx - Gruppeliv, honorarer og annen oppgaveplikti	59 703	53 614	6 089	11,4	313 793	268 071	45 722	17,1	644 070	48,7
540x - Arbeidsgiveravgift	348 608	374 658	-26 050	-7,0	1 815 697	1 918 672	-102 975	-5,4	4 108 490	44,2
58xx - Refusjon sykepengen, fødeselsperen mv	-161 802	-100 000	-61 802	61,8	-1 000 920	-500 000	-500 920	100,2	-1 200 000	83,4
5946 - Avsetning pensjonsforsikring for ansatte										
5999 - Refusjon lønnskostnader	-49 709	-13 333	-36 376	272,8	-51 511	-66 665	15 154	-22,7	-160 000	32,2
59xx - Andre personalkostn (gaver, forsikring, tje	7 811	41 950	-34 139	-81,4	-515 258	209 752	-725 009	-345,7	503 400	-102,4
Sum Lønn og godtgjørelser	6 195 950	6 692 991	-497 041	-7,4	31 383 049	34 084 760	-2 701 711	-7,9	73 012 507	43,0
60xx - Avskrivninger		10 083	-10 083	-100,0	40 447	50 415	-9 968	-19,8	121 000	33,4
63xx - Leie lokaler, strøm, renhold mm	910 539	932 833	-22 294	-2,4	974 987	1 076 165	-101 178	-9,4	1 327 000	73,5
64xx - Leie maskiner, inventar, datautstyr, transp	19 868	5 417	14 451	266,8	44 609	27 085	17 524	64,7	65 000	68,6
65xx - Inventar, driftsmateriale, datautstyr, prog	1 565	7 583	-6 019	-79,4	49 966	37 915	12 051	31,8	91 000	54,9
66xx - Reparasjon og vedlikehold bygninger og utst	78 171		78 171		79 671		79 671			
67xx - Honorar rådgivning, regnskap, revisjon og k	2 948	4 167	-1 219	-29,3	7 206	20 835	-13 629	-65,4	50 000	14,4
6790 - Kjøp av andre fremmede tjenester	1 055 990	1 191 468	-135 478	-11,4	1 254 192	1 357 340	-103 148	-7,6	2 797 627	44,8
6796 - Flytting		37 500	-37 500	-100,0	39 100	187 500	-148 400	-79,1	450 000	8,7
68xx - Kontorrekvisita, trykksaker, aviser, bøker,	10 783	3 500	7 283	208,1	26 811	17 500	9 311	53,2	42 000	63,8
68xx - Møter, kurs og seminarer mm	80 278	170 834	-90 556	-53,0	489 863	854 170	-364 307	-42,7	2 050 000	23,9
69xx - Telefon, porto mv	1 712	12 501	-10 789	-86,3	-53 598	62 505	-116 103	-185,7	150 000	-35,7
Sum andre driftskostnader (drift og mindre anskaff	2 161 854	2 375 886	-214 032	-9,0	2 953 253	3 691 430	-738 177	-20,0	7 143 627	41,3
70xx - Utgifter bil										
71xx - Bilgodtgjørelse, diett, reiser mm	443 618	332 888	110 730	33,3	1 776 893	1 739 440	37 453	2,2	4 626 667	38,4
73xx - Reklamekostnad og representasjon										
74xx - Medlemskontingent og gaver	7 763	9 000	-1 237	-13,7	14 195	45 000	-30 805	-68,5	108 000	13,1
77xx - Annen kostnad	756	417	339	81,3	3 915	2 084	1 831	87,9	4 999	78,3
Sum andre driftskostnader (reise, reklame, forsikr	452 136	342 305	109 831	32,1	1 795 003	1 786 524	8 478	0,5	4 739 666	37,9
8xxx - Finansinntekter/kostnader, overføringer mv	101		101		26		26			

9xxx - Mellomregninger, feilkonto mv										
Sum Finanskostnader og overføringer	101	101	26	26						
Sum	8 765 992	9 416 183	-650 191	-6,9	36 066 397	39 587 719	-3 521 322	-8,9	83 923 000	43,0

DEN NORSKE KIRKE

Sør-Hålogaland bispedømmeråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Anne Grethe Sivertsen	610	19/02561-2	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
25/19	Sør-Hålogaland bispedømmeråd 2016 - 2019	12.06.2019

Høring - ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester

Vedlegg:

Kirkerådet sak 18_00868-39 - Ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester, høringsbrev og saksdokumenter

Ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester, høringsbrev

Ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester, høringssak

Konfirmasjonsliturgi nynorsk

Saksorientering

Kirkerådet har sendt ut høringssak om ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester.

På grunn av kort varsel og begrenset kapasitet i administrasjonen legges det her ikke fram noe klart forslag til høringssvar.

Det legges opp til en drøfting av saken og bispedømmerådet bes om å komme med innspill som tas med i formulering av et endelig høringssvar.

Forslag til vedtak

Sør-Hålogaland bispedømmeråd har behandlet Høring – ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester og ber stiftsdirektør om å avgi høringsuttalelse ut fra synspunkter framkommet i møtet.

Fra: Ragna Dahlen
Sendt: 23. mai 2019 13:03
Til: Agder-bdr; Borg-bdr; Bjørgvin-bdr; Hamar-bdr; Møre-bdr; Nidaros-bdr; Nord Hålogaland-bdr; Oslo bispedømme; Kari Veiteberg; Stavanger-bdr; Sør Hålogaland-bdr; Tunsberg-bdr; Bispemotet; Ruth-Marit Vatne; 'KA - Kirkelig arbeidsgiverorganisasjon'; 'post@mf.no'; Hamar-biskop; Nidaros-biskop; 'Blå kors Norge'; 'Postmottak'; Preses; 'Anders Hovind'; 'Det Norske Diakonforbund'; Bjørgvin-biskop; Nord Hålogaland-biskop; 'postmottak@teologi.uio.no'; 'VID'; 'KUN - Kirkelig utdanningssenter i nord'; 'KRIK - Kristen idrettskontakt'; 'Norsk kvinnelig teologforening'; 'IKO'; Møre-biskop; Agder-biskop; Stavanger-biskop; Tunsberg-biskop; Borg-biskop; 'KFUK-KFUM'; 'Ung Kirkesang'; 'Acta - Normisjonene barne- og ungdomsorganisasjon'; 'RETURN2SENDER/DEN NORSKE ISRAELSMISJONEN'; 'SKJÆRGÅRDS LIVE Hovedkontor'; 'HEKTA'; 'UNGDOM I OPPDRAG Hovedkontor'; Sør Hålogaland-biskop; Resepsjon Presteforeningen; 'teologene@gmail.com'
Kopi: Ragna Dahlen; Hans Arne Akerø; Jan Christian Kielland
Emne: Kirkerådet sak 18/00868-39 - Ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester, høringsbrev og saksdokumenter
Vedlegg: Ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester, høringsbrev.pdf; Ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester, høringsak.pdf; Konfirmasjonsliturgi nynorsk.pdf

Til høringsinstansene.

Vedlagt følger høringsbrev og høringsdokumenter til Ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester. Høringsfristen er fredag 23. august.
På bakgrunn av høringen tar Kirkerådet sikte på endelig behandling i Kirkemøtet april 2020.

Høringsbrev og saksdokumenter finnes under *Aktuelle høringer* på kirken.no
<https://kirken.no/hoeringer> og lenken til selve svarprogrammet er
<https://surveys.analyzer.com?pid=cf6r2fda>
Liturgiene er utarbeidet både på bokmål og nynorsk.

Ha en god sommertid!

Vennlig hilsen
Ragna Dahlen

Kontaktperson for høringssaken og
rådgiver i Kirkerådet,
seksjon for gudstjenesteliv og kultur
rd366@kirken.no

Telefon kontor: 2308 1286
Besøksadresse: Rådhusgaten 1-3, Oslo
Postadresse: Postboks 799 Sentrum, 0106 Oslo

 DEN NORSKE KIRKE - DEN NORSKE KYRKJA - NORGGA GIRKU
Kirkerådet - Kyrkjerådet - Girkoráddi

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Til høringsinstansene

Dato: 20.05.2019

Vår ref: 18/00868-39 rd366

Deres ref:

Ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester, høringsbrev

Saken *Ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester* sendes med dette på høring til bispedømmerådene, biskopene, utdanningsinstitusjoner, arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner og andre aktuelle instanser. Vi henstiller til bispedømmerådene å velge ut et representativt utvalg av enkeltmenigheter til å gi høringssvar. Høringsdokumentet samt lenke til høringsskjema for å avgi svar, ligger tilgjengelig på www.kirken.no/hoeringer.

Til denne saken foreligger liturgiene på bokmål og på nynorsk.

Høringsfristen er satt til fredag 23. august 2019. Fordi det er så knapp frist for den videre saksbehandlingen er det ikke mulig å ta imot høringssvar etter den datoen. På bakgrunn av høringen tar Kirkerådet sikte på endelig behandling i Kirkemøtet i april 2020.

Når ordningene for konfirmasjonstidens gudstjenester nå blir gjenstand for høring, kan dette stimulere til en bred samtale om Den norske kirkes forståelse av konfirmasjonen. Det er utarbeidet 10 høringsspørsmål, og det er mulig å svare på alle, eller å velge ut noen. Det er også mulig å gi høringssvar på mer generell basis, løsrevet fra de konkrete spørsmålene.

Kontaktperson for denne saken er Ragna Dahlen, rådgiver i seksjon for gudstjenesteliv og kultur, som treffes på telefon 23 08 12 86 eller e-post: rd366@kirken.no.

Med vennlig hilsen

Gerd Karin Røsæg
assisterende direktør

Jan Christian Kielland
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Vedlegg:

Ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester, høringssak
Liturgi, nynorsk målform

Postadresse:
Postboks 799 Sentrum
0106 OSLO

E-post: post.kirkeradet@kirken.no
Web:
Org.nr.: 818 066 872

Telefon: +47 23081200
Telefaks:

Saksbehandler
Ragna Dahlen

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd,
Samisk kirkeråd

Vår dato
20.05.2019

Vår referanse
18/00868-38

Til Høringsinstansene

Kopi til

Ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester, høringssak

Innledning

Arbeidet med konfirmasjonstidens gudstjenester er teologisk begrunnet i konfirmasjonstiden som dåpsaktualisering og tilknytningstid til kirken, og konfirmasjonsgudstjenesten som dåpspåminnelse, forbønns- og velsignelseshandling. Slik understrekes dåpens grunnleggende betydning for tro og tilhørighet til Kristus og kirken. Å leve med Kristus vil si å leve i tilbedelse og tjeneste.

Konfirmasjon er ikke en seremoni som forringer dåpens betydning eller den tro som ligger i dåpen. Formålet er å gi kunnskap om kristen tro, samt at konfirmantene styrkes og holdes oppe i troen. Dette er luthersk tradisjon.

Liturgiforslaget omfatter konfirmasjonstidens innledende og avsluttende gudstjeneste. Her presenteres:

- Nye forbønner for presentasjonsgudstjenesten
- Liturgi for den avsluttende konfirmasjonsgudstjenesten. Til den siste ligger også forslag om nye alternative bibeltekster
- Alminnelige bestemmelser for konfirmasjon, som skal revideres i henhold til endringer innen liturgisk praksis, bibeloversettelse og kirkeordning.

Liturgiforslaget er utarbeidet av Nemnd for gudstjenesteliv (NFG). Det er behandlet i Kirkerådet og Bispemøtet og sendes nå på høring. Kirkerådet har vedtatt en bredere drøfting av konfirmasjonens teologi og plass i trosopplæringen som grunnlag for arbeidet med konfirmasjonstidens gudstjenester (KR 12/19).

Saksorientering

1. Bakgrunn for arbeidet

Den gjeldende liturgi for konfirmasjonstidens gudstjenester finnes i Gudstjenesteboken fra 1992, Del II *Kirkelige handlinger*. I samsvar med reglene for liturgisaker vedtok Kirkerådet i

februar 2002 nye bønner for gudstjenestene i konfirmasjonstiden som liturgisk forsøkssak. Disse omfatter presentasjons- og konfirmasjonsgudstjenesten. En spørreundersøkelse i utvalgte menigheter våren 2018 viser at det er to ting som særlig etterlyses: Nye forbønner for den enkelte konfirmannt og tydeligere veiledning om symbolbruk. Det er også behov for å få en samlet og fast ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester.

Arbeidet med justeringer av konfirmasjonstidens gudstjenester har tatt utgangspunkt i større utviklingstrekk og endringer i konfirmasjonstiden i Den norske kirke de siste tiår. Konfirmasjonstiden innebærer en utfordring og anledning for den enkelte konfirmannt til å bekjenne troen. Tyngdepunktet har imidlertid forskjøvet seg fra konfirmasjonsdag og forbønns handling til konfirmasjonstid som en læretid i menighetens fellesskap, hvor en rekke muligheter for involverende arbeidsmåter vektlegges, i tillegg til en mer tradisjonell undervisning.

Høringsnotatet omhandler ikke det som pr i dag kalles samtalegudstjenesten. Denne gjennomføres etter lokal tradisjon og opplegg og er hjemlet i alminnelige bestemmelser. Konfirmanntene deltar i konfirmasjonstidens gudstjenester blant annet som medliturger. Å anse dette som viktig er ikke nytt. Allerede i 1971 ble det framhevet at *De unge er menighetens konfirmannter, ikke bare prestens*¹. Blant elementene den gang ble nevnt gudstjenester, miljøsamvær og tilbud om tjenesteoppgaver. Fra 2009 gir Plan for trosopplæring et fundament hvor *troen læres ved å praktiseres, - i menighetens fellesskap*². Gjennom tilstedeværelse, deltakelse og medarbeiderskap kan konfirmanntene bidra til et mangfoldig gudstjenesteliv. Opplevelser, handlinger, ritualer, følelser, kunnskaper og erfaringer spiller sammen i hele trosopplæringen, også i konfirmasjonsfasen. Samtalegudstjenester utføres på svært ulike måter, ved prosjekter, aksjoner, musikalr m.m. ved siden av gudstjenestelike handlinger som konfirmanntene planlegger og forestår.

Med utgangspunkt i luthersk reformasjon og utviklingen i vår egen kirke, både teologisk og pedagogisk, svarer liturgiforslaget til følgende krav:

- konfirmasjonstiden som dåpsaktualisering og tilknytningstid til kirken
- konfirmasjonsgudstjenesten som dåpspåminnelse, forbønns- og velsignelseshandling

2. Endringsforslagene

Hovedendringene i dette høringsdokumentet er:

a) Fornyelse av bønnespråket

Kirkens bønnespråk legger stor vekt på bønneemner som Guds nærvær, tilhørighet og vern om skaperverket, omsorg for vår neste og kampen for rettferdighet. I revisjonsprosessen har det vært etterstrebet at dette gjenspeiles i bønnene. Bønnene er formulert med et tydeligere «vi» -perspektiv enn bønnene fra 2002, og de rommer en *takk for konfirmanntene*. Å løfte fram skapelsesperspektiv og takk er i samsvar med teologien i den endrede dåpsliturgien fra 2017, som i innledningsdelen har en takkebønn for den som skal bli døpt.

b) Symbolhandlinger og dåpsaktualisering

Symbolhandlinger er foreslått. De berører emosjonelt og innbyr til fysisk engasjement og bevegelse. Bruk av symboler forutsetter at konfirmanntene gjennom

¹ Konfirmasjonen i går og i dag, Verbum 1986 / Helge Fæhn; Noen teser om konfirmasjonen , s 99

² Plan for trosopplæring kap 2, s 10

konfirmasjonstiden er blitt fortrolige med disse. Symbolhandlinger er foreslått i rubrikkene til presentasjonsgudstjenesten, samt ved *Påminnelse om dåpen og Forbønn med velsignelse av den enkelte konfirmant* i konfirmasjonsgudstjenesten. Symbolhandlingene er begrunnet både ut fra handlingsperspektivet i liturgisk teologi, konfirmasjonstiden som dåpsaktualisering og særlig tilknytningstid til kirken, og konfirmasjonsgudstjenesten som dåpspåminnelse, forbønns- og velsignelseshandling.

- c) Konfirmasjonsgudstjenesten som dåpspåminnelse, forbønns –og velsignelseshandling**
 Forbønn for den enkelte konfirmant er konfirmasjonsgudstjenestens høydepunkt. I tillegg til nyformulering av bønnene fra 2002, er det formulert et sett med nye forbønner for den enkelte konfirmant. Disse er utarbeidet med følgende oppbygning: *Tiltale til Gud - takk for konfirmanten - dåpsaktualisering - bønn om Åndens hjelp og styrke - velsignelse.*

For å løfte fram både dåps- og velsignelsesperspektivet foreslås det å avslutte hver forbønn for den enkelte konfirmant med *velsign og bevar henne/ham, i Jesu Kristi navn!* Ordene *velsigne og bevare* bærer også i seg et ekko fra Den aronittiske velsignelse, som er kjent for mange fra de kirkelige handlinger. Den bibelske oppfordring til å være generøs med velsignelse er også sterk. Det kan nevnes Salme 118,26; Ef 1,3; og 1 Pet 3,9.

- d) Forslag til alternative tekster til lesninger og preken i konfirmasjonsgudstjenesten**
 I dette forslaget åpnes det for tekster som rommer ulike relasjoner og kjønn, samt avspeiler forskjellige livserfaringer og dimensjoner ved *å tro*.
- e) Alminnelige bestemmelser**
 Revisjonen gjøres i tråd med det liturgiske revisjonsarbeidet som er utført siden 1992.

3. Konfirmasjonsgudstjenesten

De følgende underpunkter reflekterer over viktige dimensjoner ved den avsluttende konfirmasjonsgudstjenesten.

a) Sammen for Guds ansikt

Konfirmasjonsgudstjenesten er et evangelisk «beger som flyter over» av de beste gaver kirken kan gi. Den er en innbydelse til fortsatt deltakelse i kirkens fellesskap. Menigheten kommer sammen for Guds ansikt, i tilbedelse og bønn, glede og ærefrykt (Salme 42,3). At Guds ansikt lyser over oss, er avgjørende for vår eksistens, også når vi går hver til vårt. Da sendes vi ut til hverdagens tjeneste for Gud, våre medmennesker og alt det skapte³.

Konfirmasjonsdagen er en dag for å løfte fram den enkelte unge, takke for liv og personlige kvaliteter, samtidig som det må være rom for de undertoner av smerte som måtte være i og rundt den enkeltes liv.

b) Fest og livsrite

Konfirmasjonsgudstjenesten er en festgudstjeneste. Den er samtidig en livsrite og en familie- og slektssamling i fellesskapets mangfoldige tegn. Gudstjenesten er også menighetens kirkeårsplasserte gudstjeneste og må søke å romme flere aspekter. Gudstjenestens ordo og dramaturgi skal peke fram mot forbønnshandlingen og medvirke til å fortolke, forlenge og forsterke dette øyeblikket. Gudstjenesten skal skape livsmot og livshåp, romme både fortid og

³ Gudstjeneste for Den norske kirke 1.1. Innledning

framtid, være jordnær og visjonær. Den skal bekrefte konfirmantene i forhold til de fellesskapene de er en del av.

c) Kall og eskatologi

Kirkens bønnespråk legger stor vekt på bønneemner som tilhørighet, vern om skaperverket, omsorg for vår neste, global utfordring og kampen for rettferdighet. Disse emnene synes å være godt ivaretatt i de enkelte gjeldende konfirmantopplegg som arbeidsgruppen har sett på (temasamlinger, fasteaksjon, stå opp for andre / vennskap over landegrenser mm). Det er også viktig at dette gjenspeiles i liturgien. Både i konfirmasjonsordningen fra 2002 og i det reviderte forslag finner vi bønner som inkluderer disse emnene og liturgiledd som åpner for å legge dette inn i *aktuelle bønneemner*.

Kalls- og eskatologidimensjonen, som i tidligere liturgier er lagt til forbønnen for den enkelte, er i høringsforslaget lagt til den felles forbønnen (ledd 18 A, *Forbønn for konfirmantene*, se s 17). De tre alternativer til forbønnen artikulere dette perspektivet på hver sin måte:

Du har i dåpen gitt ditt løfte om å være med dem alle dager. La dem vandre i ditt lys og nå det evige mål i ditt rike (forbønn A).

La dem få leve som tilgitte og frie mennesker til de når det evige målet i riket ditt (forbønn B).

Gi dem håp ved ditt Ord og styrk dem gjennom den hellige nattverd til det evige liv (forbønn C).

Alle de tre bønnealternativene innledes med en takk for konfirmantene. Bekreftelsen og takken for hvert menneske er i harmoni med den reviderte dåpsliturgien fra 2017, hvor bønnen før dåpen er en takkebønn: *Evige Gud, du som gir liv til alt som lever, og har skapt oss i ditt bilde: Vi takker deg for NN. Hun/han er dyrebare i dine øyne.* Dette gir den felles bønne og bønne for den enkelte ulike preg.

Gudstjenesten har i sitt vesen å kalle til tro og etterfølgelse. Hver enkelt som er til stede mottar fra og gir til fellesskapet. Samlingen skjer under perspektivet «fra evighet til evighet». Liturgien bæres av teologiske søyler i ordo, i credo, tekstlesninger, bønner, tilsigelsesord og salmer. Dimensjonene utdypes ved symbolhandlinger.

4. Liturgiforslagene

Ut fra den teologi som ligger til grunn for arbeidet med endringsforslagene og som er beskrevet på de foregående sidene, kan vi sammenfatte to følgende hovedpunkter i liturgiforslagene:

- Konfirmasjonstiden som dåpsaktualisering og tilknytningstid til kirken
- Konfirmasjonsgudstjenesten som dåpspåminnelse, forbønns- og velsignelseshandling

1. Gudstjeneste med presentasjon av menighetens konfirmanter

Ved starten av konfirmasjonstiden presenteres menighetens konfirmanter i en gudstjeneste.

Presentasjonen av konfirquantene kan skje i gudstjenestens samlingsdel eller i forbindelse med forbønnsdelen.

Til presentasjonen kan man knytte lystenning eller andre enkle symbolhandlinger, f.eks. når konfirmantenes navn leses.

Dersom det ikke er dåp i gudstjenesten, kan det være et eget ledd: *Påminnelse om dåpen*. Her kan man benytte innledningsordene fra alternativ A i *Påminnelse om dåpen i konfirmasjons- gudstjenesten*.

Forbønn kan hentes fra *Formulerte forbønner* i Ordning for hovedgudstjeneste 2019, *alternativ 3 eller 4*.

Følgende bønn kan brukes som *Bønn for konfirquantene*, på forbønnens plass. Bønnen ledes av liturg eller medliturg. Menighetssvaret kan være lest eller sunget, i tråd med vedtatt lokal grunnordning.

L/ML La oss vende oss til Gud i bønn.

Allmektige Gud, du holder himmel og jord i dine hender.

Vi ber for jorden du har gitt oss.

Skap fred der det er krig, gi de sultne mat og hold din hånd over dem som er på flukt.

Bevar ditt skaperverk. Lær oss å ta vare på naturen så vi ikke ødelegger den.

Vi ber for vårt land, for stedet vi bor (eller byen/bygda), og for alle som har ansvar i samfunnet.

Styrk våre familier og fellesskap, lær oss å være gjestfrie mot fremmede, og gi alle et sted å høre til.

Se til ulykkelige, ensomme og redde, og åpne våre øyne for andres nød.

Gud, vi ber:

M Bønnesvar

Nådige Gud, vi takker deg for kirken, der du møter oss gjennom Ord og sakrament.

Vi takker deg for dåpen, der du forener oss med den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus, og for nattverden, der vi mottar hans kropp og hans blod.

Vi ber for den verdensvide kirke. Gi vern til alle som forfølges for sin tro.

La kirken være et tegn på håp.

Vi ber for vår menighet. La den være et sted der vi finner trygghet, hvile og kraft.

Gud, vi ber:

M Bønnesvar

Gode Gud, du styrker oss med Den hellige ånd.

Vi takker deg for konfirquantene.

Vi ber for hver og en av dem, og for deres familie, venner og faddere.

Velsign konfirmasjonstiden, og la oss alle vokse i tro, håp og kjærlighet.

Gud, vi ber:

M Bønnesvar

L/ML Evt.: Vi ber for ... (aktuelle bønneemner i lokalt- nasjonalt eller globalt perspektiv)
Gud vi ber:

M Bønnesvar

Her følger Fadervår. Dersom det feires nattverd, bes Fadervår under nattverdsdelen.

Gudstjenesten fortsetter i tråd med lokal grunnordning.

2. Konfirmasjonsgudstjeneste med dåpspåminnelse, forbønn og velsignelse

Dette forslaget er utarbeidet i tråd med Justert ordning for hovedgudstjeneste 2019, men vil likevel måtte fravikes når det gjelder liturgisk farge, tekster, dag og feiring av nattverd. Gudstjenesten er en av de kirkelige *kasualia*, som vi kjenner fra liturgiene for dåp, vigsel eller gravferd. Dette er gudstjenestelige handlinger som kirken inviterer til ved viktige livsoverganger, som har en fast struktur og som gjelder for alle menigheter.

Konfirmasjonstiden avsluttes med konfirmasjonsgudstjenesten. Gudstjenesten kan feires med nattverd.

Konfirmasjon feires som hovedregel i menighetens hovedgudstjeneste på søn- eller helligdag.

Ved prosesjon kan det ringes med alle klokken.

Prest kan bære messehagel. Se punkt 1.4. i Regler for bruk av liturgiske klær.

Påskelyset er tent. Se § 3,13 i Regler for liturgisk inventar og utstyr.

I. Samling

1 | Forberedelse

Kirkerommet er åpent en stund før gudstjenesten, med anledning til stillhet, lystenning og bønn.

Klokkeringing

Her eller etter 3 Hilsen kan det være:

Kort informasjon om dagens gudstjeneste ved medliturg eller liturg.

Informasjonen avsluttes med:

ML/L: «La oss være stille for Gud»

Kort stillhet

Tre klokkeslag

2 | Inngangssalme

Menigheten står under prosesjon, 2 Inngangssalme og 3 Hilsen.

3 | Hilsen

Før de to første alternativene til inngangsord kan liturgen si: Kjære menighet.

L Nåde være med dere og fred fra Gud vår Far og Herren Jesus Kristus.

Eller

Vår Herre Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet og Den hellige ånds samfunn være med dere alle.

Eller

I Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn.

Eller

I Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn: Vår skaper, frigjører og livgiver.

Om kort informasjon om dagens gudstjeneste ikke er gitt under ledd 1, kan den gis her.

4 | Samlingsbønn

Her følger *samlingsbønn* med kirkeårsvariabelt ledd for konfirmasjon.

5 | Syndsbekjennelse

Plasseres her eller i ledd 16 (kunngjøringer)

6 | Bønnerop kyrie

7 | Lovsang gloria

8 | Dagens bønn

Dagens bønn kan utelates.

Istedenfor Dagens bønn for den aktuelle søndag kan man bruke en av følgende bønner:

L Enten A

Trofaste Gud, du tok oss imot i dåpen. Du elsker oss, slik en kjærlig mor og far elsker sine barn.

Styrk oss i troen og la oss få leve i fellesskap med deg og hverandre; ved din Sønn Jesus Kristus, vår Herre, som med deg og Den hellige ånd lever og råder, én sann Gud fra evighet til evighet.

L Eller B

Evige Gud, du tok oss imot i dåpen. Du svikter oss aldri. Vær vår styrke og hjelp gjennom livet og la oss få leve til beste for hverandre; ved din Sønn Jesus Kristus, vår Herre, som med deg og Den hellige ånd lever og råder, én sann Gud fra evighet til evighet.

II. Ordet

Tekstlesning og preken, ledd 9-13 i Ordning for hovedgudstjeneste

Det leses én eller to lesetekster i tillegg til prekenteeksten. I andre hovedgudstjenester enn høymessen kan det være to lesninger, eller én lesning (evangeliet)

Gudstjenesteboken fra 1992 åpner for at hvis én eller flere av dagens bibeltekster synes mindre egnet, kan man for eksempel velge blant følgende:

GT	5 Mos 6,4-7	Hør, Israel! Du skal elske Herren, din Gud ...
	Salme 121	Jeg løfter mine øyne ...
Ep.	Fil 3,12-14	Glemmer det som er bak og ... jager mot målet ...
	Fil 4,4-9	Gled dere alltid i Herren! – vær ikke bekymret...
Ev.	Matt 7,24-29	Huset på fjell – regnet styrtet ...
	Joh 6,66-69	Peters bekjennelse

I tillegg til valgmulighetene i Gudstjenesteboken fra 1992 foreslår høringsdokumentet ytterligere valg. Disse rommer ulike relasjoner og kjønn, samt avspeiler forskjellige livserfaringer og dimensjoner ved *å tro*:

GT:	Salme 71, 1-6	– Gud er min tilflukt
Epistel:	1. Joh. 4, 7-12	– elske hverandre, ha kjærlighet
Evangelium:	Luk 2, 41-52	– Jesus 12 år i templet
GT:	Salme 23	- hyrden
Epistel:	Gal. 5, 13-14	- kalt til frihet, elske ...
Evangelium:	Luk. 24, 13-16. 28-35	- Emmausvandrerne
GT:	Salme 8	– Skaperen og det skapte
Epistel:	1. Kor. 13, 7-13	– tro, håp og kjærlighet
Evangelium:	Joh. 4, 4-14	– kvinnen ved brønnen
GT:	Jer. 29, 11-14a (til første punktum) – løfte om fremtid og håp	
Epistel:	Ef. 3, 14-21	- styrke og innsikt
Evangelium:	Matt. 6, 25-31. 33	– kroppen og bekymring
GT:	Salme 100	– lovsang og tilbedelse
Epistel:	1. Kor. 12, 4-6.12-14	– forskjellige nådegaver
Evangelium:	Joh. 14, 1-7	– bli ikke grepet av angst! – tro!
GT:	Salme 139 utvalgte vers, evt 1-13 – Herren som vet og kjenner	
Epistel:	Ef. 2, 8-10	– av nåde er dere frelst
Evangelium:	15, 11-24	– sønnen som kom hjem

Høringsspørsmål:

1. Vurderer dere de nye bønnene bedre enn dagens bønner?
2. Mener dere at de nye tekstforslagene er gode?

Påminnelse om dåpen

Dette leddet følger enten på dåpens plass eller etter at en salme er sunget mellom ledd 13 Preken og ledd 14 Trosbekjennelsen. Påminnelse om dåpen utføres som hovedregel ved døpefonten.

Liturgen eller en medliturg heller vann i døpefonten.

L vendt mot menigheten

Kjære menighet.

Enten A

I dåpen frelste Gud oss ut av mørkets makt og gav oss rett til å være lysets barn. Vi ble kalt til å følge Kristus og leve vårt liv i fellesskap med ham. La oss derfor bekjenne forsakelsen og troen som lyder ved vår dåp.

Eller B

Liturgen eller en medliturg heller vann i døpefonten.

L vendt mot menigheten

I dåpen ble vi tegnet med det hellige korsets tegn. La oss minnes vår dåp, der vi ble forenet med den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus og tatt inn i kirkens fellesskap.

Her kan liturgen og konfirmanter tegne seg med korsets tegn. Liturg og konfirmanter kan sammen si høyt: «Jeg tilhører Jesus Kristus». Forutsetningen er at konfirmanter er fortrolige med denne symbolhandlingen.

Andre symbolhandlinger i tråd med lokale tradisjoner kan alternativt benyttes.

Høringsspørsmål:

3. Anser dere alternativ B som et godt alternativ?

L La oss bekjenne forsakelsen og troen som lød ved vår dåp.

Menigheten reiser seg.

Alle

Jeg forsaker djevelen ...

Den apostoliske trosbekjennelse, ledd 14

Menigheten setter seg.

15| Salme

Salmen kan alternativt synges mellom ledd 13 Preken og ledd 14 Trosbekjennelse.

16 | Kunngjøringer

17 | Syndsbekjennelse

Plasseres her eller som ledd 5.

18. | Forbønn for kirken og verden

18 A. | Forbønn for konfirmantene

Her kan det nevnes aktuelle forbønner for konfirmantenes familier og relasjoner, forbønner som angår årets konfirmanter spesielt samt hendelser som berører lokalsamfunnet. Også sykdom, sorg og andre bønneemner som angår én eller flere av konfirmantene, kan nevnes når det er avtalt med vedkommende.

Menighetssvaret følger lokal grunnordning.

L Kjære menighet,
la oss takke og be for våre konfirmanter.

Enten **A**

L/ML Kjære Gud, vi takker deg for konfirmantene. De er dyrebare i dine øyne. La dem hente kraft i kirkens rom. Vis dem at du er å finne i ditt Ord, i bønnen og nattverden. Styrk dem i tro, håp og kjærlighet. Bevar dem og gi dem visdom og kraft i gode og vanskelige stunder. Du har i dåpen gitt ditt løfte om å være med dem alle dager. La dem vandre i ditt lys og nå det evige mål i ditt rike.

M Menighetssvar

Eller **B**

L/ML Evige Gud, vi takker deg for konfirmantene. Du har skapt dem i ditt bilde og har lovet å være med dem gjennom livet. Vi ber deg særskilt for dagen i dag. La det bli en dag hvor konfirmantene får kjenne at de er verdifulle og elsket. Gud vi ber:

M Menighetssvar

L/ML Herre Jesus Kristus, du er vår Frelser og har kalt oss til å elske hverandre og følge deg. Vis konfirmantene dine veier. Hør dem når de ber. Møt dem i Ordet fra deg, i nattverden og i mennesker de møter. La dem få leve som tilgitte og frie mennesker til de når det evige målet i riket ditt. Gud, vi ber:

M Menighetssvar

L/ML Gode hellige Ånd. Du møtte oss i dåpen og har gitt oss et hjem i kirken. Vær nær hos konfirmantene. Gi dem visdom og kraft når livet er godt, og når det er vanskelig. La dem leve i tjeneste for verden og for kirken, i tillit til deg og din nåde. Styrk dem i troen, håpet og kjærligheten. Gud, vi ber:

M Menighetssvar

Eller **C**

L/ML Gud vår skaper, vi takker deg for konfirmantene. De er dyrebare i dine øyne. Vi ber for deres fremtid. Gi dem håp ved ditt Ord og styrk dem gjennom den hellige nattverd til det evige liv. Vær hos dem, også når de møter motgang. La dem oppleve gode fellesskap, hvor de får venner som de kan dele tårer og gleder med. La dem selv være en god venn for andre mennesker.

Vi ber for dem som står sammen med konfirmantene sine.
 Led oss alle gjennom livet i troen på din nåde, med kjærlighet for verden og våre medmennesker.
 Det ber vi om i Jesu Kristi navn.

L/ML Evt.: Vi ber for ... (aktuelle bønneemner i lokalt, nasjonalt eller globalt perspektiv)

L/M Gud vi ber

Menighetssvar

Her følger Fadervår. Dersom det feires nattverd, bes Fadervår under Del III, Nattverd.

Høringsspørsmål:

4. Forbønnene i alternativ A-C er justert i samsvar med den endrede dåpsliturgien. Er det behov for tre alternativer?

18 B. | Bønnesalme/Bønnevers

Salme eller annen egnet musikk kan utføres av kor eller solist.

18 C. | Forbønn med velsignelse av den enkelte konfirmant

Til forbønnshandlingen kan en knytte enkle symbolhandlinger i tråd med lokal praksis.

Liturg

vendt mot menigheten:

L Kjære konfirmanter.

Til den kristne tro er dere døpt. I den kristne tro er dere opplært.

Kom nå fram til Herrens alter, så vi kan be for hver enkelt av dere i Jesu navn.

Konfirmantene går fram slik det er avtalt på forhånd og kneler ved alterringen.

Liturgen ber for hver enkelt med håndspåleggelse. Bønnene avsluttes med " Velsign og bevar *henne/ham*, i Jesu Kristi navn".

Under disse ordene kan liturgen tegne et korstegn på konfirmantens panne.

Høringsspørsmål:

5. Mener dere at korstegning er en god symbolhandling?

Enten **A**

1 Livets Gud, vi takker deg for NN. *Hun/han* ble forenet med deg i dåpen. Styrk NN med din hellige Ånd. Hjelp *henne/ham* til å leve i tillit og tro på din kjærlighet. Velsign og bevar *henne/ham*, i Jesu Kristi navn.

2 Trofaste Gud, vi takker deg for NN. I dåpen ble *hun/han* tegnet med korsets tegn. Styrk NN med din hellige Ånd. Gi *henne/ham* en trygg og tillitsfull tro, og la din barmhjertighet være en kilde til trøst og glede. Velsign og bevar *henne/ham*, i Jesu Kristi navn.

3 All nådes Gud, vi takker deg for NN. I dåpen kalte du *henne/ham* til fellesskap med deg. Styrk NN med din hellige Ånd. Fyll *henne/ham* med livsglede, kjærlighet og håp. Velsign og bevar *henne/ham*, i Jesu Kristi navn.

4 Kjærlighetens Gud, vi takker deg for NN. *Hun/han* ble tatt imot av deg i dåpen. Styrk NN med din hellige Ånd. Gi *henne/ham* kraft til å leve i kjærlighet og tro. Velsign og bevar *henne/ham*, i Jesu Kristi navn.

5 Håpets Gud, vi takker deg for NN. Du tok imot *henne/ham* i dåpen. Styrk NN med din hellige Ånd. Vær *hennes/hans* lys i mørket, gi trygghet i troen og bevar *henne/ham* i din kjærlighet. Velsign og bevar *henne/ham*, i Jesu Kristi navn.

6 Fredens Gud, vi takker deg for NN. I dåpen ble *hun/han* tatt inn i din kirke. Styrk NN med din hellige Ånd. Hold *henne/ham* nær til deg, så *hun/han* kan leve i tro og tillit. Velsign og bevar *henne/ham*, i Jesu Kristi navn.

7 Gud, vår skaper, vi takker deg for NN. *Hun/han* ble overøst av nådens vann i dåpen. Styrk NN med din hellige Ånd. Gi *henne/ham* håp og tro og bevar *henne* i din kjærlighet. Velsign og bevar *henne/ham*, i Jesu Kristi navn.

8 Evige Gud, vi takker deg for NN. I dåpen åpnet du for *henne/ham* et nytt liv i fellesskap med deg. Styrk NN med din hellige Ånd. Omslutt *henne/han* med din kjærlighet og gi *henne/ham* en tro som bærer. Velsign og bevar *henne/ham*, i Jesu Kristi navn.

9 Barmhjertige Gud, vi takker deg for NN. I dåpen fikk *hun/han* del i Kristi død og oppstandelse. Styrk NN ved Den hellige ånd. Vær med *henne/ham* gjennom livet og bevar *ham/henne* i troen på deg. Velsign og bevar *henne/ham*, i Jesu Kristi navn.

10 Visdommens Gud, vi takker deg for NN. I dåpen kalte du *henne/ham* til et liv med deg. Styrk NN ved din hellige Ånd. Fyll *henne/ham* med håp og tro. Velsign og bevar *henne/ham*, i Jesu Kristi navn.

Eller **B** (Justerte bønneforslag med utgangspunkt i 2002-ordningen.)

Liturgen legger hånden på konfirmantens hode og ber ved navns nevnele én av følgende bønnen:

1 Trofaste Gud, vi takker deg for NN. Du tok imot *henne/ham* i dåpen. Styrk NN ved din hellige Ånd og la *henne/ham* alltid se at *hun/han* er elsket av deg. Velsign og bevar *henne/ham*, i Jesu Kristi navn.

2 Himmelske Far, vi takker deg for NN. Du kalte *henne/ham* gjennom dåpens vann. Gi NN kraft i hverdagen. Velsign og bevar *henne/ham*, i Jesu Kristi navn.

3 Gode Gud, vi takker deg for NN. Du ga *henne/ham* det evige livs håp da *hun/han* ble døpt. Bevar NN fra alt ondt og la *henne/ham* kjenne at du alltid tar *henne/ham* imot. Gi *henne/ham* troens glede. Velsign og bevar *henne/ham*, i Jesu Kristi navn.

4 Evige Gud, vi takker deg for NN. *Hun/han* er dyrebar i dine øyne. Bevar NN fra alt ondt og vær *hans/hennes* vokter og hjelper i dag og alle dager. Velsign og bevar *henne/ham*, i Jesu Kristi navn.

5 Herre, treenige Gud, vi takker deg for NN. I dåpen ble *hun/han* båret til deg. Vær hos *henne/ham* med ditt lys, også i dager som er mørke. La NN kjenne at du er nær. Velsign og bevar *henne/ham*, i Jesu Kristi navn.

6 All nådes Gud, vi takker deg for NN. Du som har begynt den gode gjerning i *ham/henne*, fullfør den, helt til Jesu Kristi dag. Velsign og bevar *henne/ham*, i Jesu Kristi navn.

7 Barmhjertige Gud, vi takker deg for NN. Du kalte *henne/ham* i dåpen til å leve i fellesskap med deg. Vis *NN* det håpet *hun/han* har i deg. Velsign og bevar *henne/ham*, i Jesu Kristi navn.

8 Trofaste Gud, vi takker deg for NN. I dåpen fikk *hun/han* del i en nådens kilde. Omslutt *NN* med den kjærighet som er sterkere enn våre nederlag. Velsign og bevar *henne/ham*, i Jesu Kristi navn.

9 Livets Gud, vi takker deg for NN. I dåpen kalte du *henne/ham* ved navn og ga *henne* løfte om det evige liv. Styrk *NN* ved din hellige Ånd til tro og håp. Velsign og bevar *henne/ham*, i Jesu Kristi navn.

10 Allmektige Gud, vi takker deg for NN. I dåpen ble *hun/han* kalt til et liv i tro. Vær med *NN* gjennom livet og la *henne/ham* se at din kjærighet er størst av alt. Velsign og bevar *henne/ham*, i Jesu Kristi navn.

11 Nådige, trofaste Gud, vi takker deg for NN. *Hun/han* ble omsluttet av din kjærighet i dåpen. Styrk *NN* ved din Hellige Ånd og bevar *henne/ham* i en tro som bærer gjennom livet. Velsign og bevar *henne/ham*, i Jesu Kristi navn.

Høringsspørsmål:

6. De nye forbønnene løfter fram dåps- og velsignelsesperspektivet. Mener dere at dette er løst på en god måte?

Etter at alle konfirmentene er bedt for sier liturgen:

Enten **A**

L Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i sin rike miskunn har født oss på ny og gitt oss et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde! Fred være med dere!

Eller **B**

L Gud har nå gitt dere sin rike velsignelse og bekreftet sitt løfte om å være dere nær. Søk ham når dere ber, i tilbedelse og tjeneste, og i fellesskapet av alle troende. Han styrke dere med sin nåde til det evige liv. Fred være med dere!

Eller **C**

L Med Guds velsignelse og menighetens forbønn er dere konfirmert. Må han som begynte den gode gjerning i dere, fullføre den, helt til Jesu Kristi dag. Bli i hans kjærighet og i fellesskapet med alle som tror på ham. Han styrke dere med sin nåde til det evige liv. Fred være med dere!

Høringsspørsmål:

7. Alternativ A er likelydende med 2002-ordningen og identisk med lesningen som avslutter Dåpsliturgien (1Pet 1,3). Alternativ B utdyper troens gave og kall. Alternativ C benytter ordet *konfirmert* som liturgiske begrep for selve forbønnshandlingen. Er det tjenlig med alternativer med ulik karakter?

19. | Menighetens takkoffer

Menighetens takkoffer kan samles inn her eller under ledd 20 (forberedelse av måltidet), eventuelt under ledd 27 (postludium).

Under takkofferet kan det fremføres egnet instrumental- eller vokalmusikk.

Innsamlingen kan skje i kirkebenkene eller ved at man går rundt alteret.

Hvis det feires nattverd, plasseres dette her.

III. Nattverd

IV. Sendelse

Gudstjenesten avsluttes i tråd med lokal grunnordning, enten med nattverdfeiring eller med sluttsalme og velsignelse.

Her kan følge musikk ved kor, solist, eller følgende sluttord:

Høringsspørsmål:

8. I forslaget har en valgt å ikke åpne for en personlig hilsen fra menighet eller konfirmandledere her. Meningsinnhold i en slik hilsen kan inkluderes i inngangssord eller preken, eller legges til andre arrangementer enn denne gudstjenesten. Er dere enige i dette?

L Kjære menighet.

Enten A

Vi er kalt til et liv i tro. Ved Guds nåde og Den hellige ånds hjelp vil vi sammen med Kristus og med hverandre gå fremtiden i møte.

Eller B

Kristus har kalt oss til å leve i troen på hans oppstandelse og være hans vitner i verden. Bli i hans kjærlighet og i fellesskapet med alle som tror på ham. Kristus har gitt oss til hverandre, han er nær oss i Ordet og bønnen, dåpen og nattverden. La oss alltid be for hverandre, og sammen med Kristus gå fremtiden i møte.

Konfirmentene forlater kirken i resesjon, fulgt av medliturger og liturg.

Høringsspørsmål:

9. Mener dere at dette liturgiforslaget møter behovene for fornyelse av de gjeldende liturgier?

KONFIRMASJON - ALMINNELIGE BESTEMMELSER

1. Kirken inviterer til dåp fordi Jesu ord i Matt 28, 18-20 gir en klar oppfordring til å døpe og undervise i troen:

«Jeg har fått all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor og gjør alle folkeslag til disipler: Døp dem til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn og lær dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.» (Matt 28, 18-20).

2. I samsvar med dette oppdraget døper kirken barn som bringes til dåpen av sine foreldre/foresatte, og unge og voksne som selv ønsker å bli døpt. Dåp av barn skjer i forventning om at de får delta i trosopplæring i hjem og kirke og tar del i kirkens ordning for konfirmasjon. Ved dåpshandlingen fremsier menigheten den kristne forsakelse og tro. Dette gjøres også i den avsluttende konfirmasjonsgudstjenesten.

3. Konfirmasjonstiden er åpen for både dømte og udømte. For dem som ikke er døpt, ønsker kirken i konfirmasjonstiden å veilede den enkelte om tro og dåp i en prosess til et selvstendig valg. Veiledning om nattverden inngår i konfirmasjonsundervisningen både for dømte og udømte. For å delta i den avsluttende konfirmasjonsgudstjenesten må dåp finne sted før denne. Dåp under konfirmasjonstiden tilbys som handling integrert i en av menighetens gudstjenester eller i egen dåpsgudstjeneste.

4. Målet for konfirmasjonstiden er å vekke og styrke troens liv som gis i dåpen, slik at de unge kan leve sitt liv i forsakelse og tro, tilbedelse og tjeneste som Jesu Kristi disipler i hjem, menighet og samfunn. Konfirmasjonstiden er en del av kirkens katekumenat og skal gi en helhetlig oversikt over og et møte med troens innholds-, praksis- og fellesskapsdimensjoner i dialog med konfirmantens livsspørsmål.

5. Konfirmasjonstiden er en læretid i menighetens fellesskap, og er en viktig del av kirkens arbeid med å oppfylle sitt ansvar for dem som er døpt. Kirken vil be for de unge, undervise dem og hjelpe dem til å leve som kristne i forsakelse og tro, tilbedelse og tjeneste.

6. Deltakelse i menighetens gudstjenester er en vesentlig del av konfirmantforberedelsen.

7. Ved at konfirmantene nevnes særskilt under forbønnen i hovedgudstjenestene er de omsluttet av menighetens forbønn gjennom hele konfirmasjonstiden.

8. Konfirmantene skal delta på minimum åtte gudstjenester i konfirmasjonstiden. De særskilte gudstjenestene knyttet til konfirmasjonstiden er gudstjeneste med presentasjon, samtalegudstjeneste og konfirmasjonsgudstjeneste med forbønn og velsignelse av den enkelte konfirmant. Konfirmantene bør møte ulike former for gudstjeneste, samtidig som gjenkjennelse og lokalt særpreg ivaretas. Valg av salmer i konfirmasjonstiden bør inneholde et utvalg som representerer kirkens felleseie.

9. Ved konfirmasjonstidens gudstjenester benyttes i hovedsak kirkeårets tekster. Arbeidet med gudstjenestene tilpasses den enkelte menighets lokale grunnordning for hovedgudstjeneste.

10. Invitasjon til konfirmasjon gjelder alle, uavhengig av funksjonsnivå. Kirkeloven fastslår i kap 1 § 14 g at Kirkelig fellesråd er ansvarlig for anskaffelse av lokaler, utstyr og materiell til konfirmasjonsopplæring^[1].

^[1] Kirkeordning skal vedtas i KM 2019 og trer trolig i kraft 1.1.2020

11. Den liturgiske tjeneste bør så langt det er mulig fordeles mellom prest, kateket og medliturger.

12. Disse alminnelige bestemmelsene erstatter bestemmelsene i Gudstjenesteboken fra 1992.

Man kan søke biskopen om samtykke til å benytte eldre liturgier (1920, 1992).

Høringsspørsmål:

10. Har dere kommentarer til utformingen av Alminnelige bestemmelser?

VEDLEGG

Luthersk konfirmasjon – en påminnelse om dåpens gaver

a) Katolsk tradisjon og Luthers oppgjør

Konfirmasjonen utviklet seg gjennom de 300 første år i kristen tid. Dåpsliturgien fra oldkirken ble jevnlig bygget ut, og konfirmasjon ble en egen seremoni med salving og håndspåleggelse. I katolsk tradisjon ble konfirmasjon et sakrament, bekreftet ved kirkemøtet i Firenze 1439. Konfirmasjonens virkning ble forstått som en styrkelse av troen, en forøkelse av dåpens nåde og således en fullkommengjøring av dåpen. Konfirmasjonshandlingen besto av salving og sakramentord med håndspåleggelse. Det var biskopen som foresto handlingen.

Martin Luther arbeidet med sakramentlæren og forkastet dette synet. Begrunnelsen for dette var todelt. For det første, at det ikke hadde grunnlag i Bibelen: Konfirmasjonen var ikke innstiftet av Jesus, den manglet både det guddommelige løftet og et ytre tegn. Derneft på grunn av konfirmasjonssakramentets forhold til dåpens sakrament.

Konfirmasjonens mål i reformasjonstiden var å føre døpte barn inn i den bekjennende menigheten. Luther så behovet for kristen undervisning. Både Den lille - og Den store katekisme ble skrevet for å undervise i troen. De lutherske konfirmasjonsordningene ble raskt koblet sammen med undervisning. Formålet var å gi kunnskap om kristen tro, samt at konfirmantene skulle styrkes, vokse og holdes oppe i troen.

Konfirmasjonen skulle formidle en påminnelse om dåpens gaver og dåpens personlige betydning. Ved ordet og nådemidlene kommer Den hellige ånd til hvert menneske. I den lille katekismen står det: *Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg med sine gaver, helliggjort og oppholdt meg i den rette troen.*⁴ De som skulle ta imot nattverden for første gang, skulle gjennom en nattverdprøve, *admisjon*. Konfirmasjon i de lutherske kirker ble derfor raskt en betingelse for å motta nattverden.

b) Konfirmasjonens innføring i Norge

Katekismeundervisning og offentlig prøving av kunnskaper lå til grunn da konfirmasjonen ble innført Norge i 1736. *Overhøringen og løftet* som konfirmanten ga, ble de to sentrale elementer. Ut over 1800-tallet ble det diskusjon både om *spørsmålene til konfirmantene*

⁴ Martin Luther 1529; Om helliggjørelsen <https://lutherskrifter>

samt om konfirmantenes muligheter for å *knele ved alteret*. Da det utkom en ny Alterbok i 1889, endret den konfirmantens *Ja* til et *håndslag*.

Nattverdspraksisen i Den norske kirke har endret seg gjennom årene og er mer åpen enn tidligere. I dagens situasjon har den som er døpt, tilgang til nattverden. Også små barn kan delta ved nattverden sammen med sine foreldre, faddere eller andre voksenpersoner. Veiledning om nattverden inngår i konfirmasjonsundervisningen både for dømte og udømte.

Alle unge inviteres til å delta i konfirmasjonsundervisningen, ikke bare de dømte. Invitasjonen gjelder alle, uavhengig av tilhørighet eller funksjonsevne.

De lutherske kirker har lenge strevd med å finne fram til en enhetlig målsetting med konfirmasjonen. I 1963 ble dette dokumentert i en rapport fra LVF v/ *Kommissionen för uppföstringsfrågor*.⁵ Konfirmasjon har blitt forstått både som kunnskapsmeddelelse og førstekommunion, bekjennelse av personlig tro og som en forbønns- og velsignelseshandling.

Liturgikommisjonens sekretær, Helge Fæhn, la i 1971 fram «Noen teser om forskjellige sider ved konfirmasjon» - som et uttrykk for den daværende forståelsen i Den norske kirke. Tesene slår fast at konfirmasjonen i prinsippet er et *adiaforon*, at det står til kirken selv til enhver tid å avgjøre om den skal ha konfirmasjon, samt å fastsette målsetting og den praktiske, kirkelige/liturgiske utformingen⁶.

Konfirmasjon som luthersk arv i dag

a) Tilknytningstid til kirken og dåpsaktualisering

Så hvorfor har vi ikke sluttet med konfirmasjon? Fordi selv om innhold og form på konfirmasjonstiden er dynamisk, gir Luthers begrunnelse fra reformasjonen fortsatt mening: At vi som en kirke som dømmer barn, har et spesielt ansvar for å følge opp de dømte så de kan leve og vokse i den kristne tro.

Vi dømmer *til* et liv i kristen forsakelse og tro, og det livet må stadig fylles med innhold. Den norske kirkes svar på denne utfordringen finner vi i trosopplæringsplanen, som ble vedtatt på Kirkemøtet i 2009, *Gud gir, vi deler*, der kapittel 5 gjelder konfirmasjonstiden⁷. Der presenteres målet for konfirmasjonstiden slik:

Målet for konfirmasjonstiden er å vekke og styrke troens liv som gis i dåpen, slik at de unge kan leve sitt liv i forsakelse og tro, tilbedelse og tjeneste som Jesu Kristi disipler i hjem, menighet og samfunn.

At det er nettopp konfirmasjonstiden som er vektlagt i plan for trosopplæring synliggjør et sentralt element i forståelsen av konfirmasjon i vår kirke i dag: Tyngdepunktet har flyttet seg fra *konfirmasjonsdag* og forbønns handling til *konfirmasjonstid* med vekt på inkludering i menighetens fellesskap. Gjennom sosialisering, kunnskaping (praksis og teori i dialog) og tilegnelse av kunnskap bekreftes konfirmanten gjennom konfirmanttiden som en del av menigheten, og inviteres til å reflektere over troen og livet av en kirke som anerkjenner ungdommers behov for å ta selvstendige valg. Det er den samme Gud de møter som konfirmanter, som de møtte på f.eks. Tårnagethelg, men fordi konfirmanten er på et annet

⁵ Konfirmasjonen i går og i dag; Verbum 1986, s 99

⁶ Konfirmasjonen i går og i dag, Verbum 1986 / Helge Fæhn; Noen teser om konfirmasjonen, s 100

⁷ https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/planer-visjonsdokument-og-strategier/plan_trosopplaering_bokmaal.pdf

sted i livet, må også undervisningen være annerledes. Konfirmasjonstidens teologiske begrunnelse i dag er altså en forlengelse av grunnen til at vi i det hele tatt driver trosopplæring: Dåpen.

I en virkelighet der ungdommer kan velge mellom mange eller ingen trossamfunn, og religiøs myndighetsalder er 15 år, gir en slik tilnærming til konfirmanttiden mening både på et teologisk og pragmatisk plan. Når vekten legges på konfirmasjonstiden blir selve konfirmasjonsgudstjenesten et rituelt høydepunkt der prosessen når et klimaks: Guds mystiske forbindelse til oss i dåpen bekreftes, og konfirmanten bekreftes som Guds barn på vei ut i voksenlivet. For konfirmantens del gir ritualet anledning til å bekjenne troen i et offentlig rom, ved å selv gå fram og knele ved alteret. Slik rommer konfirmasjonsdagen spenningen i luthersk teologi mellom tro og gjerning, kall og svar.

b) Liturgisk handling med sakralt preg

I luthersk tradisjon er konfirmasjon ikke et sakrament, men en liturgisk handling med *sakralt preg*. Den er en av de kirkelige handlinger som kirken inviterer til ved viktige livsoverganger, slik som ved dåp, vigsel eller gravferd. Man kan sammenlikne denne med vigslings- og andre forbønnshandlinger som har håndspåleggelse. Det er imidlertid ikke et krav i vår kirke at en må være konfirmert for å bli vigset. Vigslingsliturgier utruker til spesielle tjenester i kirken. Konfirmasjon gjør ikke det. Likevel er konfirmasjonsgudstjenesten komponert med en sterk og symbolrik liturgi.

c) Forbønn med velsignelse

Mot slutten av 1900-tallet skapte framveksten av liturgisk teologi, med bl.a. den ortodokse teologen Alexander Schmemmann, en liturgisk bevegelse som også fant nedslag her til lands. Vi fikk en renessanse for uttrykket *lex orandi – lex credendi*, *bønnens lov (er) troens lov*. Dette vektla på en ny måte den liturgiske handlingen som uttrykk for troen. Bruk av symboler og liturgiske tegn fikk nå større plass. Dette ser vi avtrykk av både i den reviderte dåpsliturgien fra 2017 og i Justert ordning for hovedgudstjeneste 2019.

Kirkelige handlinger fra Gudstjenesteboken av 1992 gir ingen anvisninger om symbolbruk under konfirmasjons-gudstjenesten. Men i menighetene er det utviklet mange lokale praksiser med dåpspåminnelse, lystening, blomster etc. Høringsforslaget åpner for ulike symbolhandlinger ved døpefonten i leddet *Dåpspåminnelse*, samt under *forbønnene*. Konfirmasjonsgudstjenesten som dåpsaktualisering understrekes ved den handling som også kan sees, ved siden av at dette også er integrert i oppbygningen i forbønner for den enkelte. Bønnene understreker dåpens grunnleggende betydning for tro og tilhørighet til Kristus og kirken. Høringsforslaget ønsker også å hente opp igjen velsignelsesmomentet som falt ut i 1979, og som gjorde at konfirmasjonsgudstjenesten ble en ren forbønnsgudstjeneste. Forslaget er å avslutte alle bønnene for den enkelte konfirmant slik: *Velsign og bevar henne/ham, i Jesu Kristi navn*. Dette vil styrke handlingen som en forbønns- og velsigneshandling.

Forbønner for den enkelte er foreslått utformet slik: *Tiltale til Gud - takk for konfirmanten - dåpsaktualisering - bønn om Åndens hjelp og styrke - velsignelse*.

Slik det nå foreslås, knyttes velsignelsen til dåpsaktualiseringen. Helge Fæhn pekte på 1960-tallet på at man i mange signingsformularer ikke gjorde dette. I luthersk forståelse er konfirmasjonshandlingen en *kjærlighetens velsignelse* (*Benedictio caritatis*) knyttet til forbønnen⁸.

Som eksempel på formulering som foreslås i høringsdokumentet kan nevnes:

⁸ Konfirmasjonen i går og i dag; Verbum 1986, s 124f

Livets Gud, vi takker deg for NN. *Hun/han* ble forenet med deg i dåpen. Styrk NN med din hellige Ånd. Hjelp *henne/ham* til å leve i tillit og tro på din kjærlighet. Velsign og bevar *henne/ham*, i Jesu Kristi navn. (kan tegne korstegn på pannen)

Bønnene er altså sterkere knyttet opp til dåpen, og dåpsforankringen er gitt et større rom.

d) Confirmatio

Kirken døper etter oppdrag fra Jesu ord. Dåpen er Guds gode gave, og dåpsliturgien er tydelig på hva dette er. Tilsagnsordene til den dømte lyder: *Den allmektige Gud har i dåpen gitt deg sin hellige Ånd, født deg på ny og tatt deg inn i sin troende menighet.*

Gjennom dåpen handler Gud på en særlig måte med den som døpes. Dåpen er både en punktuell og en prosessuell hendelse, knyttet til Jesu ord og løfter. Gud handler ikke bare i dåpen, men hele tiden, både før og etter, også i konfirmasjonstiden.

Løftene som den enkelte får i dåpen mottas i tro. Jesu «følg meg!» forutsetter mer enn kunnskap. Det forutsetter et liv, et engasjement, en holdning og en handling. Den unge må berøres for å beveges. Konfirmasjonen er for den unges skyld, fordi det gir dem noe verdifullt. Konfirmasjonen er også for kirkens skyld, fordi kirken *er* mennesker og *trenger* mennesker.

Konfirmasjon er *confirmatio* – *gjøre sterk, styrke*⁹. Det er relasjonen mellom Gud og den enkelte som er gjenstand for fordypning og refleksjon. Det hellige evangeliet forkynnes til hver enkelt konfirmannt: *Gud, som knyttet seg til deg i dåpen, vil være med deg alle dager!*

Konfirmanntene har ulik grad av kjennskap til kirken og kristen tro når de melder seg opp til kirkelig konfirmasjon. I konfirmasjonstiden møtes den enkeltes tro, tvil og egenrefleksjon med kirkens undervisning, lære og dogmatikk. Det legges stor vekt på denne toveis dynamikken fordi konfirmanntene stiller eksistensielle spørsmål ut fra sin egen hverdag.

Man må se et godt stykke bakover i tid for å finne oppfatningen om at de unge skulle «gå for presten» og bestå en kateketisk prøve og bekrefte sitt løfte. Begrepet *overhøring* er blitt erstattet med *samtalegudstjeneste*. Konfirmasjonstiden har fått en metodisk og pedagogisk fornyelse, med flere former for læring og arenaer for fellesskap. Det har skjedd en pedagogisk utvikling som vektlegger at kirkens tro og bekjennelse må erfares og praktiseres. Læring ved delt liv er en form for *inkarnasjonsteologi*. Plan for trosopplæring setter gudstjenestelivet og aktiv deltakelse som viktige elementer i undervisningsopplegget.

Konfirmasjonstiden utgjør en vesentlig bærebjelke i kirkens trosopplæringsprogram for aldersgruppen 0-18 år. Konfirmasjonsgudstjenesten har gjennom de ulike skiftninger beholdt sin plass som en avslutning på konfirmasjonstiden. Denne gudstjenesten er samtidig en helt spesiell hendelse hvor kirken inviterer til forbønn og velsignelse. Den unge svarer på kirkens invitasjon ved å ta imot kirkens forbønn og velsignelse. Det er verd å merke seg at over 50% av konfirmanter responderer at konfirmasjonsdagen er *en av de viktigste dagene i livet mitt*¹⁰. Denne gudstjenesten har derfor en grunnleggende funksjon både som kirkelig ritual, folkelig livsrite og individuell troshandling. I utformingen av bønner og ved bruk av symboler utformes gudstjenesten i samsvar med impulser både fra den liturgiske teologien og kirkens egen trosopplæring.

e) Bekjennelse og tro

⁹ **Confirmare** (latin)

Make secure/firm/reassure/secure/strengthen/develop/ build up (w/troops)

Oxford Latin Dictionary; 1982

¹⁰ Fra den internasjonale konfirmanntundersøkelse fra 2008 – 2017; intervju med norske konfirmanter.

Liturgien i Den norske kirke er full av skatter som man nødvendigvis ikke oppdager på egenhånd¹¹. Å knekke liturgiens koder forutsetter kunnskap og fortrolighet. Dette er et viktig element i konfirmasjonsoppleggene. Gjennom ulike reformprosesser er det blitt stilt spørsmål om konfirmasjonsteologien og –liturgien er uten utfordring. Håndslag og individuelle svar er tatt bort i de nyere liturgier. Gudstjenesten fra 1992 er en gudstjeneste med *bønn* for den enkelte. I ordningen fra 2002 er ordet bønn endret til *forbønn*. I det forslaget som nå legges fram er dette endret til *forbønn med velsignelse*. Dette er noe den kristne kirke gjerne vil la alle mennesker komme til gode, ikke minst de unge som står i en livsfase med mye forandring og viktige livsvalg. I menighetens fellesskap blir konfirmantene invitert fram til Herrens alter, til forbønn for og velsignelse over sitt liv.

I hvilken grad konfirmantene deler kirkens overleverte credo er det ikke kirkens oppgave å avgjøre. Ordningen forutsetter bare at konfirmantene er villige til å bli bedt for. Under konfirmasjonstiden er den enkelte tilstede, involveres og deltar i kirkens undervisning, gudstjenesteliv og trospraksiser. I dette får konfirmantene møte troens mange uttrykk og delta aktivt i menighetens fellesskap.

f) Tro og kristent engasjement

Konfirmasjonstiden må bygge broer mellom *religiøse/teologiske* spørsmål og *livsspørsmål*. Den må knytte sammen tro og liv og gi den enkelte redskaper til egne trosuttrykk. Det pedagogiske opplegget skal frigjøre til personlig trosliv og tilbedelse, så vel som å skape forståelse for en sammenheng mellom kristen tro og samfunnsengasjement. Gjennom hele konfirmasjonstiden utfordres hver enkelt til å reflektere over seg selv og sine relasjoner. Den unge skal oppfordres til å gjøre en forskjell, og til å se sitt ansvar, for seg selv, for sine medmennesker og for verden. Gudstjenester, undervisning, diakoni og andaktsliv er sentrale arbeidsformer for å hjelpe den enkelte til *å leve og vokse i tro*, med en tro som hviler i Guds nåde, integrert i livet. Slik kalles de unge gjennom hele konfirmasjonstiden til å finne sine egne uttrykk for tro, samt å bruke sine ressurser og ta ansvar i kirken og samfunnet, lokalt og globalt.

g) Økumenisk utblikk

Moderne katolsk forståelse er fremdeles at konfirmasjon er et sakrament som supplerer dåpen, og som knytter den dømte desto sterkere til Kirkens synlige sentrum, Kristus. I Den anglikanske ordningen blir også salvingen en slags fullføring av dåpen. I denne ordningen er det bare biskoper som kan konfirmere.

Dåpens livslange betydning var et viktig perspektiv for Luther, og er i våre dager også blitt et økumenisk viktig tema. Særlig fordi det har vært en klar utvikling i retning av en mer sakramental økumenisk forståelse: Dåpen er ikke bare et symbol som peker på noe annet, men den *gir del i* det den peker på. I økumenisk sammenheng har Limadokumentet fra 1982 fått en sterk posisjon og viser hvor mye kirkene sammen kan si om dåpen, og om hvordan *Den Hellige Ånd arbeider i et menneskes liv før, under og etter dåpshandlingen*. Om Dåp og tro sies: *Dåpen er ikke bare en engangserfaring, men en livslang vekst i Kristus*¹². Under avsnittet *Dåp – signing – konfirmasjon* settes ord på at kristne har forskjellige oppfatninger av hvor tegnet på Den hellige Ånd kommer til uttrykk, og at det er forskjellige handlinger for å uttrykke dette¹³.

Et nærmere økumenisk syn på sakramentene kommer også til uttrykk i Nådens fellesskap fra 1994.

h) Funn fra forskning

¹¹ Innledning til vedtak UKM 07/18 Hovedgudstjenesten, s 2.

¹² BEM norsk utgave v/MKR 1996 om Dåpen pkt C, Dåp og tro s 19 pkt 8

¹³ IBID s 22

Den internasjonale konfirmantundersøkelsen fra 2008 – 2017 trekker fram interessante funn om gudstjenester, blant annet dette: «*Gudstjeneste er en av de mest utfordrende aspektene i konfirmantarbeidet. En suksessfaktor er å involvere konfirmantene i utarbeidelse og gjennomføring av gudstjenester for å skape relevans og gjenkjennelighet.*»

Undersøkelsen finner imidlertid at det ser ut til at det blir vanskeligere for konfirmantene å se eller identifisere broen mellom religiøse tema som nattverd, dåp o.l. og konfirmantenes dagligliv. Dette er en utfordring for hele konfirmasjonstiden. Forskningsfunn bekrefter at liturgi, symboler, salmer og andre lokale gudstjenestelige uttrykk er gode elementer for å bygge slike broer mellom liv og tro under konfirmasjonstiden.

ORDNING FOR GUDSTENESTER I KONFIRMASJONSTIDA

Gudsteneste med presentasjon av konfirmantar som høyrer til i kyrkjelyden

Når konfirmasjonstida tek til, blir konfirmantane i kyrkjelyden presenterte i ei gudsteneste.

Ein legg presentasjonen av konfirmantane anten til del I Samling eller til ledd 18 Forbøn i gudstenesta.

Presentasjonen kan knytast til lystenning eller andre enkle symbolhandlingar, til dømes når ein seier fram namna til konfirmantane.

Dersom det ikkje er dåp i gudstenesta, kan det vera eit eige ledd: *Påminning om dåpen*. Her kan ein nytta innleiingsorda frå alternativ A i *Påminning om dåpen* i konfirmasjonsgudstenesta.

Forbøn kan ein henta frå ferdigskrivne forbøner i Ordning for hovudgudsteneste 2019, *alternativ 3 eller 4*.

Følgjande bøn kan ein nytta som *Bøn for konfirmantane*, under del 18 Forbøn.

Liturg eller medliturg leier denne bøna. Kyrkjelyden kan lesa eller syngja bønesvara i samsvar ned det som er vedteke i den lokale grunnordninga.

L/ML Lat oss venda oss til Gud i bøn.

Allmechtige Gud, du held himmel og jord i dine hender.

Vi bed for jorda du har gjeve oss.

Skap fred der det er krig, gje dei svoltne mat og hald di hand over dei som er på flukt.

Vern om ditt skaparverk. Lær oss å ta vare på naturen så vi ikkje øydelegg for framtida.

Vi bed for landet vårt, for staden der vi bur (eller byen/bygda), og for alle som har ansvar i samfunnet.

Styrk familiane våre og fellesskapa, lær oss å vera gjestfrie mot framande, og gje alle ein stad å høyra til.

Sjå til dei ulukkelege, einsame og redde, og opna auga våre for andres naud.

Gud, vi bed:

M Bønesvar

Nådige Gud, vi takkar deg for kyrkja, der du møter oss gjennom Ord og sakrament.

Vi takkar deg for dåpen, der du sameinar oss med den krossfeste og oppstadne Jesus Kristus, og for nattverden, der vi tek imot hans kropp og hans blod.

Vi bed for den verdsvide kyrkja. Gje vern til alle som blir forfølgde for si tru.

Lat kyrkja vera eit teikn på håp.

Vi bed for kyrkjelyden. Lat han vera ein stad der vi kjenner oss trygge og finn kvile og kraft.

Gud, vi bed:

M Bønesvar

Gode Gud, du styrkjer oss med Den heilage ande.

Vi takkar deg for konfirmantane.

Vi bed for kvar og ein av dei, og for familiare deira, og venene og fadrane.
 Velsign konfirmasjonstida,
 og lat oss alle veksa i tru, von og kjærleik.
 Gud, vi bed:

M Bønesvar

L/ML Evt.: Vi bed for... (aktuelle bøneemne med lokalt, nasjonalt eller globalt perspektiv)

L/M Gud vi bed:

Bønesvar

Her følgjer Fadervår. Om ein feirar nattverd, bed ein Fadervår under del III Nattverd i liturgien.

Gudstenesta held fram i tråd med den lokale grunnordninga.

Konfirmasjonsgudsteneste med forbøn og velsigning

Konfirmasjonstida blir avslutta med konfirmasjonsgudstenesta. Ein kan feira denne med nattverd.

Konfirmasjon er som hovudregel feira i hovudgudstenesta som kyrkjelyden held på søn- eller heilagdag. Gudstenesta følgjer Ordning for hovudgudsteneste 2019 etter den lokale grunnordninga.

Ved prosesjon kan ein ringja med alle klokkene.

Presten kan bera messehakel. Sjå punkt 1.4. i Reglar for bruk av liturgiske klede.

Påskelyset er tent. Sjå § 3,13 i Reglar for liturgisk inventar og utstyr.

I. Samling

1 | Førebuing

Kyrkjerommet er ope ei stund før gudstenesta, med høve til å tenna lys og sitja stille, i ettertanke og bøn.

Klokkinging

Her eller etter 3 kan følgja Helsing:

Kort informasjon om gudstenesta i dag ved medliturg eller liturg

Informasjonen blir avslutta med:

ML/L: «Lat oss vera stille for Gud»

Kort stille

Tre klokkeslag

2 | Inngangssalme

Kyrkjelyden står under prosesjon, Inngangssalme og Helsing.

3 | Helsing

Før dei to første alternativa til inngangssord kan liturgen seia: Kjære kyrkjelyd.

L Nåde vere med dykk og fred frå Gud vår Far, og Herren Jesus Kristus.

Eller

Vår Herre Jesu Kristi nåde, Guds kjærleik og Den heilage andens samfunn vere med dykk alle.

Eller

I namnet åt Faderens og Sonen og Den heilage ande.

Eller

I namnet åt Faderens og Sonen og Den heilage ande: Vår skapar, frigjerar og livgjevar.

Dersom kort informasjon om gudstenesta ikkje er gjeven under ledd 1, kan ein gje den her.

4 | Samlingsbøn

Her følgjer *samlingsbøn* med kyrkjeårsvariabelt ledd for konfirmasjon.

5 | Syndsvedkjenning

Følgjer her eller i ledd 16 (kunngjeringar)

6 | Bønerop kyrie

7 | Lovsong gloria

8 | Dagens bøn

Dagens bøn kan utelatast.

For den aktuelle søndagen kan ein i staden be ei av følgjande bønner:

L Anten A

Trufaste Gud, du tok imot oss i dåpen. Du elsker oss, slik ei kjærleg mor og ein kjærleg far elsker borna sine. Styrk oss i trua og lat oss få leva i samfunn med deg og kvarandre; ved Son din, Jesus Kristus, vår Herre, som med deg og Den heilage ande lever og råder, éin sann Gud frå æve til æve.

L Eller B

Evige Gud, du tok imot oss i dåpen. Du sviktar oss aldri. Ver du vår styrke og hjelp gjennom livet, og lat oss få leva til beste for kvarandre; ved Son din, Jesus Kristus, vår Herre, som med deg og Den heilage ande lever og råder, éin sann Gud frå æve til æve.

II. Ordet

Tekstlesing og preike, ledd 9-13 i Ordning for hovudgudsteneste

Ein les éin eller to lesetekstar i tillegg til preiketeksten.

I andre hovudgudstenester enn høgmessa kan det vera to lesingar, eller éi lesing (evangeliet).

Sjå Allmenne føresegner.

Påminning om dåpen

Dette leddet følgjer enten der dåpen til vanleg skjer, eller etter at ein salme er sunge mellom ledd 13 Preike og ledd 14 Truvedkjønning. Som hovudregel finn påminninga stad ved døypefonten.

Liturgen eller ein medliturg heller vatn i døypefonten.

L vend mot kyrkjelyden

Kjære kyrkjelyd.

Anten **A**

I dåpen frelste Gud oss ut or mørkrets makt og gav oss rett til å vera born av lyset. Vi vart kalla til å følgja Kristus og leva livet vårt i samfunn med han. Lat oss difor vedkjennast forsakinga og trua som lydde ved vår dåp.

Eller **B**

Liturgen eller ein medliturg heller vatn i døypefonten.

L vend mot kyrkjelyden

I dåpen vart vi teikna med det heilage krossmerket. Lat oss minnast vår dåp, der vi vart sameina med den krossfeste og oppstadne Jesus Kristus og tekne inn i den truande kyrkjelyden.

Her kan liturgen og konfirmantane teikna seg med krossteiknet. Liturg og konfirmantar kan saman seia høgt : «Eg høyrer Jesus Kristus til». Denne symbolhandlinga føreset at konfirmantane er fortrulege med å gjera dette.

Ein kan nytta andre symbolhandlingar i tråd med lokale tradisjonar.

L Lat oss vedkjennast forsakinga og trua som lydde ved vår dåp.

Kyrkjelyden reiser seg.

Alle

Eg forsakar djevelen....

Den apostoliske truvedkjønninga, ledd 14

Kyrkjelyden set seg.

15| Salme

Ein kan syngja salmen alternativt mellom ledd 13 Preike og ledd 14 Truvedkjenning.

16 | Kunngjeringar**17 | Syndsvedkjenning**

Kan plasserast her eller som ledd 5.

18. | Forbøn for kyrkja og verda**18 A.| Forbøn for konfirmantane**

Her kan det nemnast aktuelle forbøner for familiane til konfirmantane og relasjonane der, for lokalmiljøet og dessutan forbøner som spesielt har med konfirmantane dette året å gjera. Også sjukdom, sorg og andre bønneemne som har med ein eller fleire av konfirmantane å gjera, kan nemnast når det er avtala med vedkomande.

Kyrkjelydssvaret følgjer den lokale grunnordninga.

L Kjære kyrkjelyd

Lat oss takka og be for konfirmantane våre.

Anten A

L/ML Kjære Gud, vi takkar deg for konfirmantane. Dei er dyrebare i dine auge. Lat dei henta kraft i di kyrkje. Vis dei at du er å finna i Ordet ditt, i bønna og nattverden. Styrk dei i tru, von og kjærleik. Bevar dei og gje dei visdom og kraft i gode og vanskelege stunder. Du har i dåpen gjeve dei lovnaden om å vera med dei alle dagar. Lat dei vandra i ditt lys og nå det evige målet i ditt rike.

M Kyrkjelydssvar

Eller B

L/ML Evige Gud, vi takkar deg for konfirmantane. Du har skapt dei i ditt bilete og har lova å vera med dei gjennom livet. Vi bed deg særskilt for dagen i dag. Lat det bli ein dag der konfirmantane for visst kjenner at dei er verdifulle og elska. Gud vi bed:

M Kyrkjelydssvar

L/ML Herre Jesus Kristus, du er Frelsaren vår og har kalla oss til å elska kvarandre og følgja deg. Vis konfirmantane dine vegar. Høyr dei når dei bed. Møt dei i orda frå deg, i nattverden og i medmennesket på deira veg. Lat dei få leva som tilgjevne og frie menneske til dei når det evige målet i riket ditt. Gud, vi bed:

M Kyrkjelydssvar

L/ML Gode heilage Ande. Du møtte oss i dåpen og har gjeve oss ein heim i kyrkja. Ver nær hos konfirmantane. Gje dei visdom og kraft når livet er godt, og når det er vanskeleg. Lat dei leva i teneste for verda og for kyrkja, i tillit til deg og din nåde. Styrk dei i trua, håpet og kjærleiken. Gud, vi bed:

M Kyrkjelydssvar

Eller **C**

L/ML

Gud vår skapar, vi takkar deg for konfirmantane. Dei er dyrebare i dine auge. Vi bed for framtida deira.

Gje dei håp ved ordet ditt
og styrk dei gjennom den heilage nattverden.

Ver hos dei, også når dei møter motgang. Lat dei oppleve gode fellesskap, der dei får vener som dei kan dela tårer og gleder med. Lat dei sjølv vera ein god ven for andre menneske.

Vi bed for dei som står saman med konfirmantane sine.

Lei oss alle gjennom livet i trua på din nåde, med kjærleik for vår verd og våre medmenneske.

Det bed vi om i Jesu Kristi namn.

L/ML Evt.: Vi bed for... (aktuelle bønneemne i lokalt, nasjonalt eller globalt perspektiv)

L/M Gud vi bed

Kyrkjelydssvar

Her følgjer Fadervår. Dersom ein feirar nattverd, kjem Fadervår under Del III, Nattverd)

18 B. | Bønesalme/Bønevers

Salme eller anna eigna musikk ved kor eller solist.

18 C. | Forbøn med velsigning for den einskilde konfirmanten

Forbønshandlinga kan knytast til lystenning eller andre enkle symbol.

Liturg

vend mot kyrkjelyden

L Kjære konfirmantar.

Til den kristne trua er de døypte. I den kristne trua er de opplærte. Kom no fram til Herrens altar, så vi kan be for kvar einskild av dykk i Jesu namn.

Konfirmantane går fram slik det er avtalt på førehand og kneler på altarringen.

Bønene blir avslutta med " Velsign og bevar henne/han, i Jesu Kristi namn".

Under desse orda kan liturgen teikna eit krossteikn på panna til konfirmanten.

Anten A

1 Livsens Gud, vi takkar deg for NN. *Ho/han* vart sameina med deg i dåpen. Styrk *NN* med din heilage Ande. Hjelp *henne/han* til å leva i tillit og tru på din kjærleik. Velsign og bevar *henne/han*, i Jesu Kristi namn.

2 Trufaste Gud, vi takkar deg for NN. I dåpen vart *ho/han* teikna med krossteiknet. Styrk *NN* med din heilage Ande. Gje *henne/han* ei trygg og tillitsfull tru, og lat di miskunn vera ei kjelde til trøyst og glede. Velsign og bevar *henne/han*, i Jesu Kristi namn.

3 All nådes Gud, vi takkar deg for NN. I dåpen kalla du *henne/han* til fellesskap med deg. Styrk *NN* med din heilage Ande. Fyll *henne/han* med livsglede, kjærleik og håp. Velsign og bevar *henne/han*, i Jesu Kristi namn.

4 Kjærleikens Gud, vi takkar deg for NN. *Ho/han* vart kalla av deg i dåpen. Styrk *NN* med din heilage Ande. Gje *henne/han* kraft til å leva i kjærleik og tru. Velsign og bevar *henne/han*, i Jesu Kristi namn.

5 Gud som gjev håp, vi takkar deg for NN. Du tok imot *henne/han* i dåpen. Styrk *NN* med din heilage Ande. Ver lys for *henne/han* i mørkret, gjer *henne/han* trygg i trua og bevar *henne/han* i din kjærleik. Velsign og bevar *henne/han*, i Jesu Kristi namn.

6 Fredens Gud, vi takkar deg for NN. I dåpen vart *ho/han* teken inn i di kyrkje. Styrk *NN* med din heilage Ande. Hald *henne/han* nær til deg, så *ho/han* kan leva i tru og tillit. Velsign og bevar *henne/han*, i Jesu Kristi namn.

7 Gud, vår skapar, vi takkar deg for NN. *Ho/han* tok imot nådens vatn i dåpen. Styrk *NN* med din heilage Ande. Gje *henne/han* håp og tru og bevar *henne/han* i din kjærleik. Velsign og bevar *henne/han*, i Jesu Kristi namn.

8 Evige Gud, vi takkar deg for NN. I dåpen opna du for *henne/han* eit nytt liv i fellesskap med deg. Styrk *NN* med din heilage Ande. Ta *henne/han* inn i din kjærleik og gje *henne/han* ei tru som ber. Velsign og bevar *henne/han*, i Jesu Kristi namn.

9 Miskunnsame Gud, vi takkar deg for NN. I dåpen fekk *ho/han* del i Kristi død og oppstode. Styrk *NN* ved Den heilage ande. Ver med *henne/han* gjennom livet og bevar *henne/han* i trua på deg. Velsign og bevar *henne/han*, i Jesu Kristi namn.

10 Visdommens Gud, vi takkar deg for NN. I dåpen kalla du *henne/han* til eit liv med deg. Styrk *NN* ved din heilage Ande. Fyll *henne/han* med håp og tru. Velsign og bevar *henne/han*, i Jesu Kristi namn.

Eller B (Endra bøneforslag med utgangspunkt i 2002-ordninga.)**Liturgen legg handa på hovudet til konfirmanten og bed éi av følgjande bøner:**

1 Trufaste Gud, vi takkar deg for NN. Du tok imot *henne/han* i dåpen. Styrk *NN* ved din heilage Ande og la *henne/han* alltid sjå at *ho/han* er elska av deg. Velsign og bevar *henne/han* i Jesu Kristi namn.

2 Himmelske Far, vi takkar deg for NN. Du kalla *henne/han* gjennom dåpens vatn. Gje *henne/han* kraft i kvardagen. Velsign og bevar *henne/han*, i Jesu Kristi namn.

3 Gode Gud, vi takkar deg for NN. Du gav *henne/han* det evige livs håp då *ho/han* vart døypt. Bevar *NN* frå alt vondt og lat *henne/han* kjenna at du alltid tek imot *henne/han*. Gje *henne/han* glede ved si tru. Velsign og bevar *henne/han*, i Jesu Kristi namn.

4 Evige Gud, vi takkar deg for *NN*. *Ho/han* er dyrebar i dine auge. Bevar *NN* frå alt vondt og ver *hennar/hans* vaktar og hjelpar i dag og alle dagar. Velsign og bevar *henne/han*, i Jesu Kristi namn.

5 Herre, treeinige Gud, vi takkar deg for *NN*. I dåpen vart *ho/han* boren til deg. Ver hos *henne/han* med ditt lys, også i dagar som er mørke. Lat *NN* kjenna at du er nær. Velsign og bevar *henne/han*, i Jesu Kristi namn.

6 All nådes Gud, vi takkar deg for *NN*. Du som har teke til med di gode gjerning i *henne/han*, fullfør den, heilt til Jesu Kristi dag. Velsign og bevar *henne/han*, i Jesu Kristi namn.

7 Miskunnsame Gud, vi takkar deg for *NN*. Du kalla *henne/han* i dåpen til å leva i fellesskap med deg. Vis *NN* det håpet *ho/han* har i deg. Velsign og bevar *henne/han*, i Jesu Kristi namn.

8 Trufaste Gud, vi takkar deg for *NN*. I dåpen fekk *ho/han* del i ei kjelde av nåde. Ta *NN* inn den kjærleiken som er sterkare enn våre nederlag. Velsign og bevar *henne/han*, i Jesu Kristi namn.

9 Livsens Gud, vi takkar deg for *NN*. I dåpen kalla du *henne/han* ved namn og gav henne lovnad om det evige liv. Styrk *NN* ved din heilage Ande til tru og håp. Velsign og bevar *henne/han*, i Jesu Kristi namn.

10 Allmektige Gud, vi takkar deg for *NN*. I dåpen vart *ho/han* kalla til eit liv i tru. Ver med *NN* gjennom livet og lat *henne/han* sjå at din kjærleik er størst av alt. Velsign og bevar *henne/han*, i Jesu Kristi namn.

11 Nådige, trufaste Gud, vi takkar deg for *NN*. *Ho/han* vart i dåpen teken inn i din kjærleik. Styrk *NN* ved din Heilage Ande og bevar *henne/han* i ei tru som ber gjennom livet. Velsign og bevar *henne/han*, i Jesu Kristi namn.

Etter at alle konfirmantane har vorte bedne for seier liturgen:

Anten A

L Lova vere Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i si store miskunn har fødd oss på nytt til ei levande von ved Jesu Kristi oppstode frå dei døde! Fred vere med dykk!

Eller B

L Gud har no gjeve dykk si rike velsigning og stadfest lovnaden om å vera dykk nær. Søk han når de bed, i tilbeding og teneste, og i fellesskapen av alle truande. Han styrkje dykk med sin nåde til det evige liv. Fred vere med dykk!

Eller C

L Med Guds velsigning og kyrkjelydens forbøn er de konfirmerte. Må han som tok til med si gode gjerning i dykk, fullføra henne, heilt til Jesu Kristi dag. Bli verande i hans kjærleik og i fellesskapen med alle som trur på ham. Han styrkje dykk med sin nåde til det evige liv. Fred vere med dykk!

19. | Takkoffer frå kyrkjelyden

Takkoffer kan ein samla inn her eller under ledd 20 (førebuing av måltidet), eventuelt under ledd 27 (postludium).

Under takkofferet kan det framførast høveleg instrumental- eller vokalmusikk.

Takkofferet kan samlast inn i kyrkjebenkene eller ved at ein går rundt altaret.

Dersom det er nattverd i denne gudstenesta, gjer ein det her.

III. Nattverd

IV. Sending

Gudstenesta blir avslutta i samsvar med den lokale grunnordninga, anten med nattverdfeiring eller med sluttsalme og velsigning.

Her kan følgja musikk ved kor, solist, eller følgjande sluttord:

L Kjære kyrkjelyd.

Anten

Vi er kalla til eit liv i tru. Ved Guds nåde og Den heilage andens hjelp vil vi saman med Kristus og med kvarandre gå framtida i møte.

Eller

Kristus har kalla oss til å leva i tru på hans oppstode og vera hans vitne i verda. Bli verande i hans kjærleik og i fellesskapet med alle som trur på han. Kristus har gjeve oss til kvarandre, han er nær oss i Ordet og bøna, dåpen og nattverden. Lat oss alltid be for kvarandre, og saman med Kristus gå framtida i møte.

Konfirmantene går ut av kyrkja i resesjon, følgde av medliturgar og liturg.

DEN NORSKE KIRKE

Sør-Hålogaland bispedømmeråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Omar Paal Aardal	421	17/00545-101	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
26/19	Sør-Hålogaland bispedømmeråd 2016 - 2019	12.06.2019

Orienteringssaker Sør-Hålogaland bispedømmeråd 12. juni 2019

Vedlegg:

BDR - Bemanningsoversikt presteskapet juni 2019

Saksorientering

- Kirkevalget 2019 – orientering om status v/ valgansvarlige
- Bemanningsoversikt presteskapet juni 2019 - *unntatt offentlighet*

Forslag til vedtak

Framlagte orienteringssaker 12. juni 2019 tas til orientering

Denne filen er unntatt offentlighet.

Tittel: BDR - Bemanningsoversikt presteskapet juni 2019

Tilgangskode: Unntatt offentlighet

Paragraf: Offl. § 23 første ledd

DEN NORSKE KIRKE

Sør-Hålogaland bispedømmeråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Omar Paal Aardal	421	17/00545-102	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
26/19	Sør-Hålogaland bispedømmeråd 2016 - 2019	12.06.2019

Referatsaker Sør-Hålogaland bispedømmeråd 12. juni 2019

Saksorientering

- Aktuelt fra Kirkerådet
- Aktuelt fra Mellomkirkelig råd
- Aktuelt fra Samisk kirkeråd
- Aktuelt fra NND
- Aktuelt fra andre råd og utvalg der rådet er representert
- Biskopens kvarter

Forslag til vedtak

Framlagte referatsaker 12.06.2019 tas til orientering